

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
ВГО «АСОЦІАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА**

**ДИТИНСТВО ХХІ СТОЛІТТЯ:
ІННОВАЦІЙНА ОСВІТА**

**МАТЕРІАЛИ ІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

10-11 жовтня 2019 року

УДК 371.13: 372:378

ББК 74.1/74.58

Дитинство XXI століття: інноваційна освіта: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Кременчуцький педагогічний коледж імені А. С. Макаренка, 10-11 жовтня 2019 року) / [редактор-упорядник : Т. В. Кулікова] Кременчук : Методичний кабінет, 2019. 136 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Кулікова Т. В. – кандидат філологічних наук, доцент, методист, доцент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін (редактор випуску)

Деньга Н. М. – кандидат педагогічних наук, заступник директора з навчально-методичної роботи, доцент кафедри педагогіки та психології початкової освіти

Яценко Т. В. – кандидат психологічних наук, завідувач кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін

Видання містить доповіді II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Дитинство XXI століття: інноваційна освіта». Молоді та досвідчені науковці, практики, психологи, методисти висвітлюють актуальні питання в галузях педагогіки, психології в дошкільній та інноваційній освіті.

Матеріали стануть корисними для широкої наукової громадськості, аспірантів, психологів, соціальних педагогів, реабілітологів, дефектологів, методистів ЗДО, викладачів, вихователів, студентів.

За достовірність фактів, дат, найменувань, прізвищ, цифрових даних, за орфографічне, пунктуаційне, стилістичне оформлення відповідають автори публікацій.

Подані на конференцію матеріали видаються в авторській редакції.

Посвідчення про реєстрацію УкрІНТЕІ №546 від 08.10.2019 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (протокол № 3 від 07.10.2019 року)

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ПРОГРАМИ, ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ В ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Зімакова Л. В. Авторська програма «Мульт_Ком_Мод»: зміст та засоби комунікативно-мовленнєвого розвитку засобами мультиплікації.....	6
Стегній П. А. Формування та взаємодія его-станів «дитина», «батько» і «дорослий» у процесі психолого-педагогічного впливу.....	9
Яценко Т. В., Матлаш К. М. Особливості використання самостійно створених коректурних таблиць для дітей дошкільного віку.....	12
Яценко Т. В., Корнєєва Д. С. Сучасні методи вивчення іноземної мови в закладах дошкільної освіти.....	15
Бровата О. Б. Використання інноваційних технологій у процесі розвитку особистості дитини.....	18
Крамаренко В. О. Сучасний мистецько-ігровий матеріал «Слайм» та його роль у формуванні креативності дітей дошкільного віку.....	22
Латишева Н. П. Соціалізація дитини в умовах закладу дошкільної освіти.....	25
Мацько В. В., Берун К. О. Сучасні підходи дослідження «мнемоніки та мнемотехніки, як науки про пам'ять» у публічному просторі нашого часу.....	29
Бровата О. Б. Взаємодія закладу дошкільної освіти та сім'ї у фізичному розвитку дитини-дошкільника.....	33
Яценко Т. В., Рак В. С. Особливості впливу батьківських установок на формування характеру дитини.....	37
Мацько В. В., Білаш К. Ю. Вплив сюжетно-рольових (сучасних) ігор на розвиток дитини в закладі дошкільної освіти.....	40
Мацько В. В., Величко В. В. Гра-стратегія, як засіб формування творчої особистості дітей дошкільного віку.....	43
Носкіна Л. М. Навчання дітей старшого дошкільного віку діалогічного мовлення в природних і навчальних ситуаціях.....	46
Маєвська М. Р., Дика І. П. Застосування мобільного навчання в роботі вихователя.....	49
Станіченко О. Ф. Інноваційний підхід до виховання чуйності у дошкільників за допомогою «ляльки-персони».....	53
Яценко Т. В., Корнєєва Д. С. Особливості ціннісного ставлення дошкільників до народної іграшки.....	56
Яценко Т. В., Безруких В. С. Гендерна соціалізація дітей старшого дошкільного віку.....	59

СЕКЦІЯ 2. НАСТУПНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І НУШ

Приступ В. В. Наступність роботи ЗДО і школи щодо формування у дітей еколого-природничої компетентності.....	62
Носкіна Л. М. Наступність у роботі ЗДО та НУШ із проблеми підготовки руки дитини до письма.....	66
Коробко Ю. В., Федорець В. О. Виховання патріотичних почуттів у дітей передшкільного віку.....	69
Барда С. І. Роль ігрової діяльності у системі дошкільної та початкової освіти.....	72
Дорошенко Т. М., Серeda О. С. Сучасні погляди науковців і практиків на питання наступності ЗДО і НУШ.....	75
Олійник І. О. Концепція НУШ як засіб реалізації принципу наступності між дошкільною та початковою освітою.....	79
Ярова Т. П. Арт-терапія як засіб емоційної підготовки дошкільників і молодших школярів.....	82
Непорада І. М. Громадське виховання дошкільників і молодших школярів.....	85
Московець Л. П. Готовність дошкільників до навчання в умовах нової української школи.....	88
Крупіна Л. В., Лисенко Т. І. Електронні дидактичні ігри як засіб адаптації випускників ЗДО до навчання в умовах НУШ.....	91

СЕКЦІЯ 3. ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Коробко Ю. В. Способи та методи корекції сенсорної дезінтеграції.....	96
Дорошенко Т. М. Інклюзивна освіта: ідея, практика і суспільна цінність.....	100
Мацько В. В., Пустовіт Д. В. Особливості ставлення батьків до обдарованої дитини.....	104
Косяк Т. В., Дейнеко В. А., Кучер Л. В. Музика в освітньому процесі спеціалізованої групи закладу дошкільної освіти.....	107

СЕКЦІЯ 4. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІНИ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ: ДОСЯГНЕННЯ, ПРОТИРІЧЧЯ, ПЕРСПЕКТИВИ

Яценко Т. В. Сучасний стан та перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні.....	111
Шкляєва Г. О. Інноваційна педагогічна система як передумова якісної підготовки фахівців дошкільної освіти.....	114

Рассохіна О. В. Психологічні аспекти індивідуалізації та диференціації педагогічної взаємодії з дошкільниками. Діти-шкульги.....	118
Ситюк Р. О. Формування економічної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.....	121
Остапко Л. О., Коробко Ю. В. Народознавча спрямованість у викладанні професійно-практичних дисциплін при підготовці вихователя ЗДО.....	124
Носкіна Н. О. Ефективність використання сучасних інноваційних технологій у курсі викладання художньої праці.....	128
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	132

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ПРОГРАМИ, ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ В ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Зімакова Л. В.
*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти
Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г. Короленка
м. Полтава*

АВТОРСЬКА ПРОГРАМА «МУЛЬТ_КОМ_МОД»: ЗМІСТ І ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИПЛІКАЦІЇ

Актуальною проблемою сучасної дошкільної освіти є комунікативно-мовленнєвий розвиток старших дошкільників. У цей віковий період відбуваються суттєві зміни в онтогенезі спілкування— змінюються мотиви та форми спілкування, ускладнюються мовленнєві конструкції для комунікації, зростає інтерес до соціального оточення, світу людських проблем, відбувається становлення емоційного інтелекту тощо.

На науково-педагогічному рівні проблема комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку висвітлена у працях А. Богуш, Л. Виготського, Н. Гавриш, О. Запорожця, Л. Калмакової, М. Лісіної, І. Луценко, Т. Піроженко, Л. Тур та ін.

Ключовим поняттям нашого педагогічного дослідження є комунікативно-мовленнєвий розвиток старших дошкільників, який ми інтерпретуємо як поступальний багаторівневий процес якісних змін, що відбувається на засадах соціальних, когнітивних, мовленнєвих особливостей дошкільника, специфіки його взаємодії з дорослими та дітьми і забезпечує функціонування дитини в соціумі за умови позитивно налаштованих учасників спілкування, що прагнуть до взаємодії зі співрозмовником.

Важливим засобом комунікативно-мовленнєвого розвитку старших дошкільників нами визначено мультиплікаційні фільми. У процесі дослідженнями з'ясували психолого-педагогічний потенціал мультфільмів (дидактичний, виховний, розвивальний, психотерапевтичний, культурно-історичний, полікультурний тощо); розробили умовну їх класифікацію (дидактичні, пізнавальні, інтерактивні, виховні соціально-комунікативні, розважальні, ознайомлювальні, проблемні тощо).

Головним навчальним змістом діяльності спілкування, за програмою «Впевнений старт», є розуміння іншої людини. Міжособистісну комунікацію в мультфільмах ми розглядаємо у вигляді моделей комунікативно-мовленнєвої взаємодії і пропонуємо використовувати моделювання у пізнанні дошкільників різних ситуацій спілкування у системі «людина-людина», а саме: дитина-дорослий; діти-дорослі; дитина-дитина; діти-однолітки й малюки. Кінцевим результатом життєвих навичок у спілкуванні виступає адекватність дій різноманітним ситуаціям спілкування, що виражається у взаєморозумінні між учасниками комунікації. Сучасні мультиплікаційні фільми соціально-комунікативного змісту насичені різноманітними моделями комунікативно-мовленнєвої взаємодії, з якими необхідно ознайомити старших дошкільників.

Зміст реалізації важливих освітніх завдань з комунікативно-мовленнєвого розвитку старших дошкільників шляхом використання мультиплікаційних фільмівми відобразили в авторській програмі «Мульт_Ком_Мод» (Л. Зімакова, Ю. Сонник) та описали дидактичні засоби її впровадження в практику закладу дошкільної освіти, зокрема: педагогічні умови (збагачення змісту освітнього процесу ЗДО мультиплікаційними фільмами; інтегрований підхід до організації сприймання моделей; максимальний творчо-ігровий характер роботи; освіченість батьків з питань комунікативно-мовленнєвого розвитку засобами мультиплікації), форми, методи та прийоми[1].

Представимо авторську програму комунікативно-мовленнєвого розвитку старших дошкільників засобами мультиплікації «Мульт_Ком_Мод».

Мета програми – сприяти підвищенню рівня комунікативно-мовленнєвого розвитку старших дошкільників, використовуючи мультфільми в освітньому середовищі ЗДО.Завдання програми: 1. Сформувати соціально-комунікативні, когнітивні та лінгвістичні уміння старшого дошкільника засобами мультиплікації. 2. Забезпечити цілісне сприймання моделей комунікативно-мовленнєвих взаємодій системи «людина – людина»: «дитина – дорослий», «діти – дорослі», «дитина – дитина», «діти – однолітки й малюки» засобами мультфільму.3. Вчити диференціювати емоції (моральні, інтелектуальні, естетичні) в конкретних сценах мультфільму та переносити ці вміння в реальні життєві ситуації.

Були розроблені етапи реалізації авторської методики «Мульт_Ком_Мод»: підготовчий, основний, підсумковий. Відповідно до завдань програмових вимог було підібрано мультиплікаційні фільми для дітей старшого дошкільного віку, проаналізовано та описано моделі комунікативно-мовленнєвої взаємодії та репертуар мовних засобів. Нами був укладений календарний план перегляду мультиплікаційних фільмів дітьми старшої вікової групи. Ми розробили конспекти інтегрованих днів із організації комунікативно-мовленнєвої діяльності засобами мультиплікації на такі теми: «Твоє майбутнє – у твоїх руках» (за

мультфільмом «Балерина»); «Поводити себе, як справжні брати» (за мультфільмом «Бєбі Бос»); «Я – твій друг, і ти – мій друг!» (за мультфільмом «Зоотрополіс»); «Добре бачить тільки серце. Найголовнішого очима не побачиш» (за мультфільмом «Маленький Принц»); «Дорослі та малі: дружба і мрії» (за мультфільмом «Вперед і вгору!»); «Якщо ти дуже захочеш, то у тебе вийде що завгодно» (за мультфільмом «У пошуках Дорі»); «Яблучко від яблуні недалеко падає» (за мультфільмом «Смурфики. Загублене містечко»); «Чи далеко від радості до суму, від спокою до страху» (за мультфільмом «Думками навиворіт»); «Уроки доброти в Лісовій школі» (за мультфільмом «Уроки тітоньки Сови. Уроки доброти». Серія 8 «Нічна пригода»); «Гарні манери» (за мультфільмом «Лунтик», серія 250).

Інтегровані заняття або інтегровані дні мали такі етапи – пропедевтичний, переглядовий, рефлексивний (за Н. Гавриш, К. Крутій) [2; 3].

Нами були використані наступні дидактичні засоби: бесіди, полілоги; комунікативно-мовленнєві ігри за мнемотаблицями; рольове програвання моделей комунікативно-мовленнєвої взаємодії за сюжетами мультфільмів; вибіркового опис дій і ситуацій; визначення особистісно значущих, гостросоціальних, морально-етичних, сумних, смішних, радісних, страшних ситуацій; озвучування мікросюжетів; транспонування (перенесення) моделі комунікативно-мовленнєвої взаємодії з мультфільму на реальні події з життя дошкільників у груповій кімнаті, у роздягальні, на майданчику ЗДО; фільмотека та мультзал тощо.

Отже, цілеспрямована педагогічна робота за авторською програмою «Мульт_Ком_Мод» дозволить формувати психологічну зрілість дошкільника, показником якої є комунікативно-мовленнєві уміння та навички.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зімакова Л. В. Особливості комунікативно-мовленнєвого розвитку старших дошкільників засобами мультиплікації : навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів спеціальності «Дошкільна освіта» / Л. В. Зімакова, Н.В. Ковалевська, Ю.А. Сонник. – Полтава: ПНПУ, 2018. – 152 с.
2. Крутій К.Л. Медіадидактичні особливості використання мультфільмів як засобу навчання мови і розвитку зв'язного мовлення дошкільників / К.Л. Крутій // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. № 3. – Тернопіль, 2013. – С. 85-90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPUPed_2013_3_19. (дата звернення 23.07.2018).
3. Сучасне заняття в дошкільному закладі: Навчально-методичний посібник / За ред. Н.В. Гавриш. – Луганськ: Альма-матер, 2007. – 496 с.

Стегній П.А.
*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С.Макаренка
м. Кременчук*

ФОРМУВАННЯ ТА ВЗАЄМОДІЯ ЕГО-СТАНІВ «ДИТИНА», «БАТЬКО» І «ДОРΟΣЛИЙ» У ПРОЦЕСІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ

Американський психолог і психіатр Е.Л. Берн створив психологічну модель під назвою «трансакційний аналіз». В її основі лежить уявлення про свідомість людини як композицію трьох станів «Я» або «его-станів», які він назвав «Дитина», «Дорослий» і «Батько». Формування цих его-станів відбувається у процесі психолого-педагогічного впливу з боку всіх важливих для дитини людей, серед яких ключове місце займають вихователі дошкільних закладів освіти. Для ефективного застосування трансакційного аналізу потрібно мати чіткі уявлення про загальну динаміку взаємодії его-станів. І саме цьому питанню присвячена наша робота.

Формування его-станів «Дитина», «Дорослий» і «Батько» починається у дитинстві, але їх «дитячий варіант» переживає суттєві трансформації під час вікових криз. Перша трансформація має відбутися під час підліткової кризи. Саме в цей період особистість повинна створити свій варіант его-стану «Дорослий», адже до цього часу вона мала замість нього використовувала копії его-станів «Дорослий» людей, що були в її оточенні. Надалі під час життєвих та вікових криз відбувається постійне вдосконалення его-стану «Дорослий» аж до досягнення ним рівня життєвої мудрості у похилому віці.

Рушійної силою розвитку его-стану «Дорослий» є динамічна взаємодія біологічного та культурного, індивідуального та групового у житті особистості. В процесі життя «Дорослий» все більше і більше опановує біологічне з допомогою культурних засобів, розвиває і розширює межі свідомості та самосвідомості. Під впливом позитивних змін у ньому поступово позитивно змінюються і два інші его-стани: «Дитина» та «Батько», наближаючи, таким чином, особистість до найвищого рівня її зрілості.

«Дитина» - це его-стан, що, перш за все, є проявом у свідомості несвідомого «Воно» в період дитинства. Саме через нього виявляються у свідомих формах глибинні потреби і бажання людини, що сягають вродженого, природне несвідомого «Хочу»: джерела активності (біологічної енергії) та

спонтанної мотивації людини. Важливо завжди пам'ятати, що саме за допомогою его-стану «Дитина» виявляє себе вроджений «компас», що веде людину по життю. Цей «компас» допомагає «Дорослому» орієнтуватися в непевних ситуаціях, коли інформації для свідомого аналізу замало. Є тенденція називати цей «компас» життєвою інтуїцією. Крім того, у «Внутрішній Дитині» міститься епіцентр радості і задоволення від здійснення бажань («зрадів як дитина») та психологічного дискомфорту (образа, злість, страждання, фрустрація тощо) від неможливості здійснити свої бажання («заплакав як дитина»). Головні потенції «Внутрішньої Дитини» - бажання жити і діяти, незаангажоване сприйняття реальності, інтуїція та здатність до творчості. Отже, головними функціями его-стану «Дитина» є життєвий інтуїтивний «дороговказ» і оновлення енергії життя через задоволення ключових потреб.

Звісно, що в реальній дитини вказані характеристики виявляють себе у безпосередній, природній, а отже не завжди соціально та культурно прийнятній формі. Це викликає у дорослих людей, що здійснюють піклування та виховання, зокрема у вихователів закладів дошкільної освіти, бажання обмежити дитячу активність та надати їй більш прийнятних форм. Вони зазвичай роблять це із власних его-станів «Батько» та «Дорослий».

«Батько» - це своєрідний «банк інформації» особистості про моделі спілкування між людьми, які знаходяться у диспозиції «старший-молодший»: батько (мати) і дитина (звідси назва), керівник і підлеглий, вихователь і вихованець, вчитель (викладач) і учень (студент) тощо.

«Запис» інформації про такі стосунки починається з дитинства і ведеться впродовж всього життя. Надалі особистість використовує цю інформацію у кількох напрямках: 1) для керівництва поведінкою інших людей, перш за все дітей та дорослих, що є так чи інакше підлеглими, керованими цією особистістю; 2) у керуванні власною «Внутрішньою Дитиною». Отже, головна функція «Батька» - керувати власною поведінкою та поведінкою людей, що знаходяться у підпорядкуванні.

Вказане керівництво здійснюється з допомогою цілого спектру біологічних та культурних засобів: фізичної та психологічної сили, залякування, маніпуляцій, ультимативних вимог притримуватися правил поведінки, умовлянь, раціонального пояснення сенсу соціальних та культурних норм тощо. Тому всі ці види впливу «записані» на свідомому та підсвідомому рівнях разом з усією культурною інформацією, що їх супроводжувала. Отже, «Батько» це лише свідомий прояв глибинних сил, що мають подвійне живлення: від біологічних сили, зосереджених у несвідомому «Воно», та від сил культури, зосереджених у свідомих та несвідомих елементах «Супер-Я».

Більша частина інформації про его-стан «Батько» засвоюється в дитинстві, тому вона фіксується у пам'яті механічно, без належної глибини та критичного осмислення. Можна сказати, що перша версія его-стану «Батько» у кожної особистості закономірно є дитячою, не зрілою та частково не свідомою. Взагалі, на першому етапі «Дитина» та «Батько» дзеркально подібні.

В цілому его-стан «Батько» найяскравіше виявляє себе у таких формах як контроль, заборони, оцінювання вчинків. Він протиставляє дитячому природному «Хочу» соціальне і культурне «Можу», що розуміється, перш за все, як «Дозволено» або «Заборонено». В багатьох випадках «Хочу» дитини «Батько» дорослих обмежує віковими міркуваннями, адже багато з того, що «Дозволено» робити дорослим, не заборонено взагалі, а тільки до певного віку: палити, вживати алкоголь, займатися сексом, вживати ненормативну лексику тощо. Тому в період, коли людина біологічно стає дорослою, тобто у підлітковому віці, вона заявляє про своє право («Дозволено») і бажання («Хочу») робити «дорослі речі». Саме в цьому віці функція контролю, заборони та обмежень повинна від его-стану «Батько» перейти до его-стану «Дорослий».

«Дорослий» повинен конструктивно поєднувати его-стани «Дитина» та «Батько» на основі здорового глузду, глибинного осмислення культурних норм та їх свідомого прийняття. Аналізуючи інформацію в его-станах «Дитини» та «Батька», «Дорослий» вирішує, яка поведінка є найбільш адекватною в певних конкретних ситуаціях. Так, на вечірці можуть бути доречними прояви «Дитини», а якщо ситуація не певна, наприклад, на тій самій вечірці виникло сексуальне бажання до малознайомої людини, то краще дотриматися настанов «Батька».

«Дорослому» у своїй активності постійно нашттовхується на внутрішні обмеження, коріння яких сягає деформованих та травмованих компонентів его-станів «Дитина» і «Батько». Тому друге головне завдання «Дорослого» лежить в трохи іншій площині. В процесі самопізнання «Дорослий» досліджує, усвідомлює, долає психологічні травми та деформації его-станів «Дитина» і «Батько» і тим самим, розвиває й удосконалює їх. В результаті «трійця» его-станів зближається, що обумовлюється ще однією осоливістю «Дорослого». Він на відміну від «Дитини» та «Батька», діє у диспозиції «рівний-рівний», не зневажає та не підносить нікого.

На жаль, не всім людям вдається позитивно подолати конфлікт між «Внутрішньою Дитиною» та «Внутрішнім Батьком» і повноцінно сформувати «Внутрішнього Дорослого». В багатьох біологічно і соціально дорослих людей «Внутрішній Дорослий» – це лише потенція, яку треба наполегливо реалізовувати.

Головне завдання вихователя – допомогти вихованцю у процесі виникнення та становлення его-стану «Дорослий». Але досягти цього можна лише враховуючи описану нами динаміку взаємодії всіх трьох его-станів.

Яценко Т. В.

*кандидат психологічних наук,
завідувач кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж*

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

Матлаш К. М.

*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний коледж*

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯКОРЕКТУРНИХ ТАБЛИЦЬ У РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

*«Дитина – мандрівник, що вирушає в далекі, невідомі краї, мандрівник, який
ніколи не повертається назад»*

Ш.Амонашвілі

Дошкільне дитинство – це особливий вік, коли дитина відкриває для себе світ, коли відбуваються значні зміни у всіх сферах її психіки: когнітивній, емоційній, вольовій, і які проявляються в різних видах діяльності: комунікативній, пізнавальній та перетворювальній. У цей період важливо вчити дитину самостійно орієнтуватися в інформації, успішно її використовувати. Для цього необхідно формувати здатність творчо, нешаблонно мислити, самостійно поповнювати свої знання. У цьому віці дітей потрібно розвивати всебічно, щоб вони легко орієнтувалися в тій чи іншій ситуації.

Всебічний розвиток – це гармонійний розвиток всіх сторін людини, при якому всім аспектам приділяється рівна кількість уваги. Тобто, дитина дошкільного віку повинна не тільки добре рахувати або переказувати сюжети книг, але ще бути фізично активною і соціально адаптованою до різних ситуацій у світі.

Принцип всебічного розвитку – це належний метод виховання і навчання дітей. Він заснований на зрозумілих твердженнях, які необхідно застосовувати до дітей. Всебічний розвиток особистості дитини надзвичайно важливий для формування її індивідуальності, для розвитку фізичних та інтелектуальних здібностей, духовних якостей.

Сьогодні у педагога є цілий арсенал засобів для оптимізації навчального процесу та особистісного розвитку кожної дитини. Одним з таких засобів є робота по застосуванню коректурних таблиць за авторською технологією доктора педагогічних наук Н. Гавриш. Використання такої технології активізує пізнавальні психічні процеси дошкільника, сприяє розвитку уваги, пам'яті, забезпечує інтерес до інтелектуальної діяльності і формує здатність творчо, нестандартно мислити, самостійно поповнювати свої знання.

Коректурні таблиці – це інформаційно-ігрові поля з різною кількістю клітинок (від 9 до 25), які заповнені різними зображеннями (геометричними фігурами, символами або знаками, цифрами або буквами та багато іншим). Ці таблиці можна створити власноруч, на різну тематику. Зображення підбираються за тематикою. Тематичний вибір коректурних таблиць може бути досить широким. Вони майже не змінюються у вікових групах, але в них розширюється змістове наповнення.

В роботі з дітьми дошкільного віку використовують коректурні таблиці за такими темами:

- «Овочі та фрукти».
- «Дикі та свійські тварини».
- «Рослини та тварини».
- «Птахи та комахи».
- «Наземний та водний транспорт».
- «Наземний та повітряний транспорт» та ін.

Під час створення таблиць потрібно дотримуватися вимог, які розробила Наталія Гавриш.

Рекомендації щодо виготовлення коректурних таблиць

Не дивлячись на форму таблиці, зображення повинні бути предметними, щоб забезпечити чіткість та ясність сприймання дитини. Під час використання даної методики у дітей формуються такі сприймання як:

Слухове (запитання чи сприймання дорослого);

Зорове (знаходження відповіді на розв'язання завдання чи запитання в поданій таблиці).

Картинки мають бути реальними, достатньо великими, щоб діти могли швидко впізнати, бажано однотипними (схематичні зображення, малюнки,

фотографії тощо). Також можна виготовити дані таблиці з контурними зображеннями, які дадуть змогу використовувати певні завдання і на розфарбування.

Використання у коректурних таблицях картинок для молодшої групи має становити від 9 до 16 зображень; у старшій – 20-25 зображень.

Картинки слід групувати за видовою ознакою, щоб стимулювати розумову діяльність дошкільників, активізувати психічні процеси: сприймання, увагу, уяву, мисленні операції, мовлення, пам'ять тощо.

Під час роботи з коректурними таблицями основними завданнями для дітей є такі:

- Знайти правильну відповідь.
- Пояснити свої дії.
- Назвати потрібні слова.
- Висловити власну думку.

Ці таблиці можна використовувати в різних формах життєдіяльності дітей та під час спеціально організованої освітньої діяльності:

- на початку заняття – як включення дітей у навчально-пізнавальну діяльність і активізація психічних процесів;
- в основній частині заняття – для розширення інформаційно-пізнавального кола уявлень дошкільників, унаочнення процесу встановлення причинно-наслідкових зв'язків між об'єктами та явищами дійсності тощо.

Поза межами організованого навчання коректурні таблиці можна застосовувати як своєрідну інтелектуальну гру, в якій діти змагатимуться поодиночі або командами на швидкість реакції, точність і широту сприйняття, багатший словник тощо. Кількість учасників такої інтелектуальної гри не обмежується. Організувати гру можна як з однією дитиною, так і з групою дітей: у будь-якому разі кожна дитина виконує завдання індивідуально. А організація групових ігор сприяє розвитку товариських партнерських стосунків між дітьми.

Отже коректурні таблиці можна визначати як надзвичайно ефективний засіб інтелектуального і мовленнєвого розвитку дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гавриш Н.В. Коректурні таблиці як засіб стимулювання креативності дітей / Н. Гавриш // Вихователь–методист дошкільного закладу. 2012. № 9. С. 34-44.

Яценко Т. В.
*кандидат психологічних наук,
завідувач кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

Корнєєва Д. С.
*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

*Дітей потрібно вчити тому,
що їм знадобиться у житті
Арістипп*

Дитину часто порівнюють з губкою, яка вбирає в себе все нове. Безумовно, діти більш сприйнятливі до будь-якої нової інформації, і тому існує думка, що вивчення іноземної мови необхідно починати з ранніх років.

Формування мови найбільш активно відбувається в дошкільному віці. У всьому світі засвоєння рідної мови дітьми відбувається легко та вільно. Діти вчаться говорити природним шляхом, незалежно від того, вчать їх дорослі спеціально чи ні.

Сенситивний період – час найбільшої чутливості, сприйнятливості дитини до того чи іншого виду діяльності, тому дошкільне дитинство – найкращий період для вивчення іноземних мов. Радянські психологи називали сенситивні періоди «оптимальними термінами навчання». Саме в цей період оволодіння мовою відбувається найшвидше і повноцінно, з легкістю і радістю. Спеціалісти відзначають, що в перші роки життя відбувається активний розвиток мозку дитини, тому дуже важливо почати процес навчання якомога раніше. Але не варто перенасичувати малюка інформацією, головне – підносити корисні знання в цікавій для нього формі.

Саме дошкільний вік (від 0 до 6 років) є сенситивним періодом розвитку мови. Тому, якщо дитина в білінгвістичній родині чує дві мови одночасно та постійно, то вона природним шляхом засвоює обидві мови.

Раннє вивчення іноземної мови допомагає забезпечити більш комфортне входження дитини в навчальний процес, допомагає знизити рівень стресу, благотворно впливає на розвиток особистості дитини, підвищує продуктивність мислення.

Навчити дитину іноземній мові непросто, оскільки для дошкільнят значення має можливість активно рухатися, а не сидіти і вчити нудні слова. Тому на заняттях слід активно використовувати ігрові форми, наочний матеріал, мультфільми та музичний супровід – все це допоможе дитині не втратити інтересу до навчання. Заняття повинні проходити регулярно, але не втомлювати малюка: тільки в цьому випадку можна розраховувати на успіх.

Згадувати іноземну лексику можна, наприклад, під час прогулянки. Зустріли кішку, можна запитати: «Хто це? А як це буде англійською?». Це допоможе запам'ятовуванню. Головне завдання – прищепити дитині стійкий інтерес до вивчення мови, прагнення займатися самостійно, дізнаватися нові слова і будувати фрази.

Мотивація дуже важлива, тому слід так вибудовувати заняття, щоб діти самі просили про них. Завдання непросте, але результат того вартий. На заняттях повинні обов'язково бути присутніми картинки, іграшки. Вихователь може придумати захоплюючий сюжет і завершувати заняття, зберігаючи інтригу, щоб дитина з нетерпінням очікувала наступного дня. Не менш важливо і те, що вихователь повинен бездоганно володіти вимовою, в іншому випадку дитина звикне неправильно артикулювати і, в майбутньому, їй доведеться перевчатися.

Вчити дитину іноземній мові можна за допомогою різних методик. Познайомимося з найбільш популярними з них.

Методика В.М. Мецєрякової – активна робота з іграшками. Вихователь показує малюкові іграшку, наприклад котика, і каже «cat». Поступово, через кілька уроків, дитина розуміє і запам'ятовує, що це іноземне слово і є кіт англійською. Можна пограти з малюком, наприклад, в магазин, кажучи зрозумілі їм фрази (скільки коштує щось) іноземною мовою. Дитина розуміє сенс, оскільки сама ситуація йому допомагає, і поступово запам'ятовує фразу. Створити веселий настрій допоможуть численні пісеньки, які можна розучити разом з малюком.

Методика занурення. Суть методики полягає в тому, що навколо малюка створюється особливий мовний простір – звучить тільки іноземна мова, тому йому доводиться підлаштовуватися, прагнути інтуїтивно розуміти, що саме говорить дорослий. Цей спосіб може використовуватися тільки в тому випадку, якщо вихователь впевнений в своїх знаннях. Не варто захоплюватися «зануренням», 5-7 хвилин на день досить, щоб допомогти дитині ближче познайомитися з іноземною мовою і не відчувати дискомфорт.

Ігрові методики. Найвдаліший вибір для дітей від 3 до 5 років. Саме за рахунок використання рольових і сюжетних ігор вдається прищепити стійкий інтерес до вивчення іноземної мови.

Методика Глена Домана – робота з картками. Допомогає швидко запам'ятати іноземні слова – назви тварин, рослин, квітів, побутових предметів. Основні труднощі – підібрати відповідні для дитячого сприйняття слова. Роботу з картками слід проводити тричі на день, витратити на кожне слово не більше 15 секунд. Сучасні технології допомагають не готувати картки, а знайти їх в інтернеті і включити малюкові слайд-шоу на 2-3 хвилини в день.

Методика Зайцева. Може застосовуватися з дітьми від 5 років і старше, являє собою роботу з кубиками, на сторонах яких написані склади. Від малюка потрібно «зібрати» слово з складів і прочитати його. Завдяки тому, що кубики яскраві і барвисті, вони цікаві дитині, але перевтомлювати його тривалим пошуком і відновленням слів не варто, 5-10 хвилин в день цілком достатньо.

Широкі можливості для активізації навчального процесу дає використання рольових ігор. Відомо, що рольова гра являє умовне відтворення її учасниками реальної практичної діяльності людей, створює умови реального спілкування. Ролі розподіляє педагог, але їх можуть вибрати і самі вихованці. Це залежить від особливостей групи і особистих характеристик дошкільників, а також від ступеня оволодіння ними іноземною мовою.

За даними психологів, педагогів і медиків, рекомендовано навчальний процес організовувати так, щоб періоди інтенсивного інтелектуального напруження малюків чергувалися з періодами емоційного навантаження.

Заняття проводяться в атмосфері позитивних емоцій, тон педагога повинен бути бадьорим і доброзичливим. Приділяючи особливу увагу профілактиці перевантажень і для зняття втоми дітей, педагоги дошкільної освіти включають в заняття зарядки-релаксації.

Видами релаксації можуть бути ігрові паузи, спів, зацікавленість чимось новим, незвичайним. Сміх, викликаний дотепною історією, веселими картинками також сприяє зняттю напруги.

Дуже важливо провести перше заняття з дитиною так, щоб вона не втратила зацікавленості до подальшого навчання. Тому необхідно використовувати наочний матеріал, картинки, музику, ігри. Серію перших занять можна об'єднати тематикою подорожі. Наприклад, ми здійснюємо захоплюючу поїздку до Англії. Навчальний процес таким чином перетворюється в захоплююче проведення часу, набагато цікавіше, ніж звичайні ігри.

Отже, своєчасне використання інноваційних методів, сучасних форм та прийомів роботи допоможуть зробити процес вивчення іноземної мови захоплюючим, новим, цікавим засобом спілкування; сприяє розвитку творчого

мислення, уваги, пам'яті, пізнавального інтересу, логіки, уваги, самостійності та організованості. Так як заняття мають проводитися в невимушеній, доброзичливій атмосфері, у дітей підвищується самооцінка, вони переконуються в тому, що вчитися захоплює та цікаво.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борохович Л. Ю. Инновационные подходы в обучении дошкольников иностранному языку. Лингвотворчество как синтез иностранного языка и детского творчества [Текст] // Педагогика: традиции и инновации: материалы VI Междунар. науч. конф. (г. Челябинск, февраль 2015 г.). — Челябинск: Два комсомольца, 2015. – С. 63-65.

Бровата О. Б.

*завідувач відділенням дошкільної освіти
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФІЗИЧНОМУ РОЗВИТКУ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сучасне інформаційне суспільство вимагає переорієнтації змісту освіти, розвитку та виховання підростаючого покоління. Постановка акцентів повинна бути направлена на створення умов для повноцінного, всебічного розвитку особистості. Для того, щоб навчити дітей жити, успішно діяти у світі, самовизначитися у ньому, необхідно сформувати у них, починаючи з дошкільного віку, ціннісне ставлення до себе, свого образу «Я», одним із компонентів якого є «Я – здоровий». Саме з дошкільного віку необхідно сформувати у дітей культуру здоров'я, використовувати оздоровчі технології, зокрема інноваційні.

Вирішення проблеми формування культури здоров'я у підростаючого покоління потрібно починати з дошкільного дитинства, впроваджуючи в освітній процес сучасні оздоровчі технології у поєднанні з традиційними формами оздоровлення.

Сучасними психологами і педагогами, зокрема Кононко О.Л., Котирло В.К., Кулачківська С.Є., Ладивір С.О., Плохій З.П. окреслено педагогічні умови використання сучасних оздоровчих технологій, які найбільш сприятливі для цілісного розвитку дитини як особистості, формування її психічного здоров'я.

Так, як дошкільний період має велику пластичність та сприйнятливості до засобів фізичної культури, тому потрібно створювати можливості для реалізації оздоровчих, освітніх та виховних завдань. Їх вирішенню сприяє створення відповідних педагогічних умов, урізноманітнення організаційних форм фізичного виховання, підвищення рухової активності дітей протягом дня.

Під час занять з фізичної культури, різних форм активного відпочинку, вправ спортивного характеру, рухливих та спортивних ігор у дітей розвиваються не тільки вольові та моральні якості, але й основи здорового способу життя. Зміцнення фізичного та психічного здоров'я дошкільника шляхом впровадження в практику роботи здоров'ятворчих та здоров'язбережувальних технологій – один з пріоритетних напрямків роботи дошкільного навчального закладу.

Впровадженню в освітній процес закладу дошкільної освіти здоров'язбережувальних технологій, які забезпечують можливість проводити оздоровлення в цікавих різноманітних формах та збереження фізичного, духовного, соціального та психічного здоров'я малюків. В умовах закладу, за згодою батьків педагоги можуть використовувати в роботі оздоровчі технології профілактичного та терапевтичного спрямування: аеробіку та звіробіку, дитячий фітнес, гімнастику пробудження після денного сну за авторською методикою М.Єфименка, імунну, пальчикову та дихальну гімнастику, гімнастику з елементами хатха-йоги, у-шу [1,57].

Систематичні заняття аеробікою, дитячим фітнесом, фітбол гімнастикою надають оздоровчу та тонізуючу дію на організм, підвищується працездатність, поліпшується діяльність серцево-судинної та дихальної систем, укріплюються кісткова та м'язова тканини. Комплекси аеробіки допомагають не тільки розвивати дітей фізично, але й допомагають збалансувати емоційні сплески протягом дня, адже служать дієвим засобом проти емоційних розладів дітей та захищають від ризику серцевих захворювань. Т.Ротерс пропонує комплекси для дошкільнят: вправи на м'ячах з ріжками для дівчаток, вправи з силової гімнастики для хлопчиків, вправи на стільці та вправи для ритмічної гімнастики [3, 78].

Степ аеробіка – один із нескладних та досить ефективних стилів в аеробіці. Крокова аеробіка надає позитивну дію на весь організм, зміцнює м'язові групи тулуба та ніг.

Фітбол гімнастика – різновид аеробіки з використанням спеціальних гімнастичних м'ячів. Використання м'ячів вносить певний ігровий момент у заняття, а також створює неповторну емоційну забарвленість. Комплекси вправ «Звіробіка» ефективно проводити на фітболах. Ці спеціально підібрані вправи, які імітують поведінку знайомих дітям тварин. Цікавий спосіб виконання вправ для дітей молодшого дошкільного віку.

Дихальна гімнастика направлена на те, щоб навчити дитину правильно дихати. При більш глибокому диханні відбувається вентиляція легенів, очищення їх від бактерій та мікробів, які і спричинюють швидкий розвиток хвороби. У процесі фізичного виховання, особливо дітей дошкільного віку, слід приділяти особливу увагу вихованню правильного дихання через ніс, як у стані відносного спокою, так і під час трудової діяльності або занять спортом.

Дітям раннього та дошкільного віку природньо подобається виконувати вправи, подані в ігровій формі з цікавим сюжетом. Ігри з пальчиками розвивають мозок дитини, стимулюють розвиток мови, творчі здібності, фантазію та дрібну моторику рук. Методика даних ігор полягає в тому, що нервові закінчення рук впливають на мозок дитини і мозкова діяльність активізується, отримує різноманітні сенсорні враження, у неї розвивається уважність і здатність зосереджуватися, а це необхідно для оволодіння дітьми основними рухами.

Досвід роботи закладів дошкільної освіти показує, що досить ефективним є впровадження у процеси життєдіяльності дитини оздоровчих технологій терапевтичного спрямування, до яких відносяться: музична терапія, сміхотерапія, арттерапія, піскова терапія, кольоротерапія, казкотерапія, ігрова терапія. У щоденному житті дитини варто використовувати різноманітні оздоровчі технології. Імунна гімнастика – супроводження рухами раніше вивчених віршиків – дає організму емоційний, оздоровчий заряд.

Найважливішим засобом профілактики плоскостопості є гімнастичні вправи, спрямовані на зміцнення м'язово-зв'язкового апарату стоп і гомілки. Використання нестандартного фізкультурного обладнання сприяє формуванню правильної стопи та профілактиці плоскостопості, збереженню правильної постави.

Казкова гімнастика – це своєрідна «терапія» особливою казковою атмосферою, в якій можуть проявитися потенційні можливості особистості, щось нереалізоване з використанням фізичних вправ. Комплекси фізичних вправ дитячого фітнесу вдало поєднуються з казкотерапією.

Казкова гімнастика відображає сучасні ідеї гуманізації педагогічного процесу та особистісно-орієнтованої педагогіки, що дозволяє через ігрову діяльність з музикою та різноманітними рухами всебічно вирішувати задачі виховання дітей, залишаючи муштру та примус; допомагаючи розвитку їх фізичних здібностей та психічних можливостей в повній мірі, використовуючи природній потенціал кожної дитини з урахуванням його індивідуальних можливостей[2,38].

Використання різних форм і видів проведення оздоровчої гімнастики та нестандартного інвентарю, дозволяють істотно підвищити ефективність процесу

фізичного розвитку та виховання, забезпечити можливість індивідуальної допомоги вихователя кожній дитині у вирішенні освітніх та оздоровчих завдань.

Розвиток комп'ютерних технологій дозволяє використовувати у освітньому процесі під час різних форм фізкультурно-оздоровчої роботи мультимедійних технологій. За допомогою мультимедійних презентацій, відеороликів діти вивчають рухові дії тварин та переносять їхні дії у практичну площину на фізкультурному занятті чи під час інших форм активного відпочинку.

Використання сучасних оздоровчих технологій, зокрема різних видів оздоровчої гімнастики, у роботі з дітьми є не лише цікавим видом роботи, а ще й дуже корисним для фізичного розвитку та оздоровлення. Сучасні методики оздоровчої направленості мають ряд переваг серед інших видів фізичної активності так, як вони не вимагають великих приміщень і дорогого обладнання для занять, можуть проводитися з дітьми як молодшого, так і старшого віку. Завдяки таким вправам не лише покращується здоров'я, а й формуються правильна постава, енергійна хода, поліпшується координація рухів, виробляється сила волі, витримка і впевненість у собі. Ці методики допомагають малюкам долати труднощі, підвищують життєвий тонус і працездатність, створюють гарний настрій.

Крім цього, сучасні оздоровчі технології є чудовим засобом формування у дітей здоров'я враховуючи усі його показники: фізичне, психічне, духовне та соціальне.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрощук Н.В. Радість руху / Андрощук Н.В., Дзюбановський А.Б., Леськів А.Д. – Тернопіль : СМП «Астон», 1999. - 114 с. 8
2. Вільчковський Е. С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. / Е. С. Вільчковський, О. І. Курок. – Суми : Університет. кн., 2005. – 428 с.
3. Ротерс Т.Т. Музыкально-ритмическое воспитание и художественная гимнастика / Ротерс Т.Т. – М. : Просвещение, 1989. – 167 с.

Крамаренко В.О.
*аспірант кафедри дошкільної освіти
Полтавський національний
педагогічний університет
імені В.Г. Короленка
м. Полтава*

СУЧАСНИЙ МИСТЕЦЬКО-ІГРОВИЙ МАТЕРІАЛ «СЛАЙМ» ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ КРЕАТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Однією з характерних рис життя сучасної дитини є величезна кількість іграшок, яка оточує її з моменту появи на світ. Цю можливість забезпечує дорослий світ, рекламуючи або надаючи пріоритет тій чи іншій іграшці, часто не замислюючись про ступінь її впливу на дитину. Педагоги сучасності повинні звертати увагу на такі нововведення, швидко реагувати на них професійними порадами та методичним супроводом.

Пошук новаторських педагогічних методик набуває державного значення, про що свідчить Державна національна програма “Освіта” (“Україна ХХІ століття”). Основними засадами оновленого Базового компонента дошкільної освіти України проголошено визнання самоцінності дошкільного дитинства, його особливої ролі в розвитку особистості, збереження дитячої субкультури, створення сприятливих умов для формування особистісної зрілості дитини, її базових якостей: пріоритет повноцінного проживання дитиною сьогодення у порівнянні з підготовкою до майбутнього етапу життя, повага до дитячого “Я”, врахування індивідуального особистого досвіду дошкільника, компетентнісний підхід до розвитку дитини, збалансованість між “можу” (знань, умінь, навичок) і “хочу” (бажань, інтересів, намірів). Отже, набуття різних видів компетенцій дитиною дошкільного віку відбувається в різних видах дитячої діяльності. На характер перебігу дитячої діяльності її зміст та якість впливають різноманітні засоби. Зокрема, сучасний вітчизняний ринок пропонує велику кількість матеріалів для креативного розвитку.

Концептуальні аспекти формування сучасних підходів у педагогічній практиці розкрито в наукових працях Б. Ананьєва, В. Дружиніна, Н. Кузьміної, В. Рибалки, М. Селінджера. Аналіз останніх досліджень свідчить, що вплив продуктивної діяльності через залучення різноманітних ігрових матеріалів у процес формування особистості дитини дошкільного віку, зокрема її креативності, активно розробляються психологами та педагогами: А. Богуш,

Н. Гавриш, Р. Павелків, О. Пометун, Т. Поніманською, О. Цигипало та багатьма іншими.

Зазначимо, що іграшки трансформуються разом із людством, а їх виробництво завжди відображає зміни, що відбуваються в соціумі. Останні роки великої популярності у дитячому дозвіллі чи ігровій діяльності набув такий пластичний матеріал, як слайм або «лизун», що є продуктом хімічної промисловості та містить у своєму складі полісахарид. Слайм (від англ. slime - «слиз») отримав свою назву від персонажу фільму «Мисливці за привидами». Ця вигадана істота виглядала як слизоподібна зелена маса з двома худими руками, декількома підборіддям і без ніг. Сучасний маркет дитячих розваг пропонує багато можливостей для придбання подібної іграшки, від супермаркетів до величезної кількості інтернет-магазинів та спеціалізованих дитячих відділів. Слайм має багато різновидів: глянцевий, хрусткий, пінний, бусинковий, прозорий, масляний, глиноподібний, бархатний та ін.

Нинішнє покоління дітей не тільки купує слайми, але і робить їх самостійно. І це навіть цікавіше, адже можна зробити іграшку будь-якого кольору та розміру. Виготовлення слайму самостійно має великі переваги та недоліки. По-перше, сам процес виготовлення іграшки захопливий, потребує витримки, а для найменших, допомоги дорослих, що зміцнює родину спільним, цікавим заняттям. Це розвиває комунікативність та командну взаємодію змалечку, формує досвід вивчення хімічних сполук на практиці. По-друге, коли слайм або «лизун» потрапляє до дитячих рук, то починається процес вигадки та фантазії. Намагаючись придати лизуну якусь знайому з досвіду форму або об'єм, дитина занурюється у процес імпровізації, щосприяє формуванню креативності дошкільника.

Звертаємо увагу на недоліки та застороги, що можуть супроводжувати тривалий контакт «лизуна» зі шкірою. Дорослим необхідно пам'ятати, що слайм та інші іграшки на його основі містять у 4 рази більше бору, ніж дозволено нормами Європейського союзу. Провівши дослідження, споживча група *EcoWaste Coalition* виявила, що 8 з 11-ти популярних уЄС, зокрема у Фінляндії, Німеччині, Угорщині та Люксембурзі, слаймів порушують правила ЄС через вміст у них цього хімічного компонента [4]. Тому, є потреба звернути увагу на декілька засторог при ігровій діяльності з цією хімічною масою: не давати слайм дітям, які все тягнуть до рота або люблять облизувати руки (зазвичай до цього схильні всі малюки і деякі дошкільнята), тримати під контролем усі стадії виготовлення слайму та пам'ятати, якщо на шкірі рук є садна або інші пошкодження, то брати слайм до рук не можна. Вочевидь, дитина не повинна контактувати з чистою бурою або з її концентрованими розчинами. Звертаємо увагу і на те, що рецепти, що публікують в мережі інтернет, не проходять перевірку контролюючих органів і тому, не є безпечними. Констатуємо, що існують і альтернативні рецепти

виготовлення слаймів, де у складі консистенції можуть міститись цілком безпечні речовини – пластилін, зубна паста та ін.

Не зважаючи на це, завдяки привабливому зовнішньому вигляду і особливо м'якій текстурі, «жуйка для рук», як ще називають слайм, стала однією з найбільш популярних іграшок серед дітей та тільки за минулий рік значно зросла в популярності. У мережі інтернет поширюються відео та існує величезна кількість форумів, де аргументами до ігрової діяльності зі слаймом слугують докази його незвичайності, краси та навіть терапевтичний вплив заспокоєння при розтягуванні, стисканні та виникаючому при цьому звуковому ефекті.

Вважаємо, що не варто критично ставитися та категорично забороняти сучасний ігровий матеріал, але необхідно пам'ятати, що іграшка для дитини – транслятор світу дорослих, можливість позбутись страхів, агресії, конформізму. Вона формує позитивне ставлення до оточуючого, власну думку, гарний смак та допомагає набутти неоціненне – досвід креативності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте: Психологический очерк: Книга для учителя 3-е изд. / Л.С. Выготский. – М.: Просвещение, 1991. – 93 с.
2. Виховуємобазові якості особистості старшого дошкільника в умовах ДНЗ : методичний посібник / Г. Беленька, Н. Гавриш, С. Васильєва, В. Маршицька, С. Нечай, Г. Орлова, О. Остряньська, О. Полякова, В. Рагозіна, О. Рейпольська, Н. Шкляр ; [за заг. ред. Н. Гавриш]. – Х.: Мадрид, 2015. – 220 с.
3. Червонна Т. Обдаровані діти: Діагностика та супровід / Т. Червонна. – К.: Шк. світ, 2008. – 128 с.
4. Slimetoyscontaintoxicchemical – environmentgroup. Published September 23, 2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://news.mb.com.ph/2019/09/23/slime-toys-contain-toxic-chemical-environment-group/>(дата звернення 24.09.2019 р.) – Назва з екрана.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДИТИНИ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Якщо запитати в педагогів і батьків про головне завдання дошкільного закладу, відповідь не забариться. Розвинути і виховати дитину, якнайкраще підготувати її до майбутнього життя. І тут постає безліч запитань. Якою треба виховати дитину, щоб вона не заблукала в такому нестабільному, складному нашому житті? Який фундамент особистості слід закласти саме в дошкільному віці? Чого не повинні й що маємо робити для цього ми, дорослі?

Погодьмося: здебільшого ми намагаємося уникати життєво важливих для дошкільнят тем, зміщуючи акценти на традиційні, відпрацьовані, пов'язані з майбутнім шкільним навчанням, або надміру схематизуємо, спрощуємо, мінімізуємо розмови про людське буття. Замість вироблення цілісного погляду на нього пропонуємо фрагментарну, урізану, перекручену, часто-густо далеку від реальної картини інформацію, що швидше дезорієнтує, ніж орієнтує, заважає жити справжнім життям, утруднює процеси самовизначення, самореалізації, самоствердження, самозахисту.

Діти повинні розуміти, що людські взаємини – це велика цінність, їх слід підтримувати і збагачувати. Необхідно вчити малюків розуміти стан іншої людини, поважати її почуття, зважати на її інтереси. На перший погляд, здається, що з малятами важко говорити на моральні категорії, насправді творчість педагога здатна перетворити складні етичні визначення на цілком доступні для дошкільника поняття. Тут важливо довести зв'язок як доброго в людських проявах (чесність, доброта, чуйність, допомога), так і недоброго, щоб діти зрозуміли причини помилок і вміли їх аналізувати та виправляти. Саме через ігрову діяльність, сплановану систему занять з дітьми можна навчити дітей почуватись комфортно поруч з іншими, розуміти, любити, вибачати.

Важливо надавати більше уваги таким аспектам виховної роботи, які б допомагали набути соціальний досвід та формування в дитини таких умінь:

- Контактувати (просто, доступно, красиво);
- Висловлювати свою думку (оцінювати);
- Висловлювати згоду, незгоду;
- Відповідати на поставлене питання;
- Виявляти свою життєву позицію, будучи дієздатним і відповідальним;

- Вибачатися і приймати вибачення інших;
- Приходити на допомогу;
- Запрошувати і інших до спільної роботи;
- Бути привітним, усміхатися партнерові (це ознака оптимістичного настрою у бажаній зустрічі);
- Брати участь у спільній роботі з іншими за домовленістю, зобов'язанням;
- Жити із задоволенням;
- Виробляти особисті плани, реалізовувати їх, досягати поставленої мети;
- Знаходити своє місце серед однолітків, узгоджувати власні інтереси з груповими;
- Не боятися помилок і програшів;
- Розрізняти реальне і уявне, справжнє життя і мрії;
- Співвідносити бажання та можливості;
- Проявляти креативність, варіювати, експериментувати;
- Компетентно поводитися в різних сферах життєдіяльності.

Наявність таких умінь гарантуватиме кожній дитині безконфліктне життя в мікросередовищі, дасть змогу в майбутньому творчо ставитися до будь – яких змін у житті, жити по-справжньому. Жити по-справжньому означає жити сьогоднішнім, тут і зараз, не відкладаючи справ на потім, жити реаліями, а не мріями. Бути енергійним, дієвим, ставити мету, проявляти допитливість, реалізовувати свій природній потенціал. Концентруватися на позитивних аспектах подій, не драматизувати складні ситуації, не впадати в розпач, опинившись віч-на-віч з перешкодами, займатися улюбленою справою. Бути зосередженим. Діяти продуктивно, творчо, свідомо, цілеспрямовано, з довірою до світу, без заздрощів. Прагнути до самовдосконалення.

Чи всі ми живемо по-справжньому? Чи справжнім життям живуть наші діти? У кого з них ще не вироблено смаку до життя, обережність переважає над допитливістю, хитрість – над щирістю? Це не риторичне запитання. Відповідь на нього вимагає від кожного з нас спостережливості, об'єктивності, правдивості, сміливості. Визнання своїх помилок – перший крок на шляху особистісного самовдосконалення.

Щоб визначити, хто живе не на повну силу, схильний до «життєвих блукань», варто уточнити зміст поняття «блукати». Зізнаймося: і серед наших близьких є люди, які пролітають по життю кулею, багато метушаться, діють безцільно, марно витрачають час, легко змінюють свої плани, відмовляються від прийнятих раніше рішень, не доводять розпочате до кінця, не можуть збалансувати реальне і бажане, часто змінюють напрям свого руху по дорозі життя, діють хаотично, постійно шукають щось невідоме, часто перебувають у

неврівноваженому стані. Якщо така поведінка стає тенденцією, домінує тривалий час, перестає бути дискомфортною для самої людини – це є симптомом того, що вона віддалилася від самої себе, своєї природної програми – заблукала в житті.

Для запобігання ймовірним «блуканням по життю», педагоги мають розуміти, які саме прояви поведінки дитини старшого дошкільного віку є першими симптомами цієї схильності. Ось основні з них:

- Відсторонюється від гурту однолітків (не має можливості порівняти свої здібності, риси, досягнення з іншими);
- Часто потрапляє у халепи, неприємності (виробляється звичка до них, низькі очікування);
- Не має чіткої системи цінностей, елементарних особистих планів, найближчої і віддаленої мети (виробляється несвідома поведінка, що призводить до хаотичності дій, імпульсивності);
- Обмежені, спрощені, поверхневі знання про людське життя, його особливості, завдання, правила, сенс (примітивізується картина світу та взаємини з тими, хто оточує);
- Легко збивається із запланованого через навіювання, залякування, умовляння (продукується хаотичність дій і поведінки);
- Часта зміна мети, планів, намірів рішень, виборів (виробляється полегшене ставлення до самого факту їхньої підміни, спрощення, відмови);
- Не здатна обстоювати власну думку, її поведінка залежна від розпоряджень, оцінок авторитетних людей (формується несамостійність, конформність);
- Невпевненість у собі (звичка всього боятися, не довіряти своїм можливостям) або самовпевненість (безпідставно завищена самооцінка, невизнання своїх вад і помилок) дезорієнтують, позбавляють надійної життєвої опори;
- Погана орієнтація у життєвому просторі, слабка диференціація головного-другорядного, корисного-шкідливого, безпечного-небезпечного (унеможлиблюється компетентна поведінка);
- Нездатність вчитися на власних помилках, невміння робити належні висновки (підґрунтя для подальших помилок);
- Тупцювання на місці, одноманітність дій, ухиляння від ризику, очікування підказок (утруднюється розв'язування життєвих проблем, пошук виходу із складної ситуації);
- Орієнтація на уявне, бажане, а не на реальність (дезорієнтує, формує незадоволення життям, зумовлює прояви нервовості);
- Похмурість, песимізм (життєві враження забарвлюються у темні тони, продукується недовірливість).

Подолати ці прояви завдання не з легких. Щоб їх успішно розв'язувати, треба встановити з дитиною довірчі та щирі взаємини; подолати в них штучну скутість; відмовитися від жорстокої регламентації буття, неухильного контролю. Адже йдеться про виховання свободи. І ми далеко не перші прибічники цієї ідеї. До нас були М. Монтесорі, Р. Штейнер, В. Сухомлинський, С. Шацький та багато інших відомий фахівців які вважали, що високе призначення педагога – змалку прищеплювати дитині навички практичного життя. І цей процес не можна замінити голою математичною, мовною, природничою, образотворчою навченістю. Призначення освіти – наблизити юну особистість до життєвих реалій, в яких їй доводиться жити, допомогти в них зорієнтуватися, навчитися приймати оптимальні рішення, поводитися впевнено за відсутності поряд рідних людей.

Грамотна організація дорослими простору пізнання навколишнього світу допоможе дошкільникові зрозуміти життя в усій складності та красі його цінностей, значень, смислів. Дитині відкривається світ в його цілісності та водночас – у різноманітності.

Наш заклад дошкільної освіти щодня працює над такими життєво важливими правилами, під час організації різних видів життєдіяльності дітей:

1. Довіряй собі та своєму оточенню. Будь упевнений: рішення є завжди. І ти не сам.
2. Радій життю! Зосереджуйся на хорошому. Незадоволення, сум, нудьга – погані порадики.
3. Якщо ти любиш, то і тебе люблять.
4. Живи по правді, поведься справедливо, обстоюй істину. Неправдива людина в житті часто заплутується сама й заплутує інших.
5. Пам'ятай: свобода і відповідальність – два боки однієї медалі. Перекладаючи відповідальність на чужі плечі, ти втрачаєш свободу.
6. Не звинувачуй інших. Шукай причину в собі.
7. Будь, сприйнятливим, небайдужим. Твоє байдуже ставлення до інших може викликати в них відчуття власної малоцінності, непотрібності, покину тості.
8. Пильність, гострота погляду, вміння помічати деталі й уважно ставитись до всього збагачують твій досвід і убезпечують від неприємних сюрпризів.
9. Відкинь свій егоїзм просто зараз! Егоїстів не люблять. Відмовся від думки, що тобі всі винні.
10. Заздрісність, жадібність, хитрість, ревності заважають дружбі. Дружба живиться щирістю, вірністю, вдячністю, доброзичливістю.
11. Простеж, скільки разів на день ти кажеш «так» і «ні». Збільш кількість «так», зменш – «ні», рідше кажи «якщо... то».
12. Не думай, що щастя у грошах. Можна їх мати, і не бути щасливим.

Ознайомлення з цими правилами проходить під час обговорення, спілкування, читання літературних творів, обігрування, уточнення їх змісту під час спостереження за поведінкою людей, складання про них оповідань, передбачень, прогнозів можливих наслідків їх виконання чи невиконання.

Щоб дитина гармонійно увійшла до складного, широкого життя, не заблукала в ньому, важливо формувати в неї несуперечливу цілісну картину світу (хай поки що й елементарну), що слугуватиме їй надійним орієнтиром. Складність, масштабність, інтегрованість образу світу п'яти-шести річної людини великою мірою залежить від нас з вами – вихователів.

Мацько В. В.

*асистент кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж*

імені А.С. Макаренка

м.Кременчук

Берун К.О.

здобувач вищої освіти

освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний

коледж імені А.С. Макаренка

м.Кременчук

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

«МНЕМОНІКИ ТА МНЕМОТЕХНІКИ, ЯК НАУКИ ПРО ПАМ'ЯТЬ» У ПУБЛІЧНОМУ ПРОСТОРІ НАШОГО ЧАСУ

Євроінтеграцій вектор державополітики України наукової сфери вимагає безстороннього притягування наслідків вивчень всіляких та різноманітних наукових шкіл, котрі дають уявлення про масштабну завзятість науки в межах міждисциплінарного оброблення питання «пам'яті», її методологічної якості та неупередженої ймовірності способом обмірковування ранні одержаних результатів. Як казав Йорн Рюзен, носій узвичаєнь західноєвропейського історичного міркування, «даний зв'язок мав би здійснювати дві мети: з однієї сторони, вона могла б сполучати науково-історичне мислення із плином всемирний та, звісно, аналізово й мимовільно йти назустріч його наявності в даному перебігі, а з іншого, точно й розбірливо виказувати вичерпність виняткового тотожного» [5, с. 13].

Мнемоніка – (із грецької — мистецтво для запам'ятовування) (мнемотехніка) – велика кількість конкретних прийомів та способів, котрі зменшують запам'ятовування і роблять більшим зміст запам'ятовування шляхом створення штучно створених порівнянь. Міняюси місцями абстрактні об'єкти та конкретні факти котрі допомагають зрозуміти поняття та уявлення, котрі мають візуальне, аудіальне або кінестетичне представлення, об'єднання предметів котрі вже мають інформацією у пам'яті різних видів для легшого запам'ятовування. Ще мнемоніка має свій вжиток на позначення візуалізації (у вигляді картинки, набору різних символів або предметів) якого-небудь об'єкта, суб'єкта чи явища, досить широко й багатогранно описує його і полегшує запам'ятовування або ідентифікацію.

З точки зору В. Констейнера, котрий є німецьким дослідником, «зростання чисельності вивчень у сфері «пам'яті» не ескортує вагомими філософським та методичними проломами у понятті плину спільної тямки» [9]. Як він гадає, поодинокі із даних питань здатні існувати в ухваленні курсом опанування та піднесення систематики вивчення зв'язку медіа, котрі мають змогу порекомендувати новітні шляхи розгляду сприймання медіа як знаряддя спільної тямки колишнього, даного і того, що буде коли-небудь. Із даним наміром науковець та вчений подає думку концептуалізувати спільну пам'ять як наслідок взаємодіяння трьох зразків реальних та засвідчених реалій: розумових та цивілізованих узвичаєнь, котрі окантовують усі представлення минувшини; творців пам'яті, котрі частково беруть та керують даними узвичаєннями; ужиткувачів пам'яті, котрі користуються , не звертають уваги або перетворюють схожі цінні речі у доцільності із власними поглядами.

Пам'ять за формулюванням Й. Рюзена – це «віншування та діяння цивілізовано обумовленого та кожного разу осучасненого тлумачення пережитого у розвинених орієнтирних обрамленнях нинішнього існування певних індивідуумів. Вона як слід направлена та має ідейну спрямованість трактувати пережите за еталоном його корисності для модерніськості, ослаблювати й витісняти недоречні та розбіжні навички» [5, с. 21]. На мою думку, в данному тлумаченні приховане соціокомунікаційне ставлення до пам'яті як плину сучасного зв'язку, котрий загалом аргументує закономірність дискурсу «пам'яті» у медіа. Процес осучаснення дій минулого дослідник називає ментальними процедурами: сприйняття, інтерпретація, орієнтування, мотивація до дій.

Як говорить російська дослідниця в сфері соціальної філософії Раїса Каменська, у вивченні групових фактів думок, між якими є пам'ять, саме більше привертає увагу її сенс. З точки зору філософії вона виокремлює невелику кількість вагомих методологічних підступів вивчення: гносеологічний, котрий має зв'язок із пізнавальним відношенням до минувшини; онтологічний, що має

зв'язок із історичною генезою; аксіологічний, котрий розкриває глузд як фундамент та механізм спадкоємності; функціонально-соціологічний, котрий наголошує на соціальних функціях; типологічний, котрий визначає типологію та видозмінення пам'яттєвих рефлексій [1].

Сенс розуміння «пам'ять» є комплексним і, як показано вище, має велику кількість функцій вивчення, котрі мають змогу видозмінюватися згідно з критеріями та сфері оволодіння явищем. Проте безсторонньо вимогою вивчення данного феномену є його тяглість в причиннонаслідковому контакті «минуле – теперішнє – майбутнє». Суб'єктно-об'єктні стосунки між часовими кордонами утворюють концепт перетворень у часі (може бути множинним і мати парадигмальні ознаки), необхідний для культурного й соціального орієнтування сучасних і майбутніх процесів, єдності чи відмінності окремих спільнот, ідентичності чи відмінності комунікативного й історичного коду.

З точки зору інформаційно-гносеологічного підходу «пам'ять» – це нерозривний процес пізнання, отримання, накопичення і розповсюдження соціальної інформації, котрий забезпечує динаміку соціальної системи взагалі. Безсумнівно, у такому статусі «пам'ять» може розглядатися з точки зору соціокомунікаційного підходу, де зміст співвідноситься з дискурсом, а комунікаційна основа з мнемонічним процесом (сприйняття, засвоєння, зберігання та передача інформації – смисловий процес комунікації).

Також існує таке поняття, яке стоїть поряд із мнемонікою, як мнемотехніка. Вона досить тісно пов'язана також із ейдетикою, методикою розвитку образного та асоціативного мислення. Разом, Ейдетика + Мнемотехніка – це система внутрішнього письма, що дозволяє запам'ятовувати інформацію, яка перетворена в комбінації зорових образів. Застосовуючи ці дві методики ви маєте змогу навчитися використовувати природні механізми пам'яті мозку і зможете повноміць контролювати процес запам'ятовування, збереження і пригадування інформації та дасть можливість не відставати від технічного прогресу.

У новому сенсі мнемоніка позначає всю сукупність прийомів і методів для запам'ятовування різної інформації, яка має застосування в різних системах, а саме визначення мнемотехніка пояснюється як практичне застосування методів, які визначені в даній конкретній мнемоніці.

Досить часто педагоги пропонують для використання дітям шкільного віку римовані підказки. Наприклад, 1-блондин, 2- вдова... Цей метод називають методом асоціацій. Наприклад, кольори веселки діти найчастіше запам'ятовують за допомогою такої примовки «Каждых охотник желает знать где сидит фазан», де початкові літери слів приховують назви кольорів в тій послідовності, в котрій вони розташовані.

Прийом символізації (метод піктограми). Прийом символізації має своє застосування для того щоб запам'ятати різноманітні поняття, котрі не мають конкретного образного значення. Одне й те саме слово може бути по-різному заховане в образи декількома людьми. Але завжди ми маємо змогу використати для кодування різноманітні символи, які досить добре закріплені у свідомості значної частини людей. Кожен з людей оточений різними символами довкола нас. Перекладаючи дорожні знаки у сенс, ми використовуємо з мнемотехніку. Карти, умовні знаки, річкові піктограми символізують різні види спорту; всім добре знайомі символи миру («Білий голуб»), смерті («Череп»), повільності («Черепашка»), влади («Корона») та багато інших. Приклади кодування слів в образи прийомом символізації: холод «Лід», Гудзонова затока «гудзик», Антарктида «пінгвіни», Африка «пустеля Сахара», Антарктида «Королева холоду», вічність «Піраміди», нескінченність «Математичний знак безкінечності». Також існує прийом, котрий прив'язує досить велику кількість різних слів, важких для запам'ятовування до всевідомим словам, або тим фразам, висловам, які знає кожен з нас індивідуально сам для себе, з власного життя та життєвого досвіду. Як от наприклад Марс це є планета та шоколадка, або ж Наполеон- торт або французький імператор.

Отже, можемо констатувати, що мнемоніка та мнемотехніка є досить актуальними науками, та мають широкий вибір для вивчення, закріплення, розвитку та дослідження пам'яті в різних її галузях та вікових категоріях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Каменская Р. Историческое сознание: автореф. дис. ... канд. филос. наук: 09.00.11. – Волгоград, 1999. – 25 с.
2. Кулик В. Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки. – Київ: Критика, 2010. – 655 с.
3. Матисон Д. Медиа-дискурс. Анализ медиатекстов. – Харьков: Изд-во «Гуманитарный центр», 2013. – 264 с.
4. Набруско В. Громадська думка в соціокомунікативному та політологічному вимірах: тексти лекцій. – Київ: Грамота, 2008. – 176 с.
5. Рюзен Й. Нові шляхи історичного мислення / Пер. з нім. В. Кам'янець. – Львів: Літопис, 2010. – 358 с.
6. Симбирцева Н. Метаморфозы памяти: культурологическая интерпретация // European Social Science Journal. – Рига–Москва, 2011. – № 8. – С. 20–27.
7. Хітрова Т. Соціальні спільноти як простір формування групової пам'яті: новітні ефекти комунікації // Діалог: Медіа-студії: [збір.наук. праць.] / ред.

- кол.: О. В. Александров (відп. ред.) [та ін.]. – Одеса: Астропринт, 2014. – Вип. 18–19. – С. 305–315.
8. Хітрова Т. Маніпулятивна складова наративних концепцій журналістських текстів у системі формування радянської версії української історичної пам'яті // Наукововиробничий журнал Держава та регіони. Серія «Соціальні комунікації». – Запоріжжя, 2012. – № 1. – С. 114–118.
  9. Kansteiner W. Finding Meaning in Memory: A Methodological Critique of Collective Memory Studies // History and Theory. – 2002. – Vol. 41. – N. 2. – P. 179–197.
  10. Garde-Hansen J. Media and Memory. – Edinburgh: Edinburgh University Press, 2011. – 174 p.

Бровата О. Б.

завідувач відділенням дошкільної освіти

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА СІМ'Ї У ФІЗИЧНОМУ РОЗВИТКУ ДИТИНИ-ДОШКІЛЬНИКА

Дошкільне дитинство – період у житті людини, коли закладаються основи здоров'я, здійснюється всебічний розвиток особистості. Головним завданням у цей період є завдання формування усіх показників здоров'я, як фізичного, духовного, психічного. Дитина-дошкільник перебуває у постійній залежності від оточуючих оточуючого навколишнього та природнього довкілля, тому деякі науковці наголошують і на формуванні соціального здоров'я дитини. Дорослі, а в першу чергу це батьки, педагоги закладу дошкільної освіти покликані подбати про збереження усіх показників здоров'я маленької дитини. Тому, питання всебічного розвитку дитини у період дошкільного віку є найбільш актуальним у галузі дошкільної освіти.

Відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про дошкільну освіту», Базового компоненту дошкільної освіти одним із основних завдань, що стоять перед закладом дошкільної освіти, є взаємодія з сім'єю для забезпечення повноцінного розвитку дитини. Тому, сучасні заклади дошкільної освіти активно шукають шляхи створення єдиного простору розвитку дитини, як у закладі, так і у сім'ї.

У силу соціально-економічних і політичних умов українська освітня система опинилася у складному становищі. Особливого значення для педагога-дошкільника набувають професійна гнучкість, здатність адаптуватися до

соціальних змін, готовність до успішного рішення професійних завдань в нових умовах. Для закладів освіти у даний час, особливу значимість набувають питання ролі іміджу, як однієї з професійно важливих якостей сучасного закладу дошкільної освіти в цілому, педагога, вихователя. У зв'язку з цим актуалізується роль нового напрямку в дошкільній галузі, іміджології.

За тисячолітню історію людства у суспільстві виокремилися два напрямки у виховання підростаючого покоління: сімейне та громадське. Кожен з цих напрямків має соціальний інститут виховання, має свої специфічні можливості у формуванні особистості дитини.

Здавна ведеться суперечка, що важливіше у становленні особистості: сім'я чи громадське виховання. Одні видатні педагоги схилилися на користь сім'ї, а інші віддавали перевагу громадським установам. Так, Я.А. Коменский назвав материнською школою ту послідовність і суму знань, які отримує дитина з рук і вуст матері. Уроки матері - без змін в розкладі, без вихідних і канікул. Чим різноманітніше стає життя дитини, тим ширше коло материнських турбот. [1,65].

І.Г. Песталоці наголошує на тому, що сім'я - справжній орган виховання, вона учить справою, а живе слово тільки доповнює і, падаючи на розораний життям ґрунт, воно справляє абсолютно інше враження. [1,65]

Інший видатний педагог, Роберт Оуен вважав сім'ю одним із зол на шляху формування нової людини. Його ідея про необхідність виключно громадського виховання дитини з ранніх років активно утілювалася в нашій країні з одночасним зведенням сім'ї до положення «осередку» з «відсталими» традиціями і звичаями. [1,66]

Впродовж багатьох років у нашій країні громадському вихованню у формуванні особистості дитини надавалася провідна роль. На сьогодні піднімається питання підвищення статусу сімейного виховання. Так, у законодавчих і нормативних документах зафіксоване та веде до персональної відповідальності самих батьків за правильне виховання і розвиток їх дітей. Батькам надається при цьому право вибору: виховувати дитину вдома, користуватися постійними або додатковими послугами дошкільної установи, вибирати види, типи, профілі, зміст, режим роботи дошкільної установи.

Навіть сама найкраща фізкультурно-оздоровча програма не зможе дати повноцінних результатів, якщо вона не вирішується спільно з сім'єю, якщо у закладі дошкільної освіти не створено три-модель (діти - батьки - педагоги), для якого характерне допомога одине одному, врахування можливостей і інтересів кожного, дотримання прав та свобод. Причому для того, щоб бути справжнім пропагандистом ідей, засобів і методів виховання здорового способу життя дошкільний заклад у своїй діяльності повинен бути прикладом такого виховання.

Тільки за цієї умови батьки з довірою віднесуться до рекомендацій вихователів і охоче будуть підтримувати новачі педагогів.

Спільна робота з сім'єю будується на наступних основних положеннях, що визначають її зміст, організацію і методiku. Система роботи з сім'єю включає:

- діагностики стану здоров'я дитини і його психомоторного розвитку та ознайомлення батьків з результатами;
- складанні індивідуальних програм (планів) оздоровлення дітей;
- цілеспрямована просвітницька робота, що пропагує загально-гігієнічні вимоги, необхідність раціонального режиму і повноцінного збалансованого харчування, загартування, оптимального повітряного і температурного режиму;
- розробка змісту фізкультурно-оздоровчої роботи, який спрямований на фізичний, психічний, духовний та соціальний розвиток дитини;
- запровадження сучасних інноваційних технологій оздоровлення (лікувальна фізкультура, дихальна гімнастика, самомасаж та іншим видам гартування);
- ознайомлення з лікувально-профілактичними заходами, що проводяться у закладі дошкільної освіти, навчання окремим нетрадиційним методам оздоровлення дитячого організму (різні терапевтичні оздоровчі технології).

Для реалізації цих завдань широко застосовуються:

- семінари-практикуми;
- консультації (групові та індивідуальні);
- усні журнали і дискусії за участю психолога, медиків, фахівців з фізвиховання, а також батьків з досвідом сімейного виховання;
- ділові ігри і тренінги з розбором проблемних ситуацій по відеозйомках, рішенням педагогічних кросвордів та інше;
- «день відкритих дверей» для батьків з переглядом та проведенням різних видів фізкультурних занять, загартовуючих і лікувальних процедур та форм активного відпочинку;
- інформація у батьківських куточках, в теках-пересуваннях, індивідуальних папках фізичного здоров'я дитини.

Стержнем усієї цієї роботи є індивідуальна програма (план) оздоровлення, що розробляється для кожної дитини на початку навчального року спільно з батьками на основі повної діагностики стану його здоров'я і психомоторного розвитку особистості.

Індивідуальні програми оздоровлення передбачають не лише «гнучкий режим» дня, загартовуючі процедури і різноманітні форми фізкультурно-оздоровчої і лікувально-профілактичної роботи з конкретною дитиною, але і участь його сім'ї як в загальних і індивідуальних заходах для батьків, так і в

сімейних клубах: «Здоров'я». Причому теми занять в клубах і форми їх проведення вибирають самі батьки через анкетування і «книгу пропозицій».

У процесі роботи по індивідуальних програмах здоров'я у дошкільній установі і удома передбачається планомірний та послідовний медико-педагогічний контроль, що включає різні форми спостережень за дитиною з боку працівників дошкільної установи та батьків. Спираючись на аналіз комплексних результатів спостережень і повторної медичної діагностики у середині та наприкінці навчального року індивідуальні програми коригуються і відповідно до цього даються додаткові рекомендації як педагогам, так і батькам.

Учені вважають, що найефективнішою формою роботи з сім'єю з цього питання являються заняття в сімейних клубах, що дозволяють здійснити повноцінний індивідуальний підхід до фізичного і психічного розвитку дитини через взаємодію батьків, що досконально знають особливості своєї дитини, і педагогів і медиків, що будують роботу на основі професійних знань педагогіки, психології і медицини.

Безумовно, такі заняття в сімейних клубах приносять відчутні результати. Проте слід підкреслити, що ця результативність великою мірою обумовлена не лише змістом, але і якістю спілкування фахівців ДНЗ з сім'єю.

Найбільш ефективним є комбінований ряд зборів, на яких проводиться педагогічна освіта батьків, підводиться підсумок освітньо-виховної роботи за певний проміжок часу, плануються завдання на подальший період.

Одним з головних завдань батьківських об'єднань залишається організація і здійснення педагогічного всеобучу. Лекторії, батьківські університети, круглі столи, конференції, батьківські школи і багато інших постійно поточних і разових форм педагогічної просвіти допомагають тим батькам, які хочуть краще зрозуміти свою дитину, правильно організувати процес спілкування з ним, здолати конфліктні стани. З цією метою багато батьківських комітетів виділяють кошти на закупівлю педагогічної літератури для батьків, підтримують видання і поширення популярних педагогічних газет і журналів.

Отже, взаємодія сучасного дошкільного закладу та сім'ї повинна відбуватися у різних формах, прийнятних як для педагогів, так і для батьків. Результати такої взаємодії залежать від активності обох сторін. Від наявності позитивного іміджу ЗДО і вихователів зокрема, від міри довіри батьків до педагогічних методів виховання у дошкільному закладі залежить формування у дитини-дошкільного віку усіх показників здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богініч О.Л. Охрана здоров'я дітей в дошкільних закладах. Методичний посібник / О.Л.Богініч. – М.: Мозаїка – Синтез, 2005. - 112 с.

Яценко Т. В.

кандидат психологічних наук, завідувач кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти

та гуманітарних дисциплін

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

Рак В. С.

здобувач освітньо-кваліфікаційного

ступеню «Молодший спеціаліст»

спеціальність 012 Дошкільна освіта

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ БАТЬКІВСЬКИХ УСТАНОВОК НА ФОРМУВАННЯ ХАРАКТЕРУ ДИТИНИ

Актуальність проблеми виховання дітей у сім'ї зумовлена як суспільною значущістю даної проблеми, так і її недостатньою науковою розробленістю. Натомість молода сім'я в контексті її виховного потенціалу рідко виступає об'єктом досліджень. Актуальність даного дослідження обумовлена і тим, що на сьогодні існує мало практичних досліджень, які розкривають особливості впливу батьківських установок на ті чи інші прояви дитячої психіки.

На формування особистості дошкільника визначальний вплив мають не лише батьківські установки, але і стиль сімейного виховання.

Стиль виховання – спосіб виховання, типова для батьків система принципів і норм, індивідуальних особливостей впливу на дітей. Інакше кажучи, „стиль виховання“ – сукупність настанов та відповідної поведінки, яка стосується не конкретної дитини, а характеризує ставлення до дітей взагалі[1].

Поняття „батьківські настанови“ відображає методи, принципи, прийоми виховного процесу та ставлення до дитини в цілому.

Стосунки між батьками та дітьми виступають важливим компонентом результативності виховної діяльності у сім'ї. Найбільше досліджень на тему батьківсько-дитячих відносин здійснено психологом Д. Бомрідом. На її думку: „Для того, щоб оволодіти мистецтвом виховання, потрібно навчитися

балансувати ступінь контролю за дитиною і духовної теплоти“.Отже, сімейне виховання відрізняється від суспільною емоційною формою відносин між батьками та дитиною.

У психолого-педагогічній літературі виділяють наступні *критерії аналізу дитячо-батьківського ставлення*:

- ступінь емоційної близькості, теплоти батьків до дитини (любов, прийняття, тепло або емоційне відторгнення, холодність);
- ступінь контролю за її поведінкою (високий – із найбільшою кількістю обмежень, заборон; низький – із мінімальними заборонами) [2].

Батьківський контроль, як і батьківська теплота впливають на прояв дітьми агресії й поведінки у соціумі, формування Я-концепції, характеру, моральних цінностей і розвитку соціальних навичок. Вчений-дослідник Е. Маккобі говорить про те, що ступінь контролю батьків за діями дітей зменшується відповідно до того, як ті, стаючи дорослішими, набувають навичок самоконтролю і відповідальності за свої вчинки. „Теплота й емоційна підтримка з боку батьків є надзвичайно важливою для розвитку відносин з дітьми, для того, щоб викликати у них аналогічні почуття. Такі відносини полегшують взаємодію між батьками і дітьми, навіть в тих випадках, коли необхідно проявити волю“[3].

У своїх працях науковці Д. Бомрід та Е. Маккобі класифікують батьківсько-дитячі відносини за наступними критеріями: ступінь контролю та емоційної близькості, міжособистісна дистантність, особливості відношення та прийняття дитини батьками. Проаналізувавши дослідження, вважаємо що зазначені категорії можна умовно поділити на групи: *партнерський, дитиноцентричний, жорсткий, нейтрально-заперечуючий стиль*.

Партнерський стиль (демократичний, авторитетний, кооперація), поєднує в собі контроль в розумних межах та теплі стосунки між батьками й дитиною, а також прийняття дитини такою, яка вона є. Батьки відкриті до спілкування з дитиною, прислухаються до її думок та побажань.

Дитиноцентричний стиль (гіперопіка, „дитина, що замінює чоловіка“, „гіперсоціалізуюче виховання“) – надмірний контроль, пильне слідкування за дитиною. Батьки, які дотримуються цього стилю, часто мають підвищений рівень тривожності та різні страхи, їх переслідує відчуття, що дитина в небезпеці.

Жорсткий стиль (авторитарний, „жорстоке звернення до дитини“, „надмірна вимогливість“, „сильні вольові батьки“) має на увазі елемент підкорення батькам, що включає в себе високий рівень контролю та холодні стосунки. Діти, обділені любов'ю, позбавлені піклування, уваги і турботи, які знаходяться під постійним контролем дорослих, мають перед собою негативний приклад відносин у сім'ї, виростають агресивно налаштованими, апатичними,

невпевненими особистостями.

Нейтрально-заперечуючий стиль (індиферентний, ігноруючий, неприйняття, бездоглядність,) поєднує в собі низький рівень контролю та холодні стосунки. В основі цього критерію лежать нехтування дитиною, ігнорування індивідуальних особливостей, відсутність зацікавленості її життям [3].

Варто зазначити, що жорсткий та нейтрально-заперечуючий стилі у відносинах між дитиною і батьками мають негативний вплив на подальший розвиток особистості дошкільника.

Отже, у науковій літературі описано варіанти батьківських позицій, установок та батьківського відношення до дитини:

- за *А. Варгою*: симбіоз (надмірна емоційна близькість), авторитарність, емоційне нехтування („маленький невдаха“) [4];
- за *В. Дружининим*: підтримка, дозвіл; пристосування до потреб дитини; формальне почуття обов'язку за відсутності справжнього інтересу до дитини; непослідовне поводження [5].

Таким чином, тип батьківського виховання (в тому числі батьківські установки) має величезний вплив на розвиток особистості, зокрема, на розріст психіки та на формування характеру дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Федоришин Г. Психологія становлення особистості у батьківській сім'ї. Івано-Франківськ, Місто НВ. 2006. 168 с.
2. Насонова О.Б. Становлення дитячої особистості у сімейних взаєминах. *Вихователю про психологію та педагогіку сексуального розвитку дитини* : Науково-методичний збірник / за ред. Т.В. Говорун. К.: Інститут змісту і методів навчання, 1996. 168с.
3. Целуйко В. Вы и ваши дети. Ростов на Дону : Феникс, 2004. 245 с.
4. Варга А., Бебик М., Бирюкова І. Азбука чувств. ред. А. Виноградова. Москва : Литературная учеба, 2012. 32 с.
5. Дружинин В. Н. Психология семьи. СПб : Питер, 2000. 173 с.

Мацько В. В.
*асистент кафедри педагогіки та
психології дошкільної освіти
та гуманітарних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С.Макаренка
м.Кременчук*

Білаш К. Ю.
*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м.Кременчук*

ВПЛИВ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВИХ (СУЧАСНИХ) ІГОР НА РОЗВИТОК ДИТИНИ ВЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Гра – це є праця, гра – це є творчість, а праця – шлях дітей до пізнання світу
(М. Вашуленко)

Ігри які створюють самі діти, займають особливе місце в житті дошкільнят. Це сюжетно-рольові ігри або творчі. Завдяки цим іграм діти відтворюють все те, що їх оточує і що вони бачать навколо себе, навчаються взаємодії з ровесниками та отримують безліч нових знань. [1]

Сюжетно-рольова гра – провідна діяльність дошкільників, яка допомагає задовольнити вікові потреби дітей та оволодіти знаннями, вміннями та навичками. Саме у грі починає розвиватися розумовий та моральний розвиток дитини, а головне – становлення особистості. [1]

Відомі два джерела, живлення дитячих задумів, які спонукають реалізувати їх у грі:

1 – явища і події навколишньої дійсності, які спостерігають діти і які викликають у них інтерес;

2 – послідовна, продумана організація дорослими доступних, цікавих вражень, що можуть збагатити зміст гри.

Видатний педагог Н.К. Крупська зазначала: «Гра є потреба організму, що росте. У грі розвиваються фізичні сили дитини, розвивається кмітливість, винахідливість, ініціатива». Методологічну базу дослідження сюжетно-рольових ігор складають праці видатних вчених: Виготського Л., Генкіна Д., Обертинської А., Берна Е., Більховітінова В., Коробаєвої І. та ін. Більшість дослідників вважають гру, як спонукання до діяльності (З. Фрейд), як набуття соціального

досвіду (Е. Еріксон), умову соціалізації (А. Валлон), складова у формування соціальної свідомості дитини (Д. Ельконін), активного засвоєння людської діяльності (Л. Виготський), спосіб розвитку якостей особистості (Н. Непомняща), національно-культурного й морального виховання (В. Зеньківський). Результати теоретико-експериментального аналізу досліджень у вихованні особистості виділяють такі базові якості: цілеспрямованість, активність, ініціативність, наполегливість, самооцінка, креативність, творчість та ін. Науковці та педагоги визнають, що гра – це одним із засобів виховного впливу на дітей та формування їх психічних якостей.

У наш час діти виховуються на сучасному рівні, це знайомство з гаджетами, новими професіями і їх назвами, тому садочки України потребують оновлення матеріальної бази, ігор та матеріалу до них. Саме сюжетно-рольові ігри повинні зараз оновлюватися. Діти в родині знайомляться з новими професіями (візажист, модельєр, архітектор, пілот, стиліст, банкір та ін.), зацікавлюються ними, отримують насолоду та нові знання, тому головне завдання вихователів, як змога краще дати поняття про ці спеціальності та прив'язати любов і повагу до праці інших. [5]

Сюжетно-рольова гра – відтворення дітьми дій дорослих і стосунків між ними.

Образна гра за певним задумом дітей, який розкривається через відповідний сюжет і розігрування ролей дітьми. Структурні компоненти гри: роль, сюжет, зміст, правила, ігрові дії, рольові і реальні стосунки, ігрові предмети і предмети-замінники.

Творчі (сюжетно-рольові): власне сюжетно-рольові ; будівельні; ігри драматизації. Творчо і за власною ініціативою осмислюють різні сторони життя дорослих за допомогою ролей і ігрових дій. [2]

Протягом дошкільного віку сюжет ігор оновлюється і стає тривалішим: молодший вік – 10-15 хв., середній вік – 40-50 хв., старший вік – кілька годин і навіть днів.

Це означає, що діти старшого дошкільного віку збагачують гру новим змістом, розширюють свої знання, вміння та навички.

Важливим для розвитку дитини становлять ігри, а саме сюжетно-рольові ігри (сучасні). Завдяки тому, що потрібно вигадувати сюжет гри, розподіляти ролі і їх дотримуватися, такі ігри розвивають уяву, пам'ять і мислення, а також вчать дітей дисциплінованості та відповідальності, У цих іграх дитина проявляє свій характер, його відношення до оточуючих і навколишнього світу. Під час таких ігор дитина частіше копіює поведінку своїх батьків, тому слід уважно стежити, як вона себе поводить в відведеної їй ролі. Якщо вона постійно свариться з однолітками, поводить себе агресивно, то скоріш за все саме батьки

є причиною такої поведінки. Адже сама дитина в такому ранньому віці ще не може сформувати модель поведінки. [3]

Сюжетно – рольова гра вчить дитину:

- Взаємодіяти з однолітками і вмінню спілкування з іншими дітьми.
- Дотримуватися правил, дисциплінованості, відповідальності та дотримання взятої на себе ролі.
- Плануванню, керуванню своїми емоціями, уважності.

Що розвиває сюжетно – рольова гра:

1. Пізнавальну сферу.
2. Фізичні якості.
3. Образне мислення і уяву.
4. Комунікативні навички.
5. Моральні якості.

Сюжетно-рольова гра – являється ефективним засобом не лише всебічного розвитку, а й можливість психологічного розвантаження, відключення від проблем і навколишнього. Дані ігри дуже важливі для розвитку, у дитини розвивається уява і лідерські якості вміння спілкуватися і жити в соціумі. Кожного разу в новій грі вона приймає на себе нову роль, для якої повинна вигадати модель поведінки, правила. Що стосується сюжету гри, то саме в ній дитина може проявляти лідерські якості: якщо малюк бере ініціативу в свої руки і сам вигадує сюжет гри і правила, то таким чином він проявляє свої лідерські якості. [3]

Для ефективного впровадження сучасних сюжетно-рольових ігор в ЗДО, вихователь повинен пам'ятати про вікові можливості дітей, їх інтерес до цих професій, бажання знайомити і давати нові знання, виховувати любов і повагу до праці людей. Також треба пам'ятати про матеріали для цих ігор, вони повинні мати естетичний вигляд, відповідати віку дітей, відповідати певній професії, бути приємні на дотик та розміщені у доступних для дітей місцях. Вихователь має бути взірцем моральності, культури, джерелом любові і знань. Тоді дитина граючись в гру, буде отримувати повністю задоволення від процесу, навчиться новому і цікавому для себе, показуватиме свої знання і навички в грі, їй буде цікаво і весело, і вона залюбки буде фантазувати, вигадувати. [4]

Головне завдання вихователя – це підвести дітей до дверей широкого відкритого світу, дати ключ і навчити користуватися інструментом розвитку і саморозвитку. [4]

Отже, головна мета сюжетно-рольової гри є формування самостійності, розкриття творчого потенціалу дошкільника, створення в дитячому колективі

любіві, щирості, доброзичливих стосунків між однолітками, розвитку уваги і поваги до праці дорослих.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К.: 2012
2. Бойченко Н.А., Григоренко Г.И., Коваленко Е.И., Щербакова Е.И. Сюжетно-ролевыe игры дошкольников. – К.: Радянська школа, 1982.
3. Выготский Л.С. Игра и ее роль в психическом развитии ребенка. // Психология развития. Харьков – Минск, 2001.
4. Сорокина А. И. Дидактические игры в детском саду: (Старшие группы)/А. И. Сорокина: Пособие для воспитателей детского сада. – М.: Просвещение, 1982. – С. 7-16.
5. Маценко Т.М., Веткова Н.О., Мельникова А.Г., Завірюха Т.С.
6. Ігротека вихователя ЗДО: (Система розвивальних ігор для дітей 4–5-ти років. Середня група), 2018. – С. 43-89.

Мацько В. В.

*асистент кафедри педагогіки та
психології дошкільної освіти
та гуманітарних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м.Кременчук*

Величко В. В.

*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м.Кременчук*

ГРА-СТРАТЕГІЯ, ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Відомо, що психічний розвиток особистості відбувається в процесі її діяльності, комунікації. Водночас лише проблематизований, розвивальний освітній простір спрямований на розвиток здібностей пізнавальної діяльності, що сприятимуть формуванню творчої особистості дошкільників. Тому, відзначаючи пріоритети ігрової діяльності як провідної в дошкільному віці, ми надаємо не

меншого значення спільній (педагог – діти) продуктивно – пошуковій діяльності та експериментуванню.

Адже гра, пошукова – дослідницька діяльність ґрунтується на діях евристичного характеру, які потребують творчої спрямованості дитини, активності та ініціативи, виявлення її особистісної індивідуальності. Дослідження доводять, що одним із актуальніших, ефективніших видів розвивальної гри є гра-стратегія.

Стратегічна гра стає можливою лише тоді, коли її учасники здатні передбачати можливі результати своїх дій, знаходити нестандартні способи розв'язання проблем, планувати послідовність дій, уміти визначати помилки та вчасно коригувати їх.

Гра - провідний вид діяльності у дошкільному віці. Ст. Штерн вважав, що «гра показує, до якої мети прагне людина, до чого він готується, чого очікує».

Цікаві погляди на гру представив Ф. Бойтендаjk: гра дозволяє проявити свої бажання - прагнення до звільнення, злиття з навколишнім світом.

Д.Б. Ельконін вважав, що у грі відображається прагнення дітей брати участь у житті дорослих, бути поруч з ними, діяти, як вони. Діти програють не тільки травматичні ситуації, але й опановують своїми стражданнями. Граючи, вони виявляють волю, керують діями дорослих. [1]

Відомі психологи Виготський Л.С. і Д.Б. Ельконін довели, що в грі успішніше розвиваються і досягають більш високих рівнів особистість, психічні процеси, різні види діяльності.

Гра – стратегія полягає в тому ,що це цікавий вид роботи для дітей,що діти можуть проявити себе під час цієї гри. Різноманітність її форм вводить дитину у сферу реальних життєвих подій, завдяки чому вона здатна пізнавати якості та властивості предметів,їх призначення,способи використання, пізнає інших та саму себе, свої можливості і здібності.

Гра-стратегія – складна, багатопланова діяльність, яка передбачає не тільки усвідомлення ігрового задуму, сюжетної лінії, а й певну послідовність спрямованих сукупних дій усіх учасників гри, з якими треба домовитися, об'єднати зусилля, не раз робити особистий та колективний моральний та інтелектуальний вибір.[2]

Поняття «стратегія» розглядається ,як «мистецтво підготовки і ведення операцій».

Гра-стратегія має всі структурні компоненти гри: задум, ігрові ролі, відповідний сюжет, ігрові дії, результат гри. Отже, це справді гра, проте не звичайна сюжетно-рольова або дидактична і прикметна вона передусім тим, що в основу її покладену інтригу, реальну проблему, визначену мету, для реалізації

якої і необхідно об'єднати зусилля. По ходу гри вихователь кілька разів ускладнює завдання – «чинить» перепони, які діти мають долати.

Логіка побудови гри-стратегії :

- 1.Ознайомлення із наведеною ситуацією.
- 2.Визначення загальної перспективи гри-стратегії, декомпозиція цілей і завдань.
- 3.Спільне складання плану спільних дій, розподіл ролей і обов'язків.
- 4.Обговорення проблемних ситуацій і перешкод, які можуть виникнути.
- 5.Дії дітей з реалізації плану, що ускладнює ігрову ситуацію.
- 6.Обговорення результатів гри, оцінка дій, аналіз помилок і пошук способів подолання їх. [2]

Перспективу гри-стратегії дошкільники намагаються скласти самостійно, але під керівництвом вихователя. Діти, обговорюють різні варіанти дій ,а вже потім обирають найвигідніший план гри. Головним є те, щоб у плані гри були враховані побажання і зауваження кожного учасника гри. Саме тому важливим є обговорення та розподіл ролей між учасниками цієї гри. Діти розподіляють між собою самостійно,а вихователь спостерігає і якщо потрібно допомагає.

У педагогіці та психології теорію ролей у грі вивчали такі вчені, як: Д.Ельконін, О.Леонтьєв, О.Лурія та інші. [3]

Спочатку діти керуються емоціями, але вже потім вони починають обмірковувати і обговорювати між собою різні варіанти розподілу гри.

Отже, проведення гри – стратегії з дітьми має неабияке значення для всебічного розвитку особистості дошкільника.

У цій грі відбувається безпосередній контакт дитини з предметами та цікавою інформацією, це дає змогу пізнати нові властивості, отримати нові враження та розвинути творчі здібності дитини. За допомогою гри ,пізнання нового світу таємниць, пробуджує у дитини, бажання пізнати більше.

Також, гра стимулює сили учасників гри, підвищує активність і творчість дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Науково-методичний журнал «Дошкільне виховання№ 1», 2004
2. А.В.Сазонова Загальнотеоретичні основи природничо-математичної освіти дітей дошкільного віку: навчальний посібник – К .,2010 . – 248 с.
3. Науково-методичний журнал «Дошкільне виховання №12», 2016

НАВЧАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ В ПРИРОДНИХ І НАВЧАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ

Однією із стрижневих проблем сучасної дошкільної лінгводидактики є розвиток мовлення дітей дошкільного віку. Діалогічне мовлення – один з компонентів розвитку мовлення дитини дошкільного віку. Аналіз ряду досліджень дитячої мови і спілкування в дошкільному віці (З.М.Богусловської, А.М.Леушиної, М. И. Лисячої, Е.И.Матецької, А.Г.Руської, Д.Б.Эльконіна та ін.) доводить, що комунікативні уміння можна і необхідно формувати з дошкільного віку, оскільки цей вік є сензитивним періодом для розвитку мовних навичок. Тому перший етап становлення діалогічної мови як засіб вербального спілкування повинен охоплювати дошкільний вік. Діалогічному мовленню потрібно вчити з дитинства в процесі навчальної мовленнєвої діяльності. Для цього потрібно лише правильно дібрати методи та прийоми розвитку діалогічного мовлення. В літературі описано прийом навчання діалогічного мовлення дітей старшого дошкільного віку за допомогою природних і навчальних ситуацій.

Аналіз психолого-педагогічну літературу з проблеми методики використання природних і навчальних ситуацій в навчанні діалогічного мовлення показав, що у літературі і практиці цій проблемі недостатньо приділено уваги. Ми вирішили розкрити методику використання природних і навчальних ситуацій в навчанні діалогічного мовлення.

Зупинемось на поняттях «діалогічне мовлення», «природні і навчальні ситуації».

Діалогічне мовлення – усна форма мовленнєвої діяльності. Воно характеризується контактністю, спілкуванням двох чи більше суб'єктів засобами мови, отже є важливою складовою комунікативної компетенції [9с. 96].

Мовленнєва ситуація розглядається як „ситуація мовлення, ситуаційний контекст мовленнєвої взаємодії; набір характеристик ситуативного контексту релевантних (значущих) для мовленнєвої поведінки учасників мовленнєвої дії, що впливають на вибір ними стратегій, прийомів, засобів" [5с.59]. Мовленнєвою ситуацією можна назвати таку ситуацію дійсності, яка спонукає до мовлення.

Мовленнєві ситуації поділяються на природні і штучні або навчальні [5, с.61]. Природні мовленнєві ситуації не можуть забезпечити активізацію всього

мовного матеріалу, що передбачений програмою. Цьому сприяють навчальні мовленнєві ситуації, тому що вони ставлять дітей в умови, близькі до умов реального словесного мовленнєвого спілкування, що підвищує зацікавленість мовців, вони переконуються в тому, що можуть реалізувати свої мовні можливості в акті мовленнєвого спілкування. В навчальній мовленнєвій ситуації можна активізувати весь граматичний матеріал, що вивчається, таким чином, щоб він виступав засобом вирішення якихось немовних, комунікативних завдань, а це, у свою чергу, сприяє кращому засвоєнню самого матеріалу, розвитку уяви дітей.

Ми зупинимось на методиці використання мовленнєвих ситуацій в розвитку діалогічного мовлення дітей старшої групи.

Природні ситуації можна організовувати під час проведення спостережень, розглядання предметів, картин, бесіди за змістом художніх творів різних жанрів (віршів, оповідань, казок), в іграх-інсценізаціях, дидактичних іграх, вправах, словесних дорученнях, побудованих на діалозі.

Навчальні ситуації в дошкільному віці використовують двох груп:

I група навчальних ситуацій спрямована на виховання мовленнєвого етикету, формування навиків вживання мовних штампів в ситуації : наприклад «Знайомство». Навчальні ситуації I групи побудовані в основному у формі діалогів, в які включені мовленнєві штампи (здрастуйте, спасибі, як вас звати?, даруйте, будь ласка, дозвольте вам допомогти і так далі) повторюючи їх в різних мовленнєвих ситуаціях, діти розвивають уміння вільно ними користуватися.

II група навчальних ситуацій формує окремі навички діалогічного мовлення (запит інформації). Наприклад, «Запитай у товариша, з яким познайомився», «Швидко відповідай на запитання». Їх можна розділити по ступеню складності на 3 етапи.

На I етапі діти вчаться ставити питання і вправляються у вживання різних типів реплік - реакцій.

На II етапі вчаться веденню простого розпитування, а також заміні, розширенню, доповненню реплік.

На III етапі відпрацьовують уміння вести розпитування, беруть участь в груповій бесіді, навчаються реплікам і питанням, що підтримують, стимулюють бесіду.

Природні і навчальні ситуації слід проводити щоденно із дітьми по навчанню діалогічного мовлення.

Зміст природних і навчальних ситуацій спілкування потрібно ускладнювати від реальних до уявних: продумати обстановку, в якій протікатиме розмова, відносини між розмовляючими, мовленнєве спонування, процес діалогізування.

Природні і навчальні ситуації будувати у формі діалогів, в які включені мовні штампи.

В кожній наступній природній і навчальній ситуації вправляти дітей у вживанні цих мовленнєвих штампів.

Після цього можна переходити до природних і навчальних ситуацій, які формують навички запиту інформації.

Природні і навчальні ситуації з формування діалогічного мовлення можна проводити як на заняттях, так і впродовж дня, як роботу в парах, індивідуальну, індивідуально – підгрупову, підгрупову тощо. Для батьків проводити дні відкритих дверей, залучати батьків до спільних із дітьми форм роботи. Звертати увагу на те, щоб діти правильно відповідали на запитання.

Природні і навчальні ситуації з формування діалогічного мовлення зручні тим, що більшість з них не вимагають дидактичного матеріалу, повинні бути лаконічні і цікаві для дітей.

Ми переконані, що ефективність навчання діалогічного мовлення дітей старшого дошкільного віку підвищиться при умові системного використання природних і навчальних ситуацій спілкування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика. Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Підручник / За ред. А.М. Богуш. Друге видання, доповнене. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 704с.
2. Богуш А.М. Мовленнєво – ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Друге видання, доповнене. Навчальний посібник. / А.М.Богуш, Н. І. Луцан. - К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 256 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник – К.; Либідь, 1997

Маєвська М. Р.
викладач інформатики
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м. Кременчук
Дика І. П.
здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м. Кременчук

ЗАСТОСУВАННЯ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В РОБОТІ ВИХОВАТЕЛЯ

У сучасній системі освіти, в тому числі і в дошкільній освіті, освітнє середовище змінилося на інформаційно-освітнє середовище, у якому комп'ютер є своєрідним «інтелектуальним знаряддям», яке дає змогу людині вийти на новий інформаційний рівень. Ми живимо в інформаційному суспільстві, у якому люди в різних сферах діяльності використовують інформаційні технології.

Знайомство сучасних дітей з гаджетами починається практично з пелюшок. За словами вчених з Великобританії Ірам Сирадж-Блетчфорд, Девіда Уайтбрета та Інститута ЮНЕСКО з інформаційних технологій в освіті: «Сьогодні діти ростуть в світі, в якому не тільки присутні інформаційні технології, але які багато в чому сформовані ними». Висновки дослідників такі:

- інформаційні технології роблять значний вплив на життя дітей;
- нові ІКТ, в різному ступені, доступні дітям, молодшого віку.

Отже, завдяки сучасним технологіям маленька дитина має можливість ознайомитися з цілим світом, навчатися, вдосконалюватися, пізнавати нове, спілкуватися і бути частиною того суспільства, в якому живе. Заборонити дитині вивчати сучасні технології - це значить відірвати її від реальності, не дати можливості розвиватися нарівні з однолітками. На нашу думку, інформаційний ринок заповнений безліччю корисних розвиваючих програм, ігор і додатків для розвитку логіки, моторики, мислення дитини, навчання іноземним мовам, музиці, малюванню та комп'ютерній графіці.

Як же зробити так, щоб мобільні пристрої стали засобами навчання, інструментом пізнання і створення чогось нового? На допомогу педагогам приходить нова технологія - мобільне навчання(m-learning). Термін «мобільне навчання» відноситься до застосування мобільних і портативних пристроїв, таких

як мобільні телефони, кишенькові комп'ютери, смартфони та планшетні ПК в процесах навчання та вивчення. Мобільне навчання – це передавання та отримання знань з використанням мобільних пристроїв і головний його принцип – навчання в будь-якому місці, в зручний час.

Діти дошкільного віку виявляють високу зацікавленість до смартфона/планшета, його будови, функцій, можливостей, отримуючи при цьому гарний настрій, задоволення. Працюючи на смартфоні/планшет, дитина від 2-х років життя діє з наочними екранними образами, які наділяє ігровим значенням. Старший дошкільник переходить від звичних йому практичних дій з предметами до дій з ними в уявному плані. Робота дитини з смартфоном/планшетом формує передумови теоретичного мислення, здатність працювати в зручному індивідуальному темпі.

Заняття дітей на смартфоні/планшеті мають велике значення для розвитку їх інтелекту, моторики рук, зорово-моторної координації, поліпшують та розвивають пам'ять і увагу. Виконуючи веселі ігрові завдання, дитина вчиться аналітично мислити в нестандартній ситуації, взаємодіяти, класифікувати та узагальнювати поняття, прагнути до поставленої мети.

Фактом є те, що діти від 2-х років і старше набагато більше використовують гаджети вдома, ніж у закладах дошкільної освіти. Проблемою залишається забезпечення закладів дошкільної освіти сучасними засобами ІКТ. І, нажаль, більшість педагогів ще невпевнено користуються мобільними пристроями.

Рекомендуємо для застосування популярну в усьому світі технологію BYOD. Термін BYOD розшифровується як "bring your own device", або - "принеси свій власний пристрій". В освітньому процесі під BYOD розуміється використання мобільного телефону в якості додаткового джерела інформації при виконанні різного роду завдань, як під керівництвом дорослих – вихователя чи батьків, так і самостійно. Найбільш простий і поширений спосіб використання власного мобільного пристрою полягає у використанні електронних освітніх ресурсів мобільного навчання, що знаходяться у вільному доступі. До засобів мобільного навчання відносяться: навчальні освітні ресурси (дидактичні ігри, вправи, відеоконтент) та розвивальні програми, що є «інструментом для творчості та саморозвитку дитини». Мета BYOD в освіті полягає в тому, що педагог не забороняє, а дозволяє і всіляко мотивує, щоб вихованці приносили свої пристрої і з їх допомогою виконували завдання.

Так як ігрова діяльність залишається основною для дошкільнят, застосування мобільного навчання і технології BYOD дозволять включати до заняття комп'ютерні ігри. Як показують науковці, що вивчають питання дошкільної освіти, комп'ютерні ігри можуть впливати на формування таких психічних процесів, особистісних якостей та навичок:

- більш раннє формування операцій мислення;
- розвиток пам'яті та уваги;
- більш легке засвоєння таких математичних понять як форма, колір, величина, кількість;
- розвиток сенсорних можливостей;
- більш швидкий розвиток вміння орієнтуватися в просторі та на площині;
- виховання посидючості, цілеспрямованості;
- активний розвиток уяви та творчих здібностей.

В цілому, використання технології BYOD дозволяє:

1. Розширити межі навчального процесу, а діти можуть отримати доступ до освітніх ресурсів з будь-якого зручного для них місця. При бажанні заняття можна провести поза навчальною кімнатою. Наприклад, діти на майданчику можуть на камеру мобільного телефону сфотографувати квіти чи птахів.
2. Організувати навчання дітей з обмеженими можливостями.
3. Економити кошти, так як не потрібно придбання персональних комп'ютерів і паперової навчальної літератури.
4. Легко і швидко поширювати навчальні матеріали з використання мережі Інтернет.
5. Завдяки мультимедійному формату інформації, поліпшити засвоєння і запам'ятовування матеріалів заняття, а також підвищити інтерес до навчання.

На даний момент існує ще не досить багато якісних сайтів з розвиваючими іграми для дошкільнят українською мовою. Але з кожним роком їх стає все більше. Ось деякі з них:

<https://learningapps.org/> Learningapps – онлайн-сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні вправи. Він є конструктором для розробки різноманітних завдань з різних предметних галузей для використання і на заняттях, і позаурочний час, і для малечі, і для старшокласників. Є можливість обрати українську мову.

<https://www.igraemsa.ru/> Сайт дитячих онлайн ігор "Граємося". На ньому розміщені ігри на загальний розвиток дитини, ігри на увагу і пам'ять, логіку і мислення, різні розмальовки, пазли, ребуси, загадки, головоломки, а також багато інших цікавих завдання. Недоліком є те, що сайт російськомовний.

<https://www.autodraw.com/> AutoDraw - графічний редактор, який вгадує те, що малює користувач. За його допомогою діти зможуть обрати більш досконалий варіант свого малюнка усього за кілька секунд. Цей сайт стане в нагоді вихователю для підготовки до заняття, коли потрібно створити гарний малюнок не витрачаючи багато часу.

<https://audiobaby.net/> Audiobaby – величезна колекція дитячих музичних творів. Ресурс має безліч аудіоказок, дитячих пісень, діафільмів, мультфільмів, дитячого караоке.

Проте існують розвиваючі ігри українською мовою, українських виробників, які можна встановити на планшети та мобільні телефони. Рекомендуємо до використання такі україномовні додатки для Android/IOS:

«Мишеняткова абетка» - гра з трьома рівнями складності, в якій можна вивчати букви і вчитися складати слова.

«Зоо Абетка» - гра з двома режимами: вивчення літер та ігровий режим, де потрібно обрати літеру з якої починається назва тварини.

«Балакаюча абетка» - гра пластиліновими буквами звірами які весело співають та рухаються. Окрім вивчення літер доступні ще 4 міні гри: Слова, Пазли, Тварини, Літери.

«Хто в горах» - гра 4 в 1. У інтерактивній історії розповідається про звірят дідуса Івана. У гри можна складати пазли, вчитися рахувати та вивчати продукти харчування тваринок.

«Веселі тварини» - гра для молодших дошкільників, яка розповість їм про тварин, які звуки вони видають, де живуть, як виглядають і як називаються.

«Намбі» - інтерактивна гра, яка містить декілька десятків міні ігор які допоможуть дитині навчитися рахувати. Рівні йдуть від найпростішого до найскладнішого.

«Світ добра» - інтерактивна гра, яка навчає дітей робити добро. Також є новорічно - різдвяні ігри про дітей з особливими потребами.

«Всяка музика» - гра-караоке, у якій народні пісні звучать у сучасному аранжуванні.

На нашу думку, інформаційні технології не замінюють традиційне навчання, вони його доповнюють. Мобільне навчання та технологія BYOD актуальні і дуже перспективні для впровадження в освітнє середовище у дошкільних закладах, що дозволять змінити освітній процес в кращу сторону, захопити дошкільнят і створити для них мотивацію, доповнити процес навчання сучасними засобами подання та обробки інформації. Враховуючи високі вимоги, вихователь сьогодні – висококваліфікована особистість, яка вільно володіє світовими інформаційними технологіями, постійно підвищує і вдосконалює свій професійний рівень. Оволодіння новітніми знаннями і навичками, які є корисними і застосовуваними у роботі в епоху інформаційного суспільства значно розширює можливості самореалізації вихователя закладу дошкільної освіти і сприяє кар'єрному росту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мобільне навчання [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу:
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.
2. Traxler J. Defining, Discussing, and Evaluating Mobile Learning: The moving finger writes and having writ... / J. Traxler // International Review of Research in Open and Distance Learning. – 2007. – June. Volume 8. – Number 2.
3. Голицына И.Н. Мобильное обучение как новая технология в образовании. 2009 [Електронний ресурс] / И.Н. Голицына, Н.Л. Половникова. – Режим доступу до ресурсу:http://library.istu.edu/bulletin/art_tech_2009_05.pdf.

Станіченко О.Ф.

аспірант

*Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г.Короленка,*

м. Полтава

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ВИХОВАННЯ ЧУЙНОСТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ «ЛЯЛЬКИ-ПЕРСОНИ»

Проблема виховання чуйності у дітей дошкільного вікусьогодні є досить актуальною. Питання морального виховання займає провідне місце в наукових дослідженнях. Наша держава переживає часи коли їй потрібне морально здорове суспільство. Тому дуже важливо виховувати підрастаюче покоління саме морально стійким, здатним проявляти позитивні риси свого характеру. На сьогодні відбулася девальвація моральних цінностей, яка призвела до втрати потреби в моральних якостях. Суспільству потрібні чуйні люди, з проявами милосердя. Тому важливо це робити уже в дошкільному віці, при формуванні особистості, коли можливо закласти в душу дитини найцінніші риси.

Ми вважаємо, що в наш час у навчально-виховному процесі у закладах дошкільної освіти потрібно якнайширше впроваджувати та використовувати інноваційні освітні та виховні технології, удосконалювати зміст та форми організації навчально-виховного процесу, втілювати в життя новітні особистісно-орієнтовані педагогічні технології та науково-методичні досягнення.

Інновації при вихованні чуйності передбачають розробку та впровадження нових форм, методів та засобів в роботі педагога-дошкільника, які сприятимуть оптимізації використання особистісно-орієнтованих технологій.

У діючих освітніх програмах для дошкільників Міністерства освіти і науки України дуже мало приділяється уваги з виховання чуйності. Саме цим і викликана актуальність нашого дослідження.

Проблемами морального виховання дітей дошкільного віку в різні роки глибоко вивчали педагоги В. Сухомлинський, Т. Поніманська, Т. Маркова, проблемами морального розвитку займалися психологи: О. Кононко, В. Котирло, С. Ладивір. Специфіку дошкільного дитинства вивчали науковці Т. Науменко, В. Павленчик. М. Стельмахович обґрунтував необхідність використання досвіду українського народу з метою морального виховання дітей дошкільного віку, вказав на ефективні засоби цього розвитку.

Попри те, що була здійснена велика кількість досліджень у галузі морального виховання особистості, проблемі виховання чуйності у дітей дошкільного віку приділено неналежну увагу, що й зумовило вибір теми нашого дослідження.

Як стверджує Н. Гавриш чуйність – моральна якість, що визначає суспільну спрямованість особистості та виявляється в турботі про потреби, запити й бажання оточуючих, уважності до їхніх інтересів, проблем; співчуття до навколишніх, готовності прийти на допомогу[2, 70-71].

У наш час педагоги-дошкільники, які прагнуть отримати максимально ефективний результат у навчально-виховному процесі, залучають нові методи та форми роботи. Перед собою ми поставили за мету показати інноваційний підхід до виховання чуйності у дошкільників за допомогою методики соціального та психологічного розвитку дитини «Ляльки з особистими історіями (ляльки-персони)».

«Інновація» – це слово латинського походження, яке означає оновлення, зміну, введення нового. Педагоги трактують «інновацію» як нововведення, в результаті якого отримуємо модернізований навчально-виховний процес. Освітня інновація поділяється на процес (діяльність) і результат цієї діяльності. Інноваційні педагогічні технології – це планомірне, постійне втілення оригінальних, новаторських прийомів педагогічних дій і засобів, що приведуть до певних результатів.

На нашу думку, діти у дошкільному віці найефективніше розкривають себе у грі. Науковець Н. Лисенко зазначає, що гра – вид діяльності, який полягає у відтворенні дітьми дій дорослих і відносин між ними, спрямований на пізнання навколишньої діяльності [3, 242].

Н. Софій пропонує методику лялька-персона. Це практична методика, яка сприяє психологічному розвитку малюків, виховує емпатію і допомагає організувати розмову серед дітей про складні життєві питання[4].

Ігрова діяльність з використанням «ляльки-персона» – це джерело розвитку почуттів, переживань, де дитина має можливість співчувати, співпереживати разом з нею певну життєву ситуацію.

Дитина дошкільного віку не може дати визначення таким поняттям як «мораль», «норми поведінки», «чуйність». А за допомогою гри діти зможуть обговорювати, аналізувати з педагогом певні життєві ситуації, які направлені на виховання у них цих понять.

За допомогою гри дитина стає емоційно розкутішою. Для того щоб малюк зробив певні висновки він повинен проаналізувати конкретну життєву ситуацію. Для реалізації поставленої мети вихователь у своїй діяльності повинен дотримуватися системності та послідовності у роботі.

Слухаючи історії ляльки-персона дитина має можливість «приміряти» до себе певну ситуацію. Помислити, як би вона сама вчинила в тій чи тій ситуації, має можливість висловити свою думку. Це дає можливість розуміти вихователю наслідки дитячих дій у конкретних ситуаціях та скорегувати їх поняття про чуйність.

Активізуючи й розвиваючи мислення дошкільнят під час роботи з лялькою-персоною вихователь проектує основу для виховання чуйності, яка буде невід'ємною компетенцією у подальшому житті. Процес спілкування з лялькою-персоною є ігровим, діти мають змогу розмірковувати, знаходити вихід зі складних ситуацій, співчувати ляльці, давати їй поради. Ігри стають засобом вираження власного ставлення до певної проблеми.

Отже, використання інноваційного підходу у вихованні чуйності у сучасних ЗДО позитивно впливає на поставлену нами мету, дійсно сприяє ефективному формуванню певної моральної якості у дошкільників.

Перспективи подальших досліджень полягатимуть в удосконаленні методики використання ляльки-персона при вихованні чуйності у дітей дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А. М. Базовий компонент дошкільної освіти. К.: Освіта. 2012.
2. Розумне виховання сучасних дошкільнят. Методичний посібник / Н.Гавриш, О.Брежнєва, І.Кіндрат, О.Рейпольська; За загальною редакцією О. Брежнєвої. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015.176 с.

3. Лисенко Н.В. Педагогіка українського дошкілля: У 3-х ч. Ч. 3 : навчальний посібник / Н.В. Лисенко, Н.Р. Кирста, Н.Б. Лазарович. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2016. 376 с.
4. Ляльки з особистими історіями (ляльки – персони): методика соціального та психологічного розвитку дитини / Під заг. ред. Софій Н. З., Найдю Ю.М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 52 с.

Яценко Т.В.

*кандидат психологічних наук,
завідувач кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж*

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

Корнєєва Д.С.

*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний коледж*

імені А. С. Макаренка

м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО НАРОДНОЇ ІГРАШКИ

Дитяча гра полягає в моделюванні дітьми дорослих відносин в уявних ситуаціях і є провідною діяльністю дошкільників.

Гра та іграшка – поняття нероздільні і є невід'ємними від дошкільного дитинства. Сучасна іграшкова індустрія пропонує дітям та їхнім батькам різноманітні іграшки — від найпростіших кубиків до ультрасучасних комп'ютерно-ігрових комплексів. Під час гри дитина реалізує свої думки, почуття в дії, а отже, від того, в які ігри грає дитина, які іграшки потрапляють їй в руки, залежить напрямок її думок, почуттів, вчинків. Останнім часом батьки та педагоги усе менше бавлять малят народними іграшками. Народна іграшка є витвором декоративно-вжиткового мистецтва й етнопедагогіки, результатом довготривалого розвитку культури нашого народу, а тому має величезний емоційний вплив на особистість і є благодатною основою для формування духовного світу дитини [4].

Серед основних пріоритетів державної національної програми «Освіта (Україна ХХІ століття)» названо принцип органічного зв'язку з національною історією, культурою, народними традиціями. Тому використання в освітньому

процесі народної іграшки повинно стати основою формування національної свідомості та бути центральною ланкою у формуванні ціннісного ставлення до традицій народу.

Дослідження науковців на матеріалі історії (О.Авдєєв, М.Бахтін, П.Богатирьов, Ю.Лотман, Б.Смірнов) розкривають розуміння таких понять, як функціонування народної іграшки, її естетична виразність. Мистецтвознавчі роботи дослідників (М.Бартрам, О.Бакушинський, Г.Блінов, М.Бахман, О.Бенуа, М.Грушевський, І.Макарова, О.Найден, Т.Перевезенцева) присвячені генезису та основним етапам розвитку народної іграшки [2, 3].

У Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні у змістовій лінії „Світ гри” вказано, що дитина повинна розрізнати народну іграшку, знати її призначення, роль, виконання [1].

На сучасному етапі реформування національної освіти виникає потреба у переорієнтації змісту виховання підростаючого покоління, зміщення акцентів на створення умов для повноцінного, всебічного розвитку особистості. Для того, щоб навчити дітей жити, успішно діяти у світі, самовизначитися у ньому, необхідно сформуванню у них, починаючи з дошкільного віку, ціннісне ставлення як до себе, свого образу „Я”, так і до оточуючих людей, предметів, об’єктів живої й неживої природи. Питання формування ціннісного ставлення у дошкільників неодноразово було розкрито у працях науковців і практиків, але проблема формування ціннісного ставлення до народної іграшки сучасними засобами в умовах суспільного дошкільного виховання залишається менш вивченою. Особливості такого ставлення дошкільників до народної іграшки взагалі не вивчались. Іграшка пробуджує у дітей знання про навколишню дійсність. Дошкільник сприймає народну іграшку як естетичний об’єкт і вона виховує у нього естетичні почуття. Завдяки іграшці у житті дитини з’являється мистецтво. Особистість, якій властиве ціннісне ставлення до народної іграшки, володіє системою елементарних мистецьких знань, адекватно сприймає народну іграшку, здатна збагнути та виразити власне ставлення до творів мистецтва, прагне та вміє здійснювати творчу діяльність у мистецькій сфері.

Мистецтво має унікальні можливості впливу на людину, тому художньо-естетичне виховання потрібно розглядати не лише як процес набуття художніх знань і вмінь, а, насамперед, як універсальний засіб особистісного розвитку дошкільників на основі виявлення індивідуальних здібностей, різнобічних естетичних потреб та інтересів. А ознайомлення з народною іграшкою слід розглядати як основу формування національної свідомості дітей дошкільного віку. Ціннісне ставлення до іграшки – складний змістовно-синтетичний компонент особистості, який включає в себе ставлення дітей до витворів національного мистецтва як однієї з важливих життєвих потреб.

Ціннісне відношення до народної іграшки є визначальною складовою патріотичного виховання особистості, що спрямоване на формування у неї розуміння особистої значущості іграшки як джерела саморозвитку і самовдосконалення. Ціннісний підхід передбачає виховання у дитини вміння цінувати іграшку як носія національних традицій і є важливою умовою формування у дошкільників активної життєвої позиції.

Ціннісне ставлення до народної іграшки – це вміння особистості оцінювати естетичну привабливість виробу, функціональну спроможність, здатність широко використовувати в ігровій діяльності та безпечність для власної життєдіяльності. Ціннісне ставлення передбачає вихованість у дітей культури пізнання власної історії та традицій.

Ціннісна позиція до народної іграшки виявляється у таких ознаках: здатності орієнтуватися у різновидах національної іграшки; знати народні іграшки свого регіону; вмінні самостійно виготовити народну іграшку, налагодженні спільної ручної праці з дорослими та однолітками; вмінні обіграти іграшку з однолітками та широко використовувати в ігровій діяльності; отриманні насолоди від розглядання іграшок та гри з ними та ін.

Зробивши аналіз теорії і практики дошкільного виховання з питання формування ціннісного ставлення дошкільників до народної іграшки ми бачимо, що на сучасному етапі недостатньо розроблені методичні аспекти програм і засобів щодо національної іграшки, як особливого виду народного мистецтва, яке сприяє формуванню національної свідомості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatochnij.pdf>(дата звернення: 10.11.2019)
2. Богуш А. М., Лисенко Н. В. Українське народознавство в дошкільному закладі: навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2002. 407 с.
3. Стаєнна О. Освітня й мистецька цінність української народної іграшки. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2014. №5. С. 4–6.
4. Шапран А. Українська іграшка в дитячому садку. *Дошкільне виховання*. 1999. № 11 – 12. С. 12–13.

Яценко Т. В.
*кандидат психологічних наук,
завідувач кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

Безруких В. С.
*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

ГЕНДЕРНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проблема гендерної соціалізації старших дошкільників є актуальною в наш час, тому що сучасним дітям важко самостійно усвідомити свої гендерні ролі на фоні тих змін, що відбуваються в суспільстві.

Гендерне виховання є досить новим напрямком у дошкільній освіті. Після становлення в Україні демократичного суспільства, реалізації принципу гендерної рівності чоловіків та жінок гендерна тематика стала набирати все більших обертів. Актуальність стала зростати, а особливо після освоєння прийнятих у суспільстві норм поведінки чоловіків і жінок.

Діти старшого дошкільного віку мають усвідомлювати свою стать і мати елементарні уявлення про гендерні ролі.

У наш час сучасних технологій існує велика кількість поглядів щодо ролі в суспільстві жінок і чоловіків, але незважаючи на велике розмаїття інформації, що стосується гендерного виховання дітей старшого дошкільного віку та її доступність, багато дорослих належним чином не ставиться до існуючої проблеми, а також не мають чіткого уявлення щодо розбіжностей між поняттями “гендер” і “стать”.

Стать являє собою найпершу ознаку людини, яка входить у світ. *Стать* – це біологічна відмінність між людьми, що визначається генетичними особливостями клітини, анатомо-фізіологічними характеристиками та репродуктивними функціями [1].

Думка, що всі відмінності між чоловіком і жінкою, тобто належність індивіда є лише біологічним фактом існувала до ХХ ст. Але все змінилося з появою у

1968 р. книги “Стать і гендер” автором якої є Р. Сталлер, де було розкрито поняття “гендер”.

Гендер – це організована модель соціальних взаємин між жінками і чоловіками, що характеризує не лише спілкування в сім’ї, а й визначає їх соціальні відносини в основних державних інститутах. Не біологічна стать, а соціокультурні норми визначають, в кінцевому рахунку, психологічні якості, моделі поведінки, види діяльності, професії чоловіків і жінок. Бути в суспільстві чоловіком чи жінкою означає не просто мати ті чи інші анатомічні особливості — це означає виконувати ті чи інші приписані нам гендерні ролі [1].

У міру розвитку наукових досліджень стало зрозуміло, що з біологічної точки зору між чоловіками і жінками значно більше схожості, ніж відмінностей.

Розвиток гендерної соціалізації дітей старшого дошкільного віку є досить довготривалим процесом. Він потребує не лише прагнення та дій самої дитини, а й сторонньої допомоги, яку мають надавати педагог та батьки. Саме для цього науковці та дослідники розробляли різноманітні системи ігор та вправ [2].

Гендерний підхід заснований на ідеї про те, що важливі не біологічні або фізичні відмінності, а культурне та соціальне значення, яке надає суспільство цим розбіжностям. Основою гендерних досліджень є не просто опис відмінностей в статусах, ролях та інших аспектах життя чоловіків і жінок, але і аналіз влади та домінування, що затверджуються в суспільстві через гендерні ролі і відносини.

Ю. Савченко у своїх дослідженнях розкрив широкий спектр різноманітних форм у роботі з дітьми по формуванню гендерної соціалізації [3].

Велику увагу до вивчення гендерних розбіжностей приділяли Т. Мор, М. Уоллстоункрафт, Ф. Фур’є, Ф. Шлегель. В кінці 19 ст. почали проводитися дослідження поведінки жінок — у Німеччині, Франції, Великобританії, Нідерландах. З’явилися монографії, присвячені вивченню гендерних особливостей жінок, зокрема роботи Т. Хігінсон, Л. Фратти, Х. Ланге, М. Лефевра, Х. Маріон [4].

Першими вітчизняними психологами, які звернули увагу на статеву обумовленість розвитку особистості були О. Асмолов, О. Белкін, І. Кон, Д. Ісаєв, В. Каган. Саме вони ввели поняття “психологічна стать” у науковий глосарій психології особистості.

Спираючись на вище представлені факти ми можемо зробити висновок, що дана тема заслуговує уваги та вимагає більш глибокого вивчення, розробки системи виховних заходів, а також представлення її питань широкому колу осіб, тобто активному введенню її в соціум.

Отже, у своїй роботі ми визначали стать, як біологічну приналежність, а гендер, як організовану модель соціальних взаємин між жінками і чоловіками.

Зробивши аналіз теорії і практики дошкільного виховання з питання гендерної соціалізації дітей старшого дошкільного віку ми бачимо, що в сучасних дошкільних установах не достатньо уваги приділяється на дану проблему. Тому виникла необхідність у підборі методів та розробці системи роботи, що допоможе зорієнтуватися вихователям та батькам у вирішенні проблеми гендерної соціалізації дітей старшого дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Денисова А.А.Словарь гендерных терминов. М. :Информация XXI век, 2002. 256 с.
2. Очкур В. В. Гендерна стратегія виховання та гендерний підхід у розвитку дітей дошкільного віку. *Сучасний погляд*. 2012. № 4 С. 2–14.
3. Савченко Ю.Ю. Становлення психологічної статі дитини дошкільного віку в умовах сім'ї: дисертація на здобуття кандидата психологічних наук: 19.00.07. Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. Київ, 2010. 198 с.
4. Титаренко Т. М. Хлопчики та дівчатка:психологічне становлення індивідуальності. К. : Знання, 1989. 48 с.

СЕКЦІЯ 2. НАСТУПНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І НУШ

Пристауп В.В.
*викладач дошкільних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

НАСТУПНІСТЬ РОБОТИ ЗДО І ШКОЛИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ ЕКОЛОГО-ПРИРОДНИЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Пріоритетами є принцип наступності у навчанні та переорієнтації системи початкової та дошкільної освіти. Послідовне здобуття освіти, зокрема екологічної, можливе за дотриманням принципів перспективності й наступності між ланками освіти, зокрема між дошкільною та початковою. Наступність – це дидактичний принцип забезпечення передумов дошкільного навчання. Інакше кажучи, наступність виступає загально-педагогічним методом забезпечення готовності дитини до навчання в школі без будь-яких негативних наслідків для її психіки. Проблема формування еколого-природничої компетентності, починаючи з дошкільного віку є актуальною для сучасної системи освіти тому, що отримані на цьому етапі знання, уявлення, відповідальне ставлення до природи й моделі поведінки, виступають базисом подальшого розвитку особистості.[2 с.8] Основним ресурсом, що визначає поступальний рух суспільства – є гармонійний розвиток особистості дитини, а забезпечується цей розвиток внаслідок використання компетентнісного підходу до її розвитку, котрий передбачає спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення закріпленого результату. Це зумовлює необхідність чіткої спрямованості змісту освітніх ліній: знає, обізнана, розуміє, уміє, усвідомлює, здатна, дотримується, застосовує, виявляє ставлення, оцінює. Такий підхід орієнтує освітян на загальний цілісний розвиток дитини, підкреслює важливість закладання в дошкільному віці спеціальних знань та вмінь. [1 с. 8] У ХХ ст. дослідники екологічного виховання дітей дошкільного віку та молодших школярів на перше місце ставили формування початкових екологічних знань та уявлень. Реалістичні екологічні знання та уявлення сприяли формуванню вміння передбачати результати діяльності людини в природі, демонстрували свій погляд на природу як на засіб реалізації власних потреб. Орієнтири ХХІ сторіччя – інші. Серед них природа розглядається як цінність, джерело знань і естетичної насолоди.,

усвідомлення фізичного та емоційного зв'язку людини і природи. Дослідження психологів (О. Запорожця, М. Поддякова та ін.) в яких зазначається, що в процесі предметно-чуттєвої діяльності, дитина-дошкільник може виділяти істотні центральні зв'язки між явищами в певній галузі дійсності і відтворювати їх в образній формі – у формі уявлень. Такі уявлення можна використовувати як ядро, що поєднує окремі знання в систему. На основі системи виникає узагальнене поняття про цілісний процес [2 с. 10]

Діти дошкільного віку та молодші школярі вже не обмежуються пізнанням окремих фактів, а прагнуть проникнути в сутність речей, зрозуміти взаємозв'язки і залежності між об'єктами живої природи та явищами неживої природи. Тому стає можливим формування уявлень і елементарних понять, що можуть стати ядром системи знань дітей дошкільного віку та молодших школярів. Як стверджують психологи в дітей систематизація знань можлива на різному ступені їх глибини й узагальненості як на емпіричному так і на більш високому теоретичному рівні коли знання мають форму понять, а зв'язки характеризуються як глибокі закономірності.

Н. Лубенець на початку ХХ ст. стверджувала, що починати виховання дітей зі школи означає «зводити будівлю на піску без фундаменту». Своєрідним уточненням такого положення є міркування Є. Тихеевої, яка вважала, що старший ступінь дитячого садка на одну третину вже школа, а молодший ступінь школи на одну третину дитячий садок. У дослідженнях І.Д.Зверева, А.П.Захлебного, І.С.Матрусова та ін. ставиться завдання виховати нове покоління людей, які б свято берегли землю, сади, ліси, воду, повітря. Важливо сформувати у дошкільників та учнів екологічну культуру, виробити усвідомлення того, що в природі все збалансовано, що неприпустимо її перебудувати на власний розсуд. Природу треба всіляко оберігати, примножувати її багатства. [4 с. 39]

Але щоб досягти цієї мети, недостатньо лише ознайомлювати старших дошкільників та молодших школярів з різноманітними природними об'єктами та явищами, розкриваючи взаємозв'язки і залежності між ними, а потрібно пробудити в них любов до всього живого, відчуття єдності з природою. Адже ще Рубінштейн підкреслював: «Цінність-це значимість для людини чогось у світі, тільки та цінність, яка визначається, здатна виконувати важливу ціннісну функцію – функцію орієнтира у поведінці людини, отже, визначати її ставлення до природи».[2с. 12]

Тому, при формуванні еколого-природничої компетентності старшого дошкільника чи молодшого школяра центральним аспектом є ставлення до природи як до цінності, усвідомлення єдності з природним світом, формування екологічно узгодженої діяльності в природі на основі екологічно-природничих

знань, ключовим серед яких є уявлення про зв'язки і залежності в природі. Процес формування еколого-природничої компетентності зачіпає всі сфери розвитку особистості дитини: інтелектуальну, мотиваційну, емоційно-вольову, надаючи сприйманню повноцінного розвитку як дошкільника так і молодшого школяра в гармонії із суспільством і природою. [2с. 14] Наукові здобутки І.Беха, Г.Беленької, Н.Бібік, А.Богуш, Н.Гавриш, О.Кононко та ін. містять чітке визначення дефеніцій «компетентність», «екологічна компетентність», «еколого-природнича компетентність». Ми можемо цілком правомірно стверджувати, що компетентність – це комплексна характеристика особистості яка включає результати попереднього психічного розвитку і знання, вміння, навички, креативність (здатність творчо вирішувати завдання), ініціативність і самостійність, самооцінювання і самоконтроль; екологічна компетентність акумулює екологічні цінності, мотивацію до екологічно-доцільної діяльності, екологічну освіченість і власний досвід активної діяльності в різних ситуаціях для вирішення конкретних проблем; еколого-природнича компетентність – це складний їх життєвої компетентності, що становить конкретні знання про природу, позитивне, емоційно-ціннісне ставлення до її компонентів, обізнані з правилами природокористування та їх дотриманням. [2 с. 7]

Щоб сформувані в дітей дошкільного віку та молодших школярів еколого-природничу компетентність на початку навчального року педагогами складається єдиний спільний план наступності, метою якого є конкретизація роботи ЗДО і школи за трьома основними напрямками:

- робота з дітьми;
- взаємодія педагогів;
- співпраця з батьками.

1.Робота з батьками включає:

- екскурсію в школу;
- відвідування шкільного фруктових саду, теплиць, куточків лісу, поля;
- знайомство та взаємодія дошкільнят з учителями та учнями початкової школи;
- участь у підготовці спільних розваг та свят на природничу тематику;
- виставка поробок з природного матеріалу;
- участь творчо-рольових, рухливих та дидактичних іграх екологічного спрямування.

2.Взаємодія педагогів:

- спільні педагогічні ради;
- семінари, майстер-клас;
- проведення діагностики по визначенню рівня сформованості еколого-природничої компетентності;

- відкриті покази освітньої діяльності в ЗДО і відкриті уроки в школі;
- педагогічні та психологічні спостереження.

3. Співпраця з батьками:

- спільні батьківські збори з педагогами ЗДО і школи;
- круглі столи педагогів ЗДО та школи;
- батьківські конференції, вечори запитань і відповідей на екологічну тематику;
- консультації з педагогами ЗДО і школи;
- дні відкритих дверей;
- анкетування, тестування батьків по даній проблемі.

Для реалізації спільного плану роботи наступності педагоги використовують сучасні новітні педагогічні технології, а також сучасні методи пізнання дітьми природи у початковій школі та в дошкільній ланці освіти.

Широкий діапазон знань, умінь, навичок і понять формується в старших дошкільників та учнів 1-го класу при організації та проведенні спільних екскурсій, прогулянок, подорожі на екологічній стежині, екологічних дидактичних ігор на природному матеріалі.

Позитивним емоційним тлом організації навчально-виховного процесу в ЗДО та в школі є підготовка та організація свят та розваг природничого змісту. Для формування в дітей умінь і навичок поведінки в природі використовують різноманітні вікторини, конкурси, КВК, які активізують інтерес, увагу дітей, сприяють розвитку їхніх пізнавальних здібностей, уяви, закріпленню набутих знань та вмінь. Проводячи екологічні свята варто використовувати фольклорний матеріал, поезію про природу, музику. У контексті проведення спільних із молодшими школярами свят мають знайти своє місце виставки малюнків на тему природи, виробів з природного матеріалу, які допоможуть дітям проявити свою активність, творчість, виявити і закріпити свої знання.

Організація та проведення спільних екскурсій та прогулянок повинна ґрунтуватися на сучасних методах формування екологічних уявлень, серед яких:

- метод формування мислеобразів;
- метод екологічної лабіалізації;
- метод екологічних асоціацій;
- метод екологічної емпатії;
- метод екологічної рефлексії;
- ігровий метод.

Резюмуючи вище викладене можна зробити висновок, що реалізуючи спільний план наступності, педагоги ЗДО і школи зможуть сформувати в дошкільників та учнів початкової школи еколого-природничу компетентність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні.-2012
2. Беленька Г.В «Дошкільнятам про світ природи». К Генеза 2013р. 106с.
3. Богуш А. Наступність дошкільної і початкової ланок освіти як педагогічна проблема //Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. - 2006. - № 2. - С.58
4. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. Київ, 2008

Носкіна Л. М.

*викладач дошкільних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С.Макаренка
м. Кременчук*

НАСТУПНІСТЬ У РОБОТІ ЗДО ТА НУШ ІЗ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ РУКИ ДИТИНИ ДО ПИСЬМА

Важливе місце в реформуванні системи освіти займає проблема наступності між дошкільної та початкової освітою. У дошкільних закладах освіти наступність виявляється насамперед у підготовці дитини до школи, а в закладах початкової освіти – у використанні та покращенні уже набутих раніше знань та навичок. Наступність між дошкільною та початковою освітою є однією з обов'язкових умов здійснення неперервності процесу здобуття освіти. Послідовне здобуття освіти можливе за дотримання принципів перспективності й наступності між суміжними ланками освіти, зокрема між дошкільною та початковою, початковою і середньою.

Перспективність – визначення пріоритетних ліній підготовки дошкільнят до школи з урахуванням освітніх потреб.

Лариса Калмикова дає наступне визначення наступності: «Наступність – це врахування того рівня розвитку дитини, з яким вона прийшла до школи, опора на нього. Вона забезпечує органічне, природне продовження розвитку, виховання та навчання, започаткованих у дошкільному віці, створює умови для успішного переходу молодшого школяра в основну школу» [1, с. 344].

Сухомлинський В. О стверджував: «Школа не повинна вносити різкого перелому в життя дитини. Нехай, ставши учнем, дитина продовжує робити сьогодні те, що робила вчора. Нехай нове з'являється в її житті поступово і не збентежує лавиною переживань» [1, с. 345].

Однією з проблем сучасної освіти є значне погіршення почерку у дітей. Хоча декому це може здатися дріб'язковим і не вартим на увагу, слід наголосити,

що почерк до певної міри характеризує особистість. Каліграфічне грамотне письмо є проявом гарного естетичного смаку, своєрідним виявом поваги до інших людей, а також свідчить про такі важливі риси характеру, як акуратність, точність, сумлінність.

Практика показує, що існує часткова взаємодія між закладами дошкільної та початкової освіти.

Нова українська школа визнає побудову освіти, враховуючи індивідуальні особливості кожної дитини.

Підкреслюємо, що Державним стандартом початкової освіти навчання дитини писемному мовленню (читання, письмо) передбачено в початковій школі. У закладі дошкільної освіти передбачено здійснення підготовки руки дитини до письма. Якщо правильно організувати роботу з підготовки руки дитини до письма, то забезпечимо природне входження дитини у процес письма, що сприятиме підвищенню ефективності навчання з перших днів перебування дитини у школі.

Пошук оптимальних способів підготовки дитини до оволодіння навичкою письма перебував у центрі уваги вітчизняних та зарубіжних учених з найдавніших часів. Зокрема, над цією проблемою працювали Я. Коменський, Дж. Локк, М. Монтень, А. Гаврилюк, І. Кирей, М. Вашуленко та інші науковці й практики. Певна річ, ця проблема актуальна й на сьогодні для вихователів дошкільних закладів, батьків, гувернерів, вчителів початкової школи.

Розпочинати роботу по співпраці ЗДО та НУШ потрібно із ознайомлення вихователя із змістом роботи по навчанню письма у школі, а вчителя – у дитячому садку. Слід розробити спільний план роботи вчителя, та вихователя, що має забезпечити взаємозв'язок програм та відображати логіку розгортання освітнього процесу.

Форми діяльності. Знайомство вчителів із майбутніми учнями. Відвідування груп у дошкільному закладі.

Проведення спільних нарад, засідань педагогічних рад.

Спільне МО вчителів початкової школи та дошкілля.

Проведення загальних батьківських зборів.

Консультавання батьків щодо готовності руки дитини до навчання в школі.

Взаємовідвідування занять та уроків учителями початкової школи та вихователями.

Екскурсія по школі вихованцями дошкілля.

Спільні виховні заходи.

Підготовка рекомендацій для батьків. Діагностування майбутніх першокласників з готовності руки дитини до писання.

Підсумкові збори батьків майбутніх першокласників. [2, с. 111].

Підготовка до письма має здійснюватись протягом усього дошкільного дитинства в різних видах образотворчої, ігрової, трудової, освітньої діяльності, а в старшому дошкільному віці - при роботі із зошитом.

Оскільки в основі оволодіння письмом лежить формування рухової навички, оволодіння просторовою орієнтацією, розвиток координованих рухів руки й ока, то, безумовно, підготовка руки дитини до письма здійснюється протягом усього перебування дитини в дитячому садку і не може обмежуватися тільки написанням елементів букв.

Так, у роботі з дітьми дошкільного віку проводяться дидактичні ігри як на заняттях, так і в повсякденному житті, спрямовані на розвиток:

- дрібних м'язів пальців руки та формування вміння діяти за вказівкою дорослих, це - дидактичні ігри типу «Кожну намистину - на свою нитку», «Прокоти кульку», «Склади башту», «Побудуємо будинок» ігри з мозаїкою, з розбірними дидактичними іграшками; з дрібним дидактичним матеріалом: паличками, соломинками, кульками, втулками та ін.

- окоміру й дрібних м'язів руки: «Знайди такий самий малюнок», «Відгадай на дотик», «Виклади фігуру», «Підбери палички» та ін.

Корисними вправами для підготовки руки дитини до письма є ліплення, аплікація, конструювання, декоративне малювання фарбами та олівцями на обмеженому просторі, зорові й слухові диктанти.

З дітьми старшої групи проводяться спеціальні вправи, покликані підготувати руку до письма: навчити безвідривних рухів, орієнтування в зошиті:

штрихувати в межах контуру (квадрат, трикутник, яблуко), використовуючи різні види штриховки: крапки, короткі переривчасті лінії, прямі, похилі, горизонтальні, вертикальні симетричні лінії;

орієнтуватись у напрямках (*згори вниз*);

ставити крапки на лініях та між ними;

проводити прямі, похилі, довгі та короткі, ламані.

Самі буква у закладі дошкільної освіти не пишуть.

Якщо вихователь закладу дошкільної освіти проводитиме роботу з підготовки руки дитини до письма, враховуючи зміст ключових компетентностей Нової української школи, спільні для всіх компетентностей загальні вміння, то він закладе основу для формування наскрізних умінь у початковій школі з даної проблеми.

Отже, об'єднавши зусилля вихователів закладів дошкільної освіти та вчителів початкової школи, батьків для підготовки руки дитини до письма, ми забезпечили б наскрізний процес розвитку руки дитини, дитина добре засвоїла б графіку літер, писала б правильно і акуратно, з бажанням, що забезпечило б реалізацію проблеми неперервності освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика. Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Підручник / За ред. А.М. Богуш. Друге видання, доповнене. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 704 с.
2. Нова українська школа: поради для вчителя / за заг. Ред. Н. М. Бібік. - Київ : Літера ЛТД, 2018. – 160 с.

Коробко Ю. В.

*викладач дошкільних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м.Кременчук*

Федорець В. О.

*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м.Кременчук*

ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ УДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ

*«Без будь – кого з нас Батьківщина може обійтись,
але будь – хто з нас без Батьківщини – ніщо».*

В.О. Сухомлинський

Актуальність даного питання обґрунтоване вимогами сучасності. Будь – якій державі потрібні громадяни із свідомою життєвою позицією, щодо формування патріотичних почуттів та становлення громадянської позиції. Для того, щоб виховати саме такого українця, необхідно створити не тільки методологічні засади в освітньому просторі, а й спиратись на спадщину минулого, основні парадигми етнопедагогіки, основ народознавства, родинного, національного виховання та на ідеї народної філософії. І саме тому питання виховання патріотичних почуттів у підростаючого покоління постає ключовим у роботі закладів дошкільної освіти.

Дошкільний вік – початковий період формування особистості. В цей час закладаються основи характеру, ставлення до навколишнього світу, до людей, до самої себе, засвоюються моральні норми поведінки [4, с.122]. В умовах розвитку української держави патріотичному вихованню належить основне місце в системі виховного впливу на дитину – дошкільника. Для планування освітнього процесу на допомогу вихователям виступають рекомендовані МОН України програми розвитку. В комплексній освітній програмі для дітей від 2 до 7 років «Дитина» у розділі «Дитина в соціумі» визначено завдання щодо патріотичного виховання в основних сферах життєдіяльності дитини: в родинному колі, у дитячому садку, та в рідному селі, місті, державі. У парціальній програмі з морального виховання дітей дошкільного віку «Скарбниця моралі» поглиблено висвітлено по тематичним модулям змістові компоненти, які розкривають питання щодо формування патріотичних почуттів, моральної свідомості, духовного становлення, формування етичних уявлень.

Поняття «*патріотизм*» визначається як любов до Батьківщини, до свого народу, це одне із найглибших почуттів, розвинутих і закріплених багатовіковою історією [4, с.120]. Кожна людина – неповторна й унікальна особистість, яка веде свій рід від пращурів на тій землі, на якій народилися, яка несе в собі генетичну пам'ять вікового буття. Усвідомлення себе в єдності з рідними, близькими людьми й усім народом спонукає людину свідомо ставитися до себе, до людей, до здобутків наших предків, до історії рідної країни, до рідної держави. Виховання патріотичних почуттів починається з родинного кола, з формування почуття прив'язаності до батька й матері, любові до рідної домівки, почуття гордості за матеріальні та духовні надбання свого народу, своєї Батьківщини, стійкого бажання зберігати традиції та культуру українського народу [2, с.34].

На сьогодні важливим завданням українського суспільства є відтворення почуття істинного патріотизму як духовно – моральної та соціальної цінності, становлення громадянсько-активної та соціально – значущої позиції до інтересів власної сім'ї, рідного краю, народу та держави. Науковці та педагоги (А.М.Богущ, Т.С.Комарова, Л.В.Калузька, Т.А.Ротанова, В. І. Цимбалюк) доводять, що саме у переддошкільному віці в результаті систематичної цілеспрямованої роботи у дитини формуються елементи громадянської свідомості, формується понятійний тезаурус (Україна, держава, символи, Батьківщина, Вітчизна, столиця, область, місто, село тощо), у дошкільника формуються елементи усвідомлення громадянства та національної приналежності. Різні аспекти патріотичного виховання у дошкільному віці розробляли І.Бех, О.Коркішко, Ю.Завалевський, А.Богущ, М.Боришевський, П.Ігнатенко, О.Сухомлинська, К.Чорна та інші. За останні роки проблема

виховання патріотичних почуттів досліджувалася у дисертаційних роботах Т. Гавлітіної, В. Ковалю, О.Красовської, І.Охріменка, П.Оніщука, С.Рашидової.

Патріотичні почуття – це результат цілеспрямованого виховного впливу на людину з раннього дитинства. Патріотизм, як моральна якість не передається спадково, а формується протягом життя людини. Патріотичні почуття виховуються під впливом середовища, способу життя та моральних принципів у родині, у дитячому садку, у колективі однолітків. Ці почуття у дітей засновуються на спільних інтересах, в ігровій діяльності, у повсякденному житті [3, с.84]. Важливе значення набуває приклад дорослих, оскільки дитина – дошкільник наслідує поведінку інших, переймає емоційно – позитивне ставлення та проявляє свої уміння у спільній діяльності.

Провідна функція патріотичних почуттів полягає у позитивному ставленні до свого народу та країни. Як зазначає В.Вугрич, «суб'єктом патріотизму є людина як суспільна істота, а об'єктом – народ, Батьківщина» [2].

У суспільних науках виділяється зовнішня структура патріотизму:

- патріотичні почуття
- національна гідність людини
- потреба у задоволенні національних інтересів
- патріотична свідомість на основі національної свідомості
- розуміння своєї громадянської ролі в суспільстві
- національний такт та толерантність
- готовність до патріотичної діяльності [1].

Структуру патріотичних почуттів можна уявити через відношення до:

себе – цей національна самосвідомість, гідність, щирість, доброта, терплячість, чесність, порядність;

людей – толерантність, національний такт, милосердя, справедливість, гостинність, щедрість, готовність допомогти, усвідомлення своєї належності до української нації, відповідальність перед державою;

Батьківщини – громадянська відповідальність, вірність, готовність до самопожертви, віра, надія, повага до законодавства держави, гордість за успіхи країни, суспільна активність та ініціативність;

національних цінностей – володіння українською мовою, бажання і потреба у накопиченні, збереженні та передачі родинних і національних звичаїв, традицій, обрядів, дбайливе ставлення до національних багатств, до рідної мови, до рідного краю, шанобливе ставлення до державних та національних символів [3, с. 72].

Патріотичне виховання є інтегрованим поняттям, яке у процесі всебічного впливу на дитячу особистість зароджує духовно - моральні почуття. Навчально – виховну діяльність з дітьми перед шкільного віку слід починати із створення

затишної атмосфери, кожен день дитини повинен бути наповненим радістю, позитивними емоціями та цікавою ігровою діяльністю. Адже саме від виховання почуття прихильності до дитячого садка, рідної домівки, вулиці, міста, власної родини, починають закладатися основи формування патріотичних почуттів – любові та поваги до батьків, до рідного краю, до традицій та звичаїв української нації.

Виходячи з вищевикладеного, доводимо, що саме *патріотичне виховання* – є суспільною категорією, яка формує ставлення людини до себе, до свого народу й Батьківщини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Законопростір сучасного виховного процесу / Іван Дмитрович Бех. – Педагогіка і психологія, - №1 - 2004. - С. 33 – 40.
2. Богуш А. М. Діти і соціум: Особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку / Алла Миколаївна Богуш. – Київ: Знання, 2006. – 216 с.- С. 31-36.
3. Кривоніс М. Л. Патріотичне виховання в ДНЗ / Марина Леонідівна Кривоніс. – Харків: ТОВ "Ранок", 2015. – 191 с.
4. Лисенко Н. В. Педагогіка українського дошкілля: у 3 – х частинах / Н. В. Лисенко, Н. Р. Кирста. – Київ: Видавничий дім «Слово», 2016. – 376 с. – (3).
5. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка / Мирослав Гнатівич Стельмахович. — К. ІЗМН, 1997. — 232 с.

Барда С. І.
*асистент кафедри педагогіки та
психології початкової освіти
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

РОЛЬ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СИСТЕМІ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Визначальну роль у формуванні особистості у дошкільному та молодшому шкільному віці відіграє ігрова діяльність, оскільки відповідає їх психічним і фізичним властивостям. Для дошкільників вона є провідною діяльністю, для учнів початкової школи – одним з улюблених занять в освітньому процесі. Для

вихователів закладів дошкільної освіти та учителів гра стає способом здійснення власної професійної діяльності, взаємодії та спілкування з вихованцями, учнями.

Теоретичні основи ігрової діяльності у галузі психології активно почали розроблятися у ХІХ столітті. В цей час виникають концепції, теорії, положення ігрової діяльності, авторами яких є К. Грос, З. Фрейд, Е. Еріксон, І. Сікорський, Л. Виготський, С. Рубінштейн, О. Леонт'єв та ін.

У психологічній літературі гра розглядається як форма діяльності в умовних ситуаціях, спрямована на відтворення і засвоєння суспільного досвіду, зафіксованого у соціально закріплених способах здійснення предметних дій, у предметах науки і культури [5, с. 79].

У педагогіці гра визначається як форма вільного самовияву людини, яка передбачає реальну відкритість світові можливого й розгортається або у вигляді змагання або у вигляді зображення (виконання, репрезентації) якихось ситуацій, смислів, станів [1, с. 73].

Ігрова діяльність розглядається як динамічна система взаємодії дитини з навколишнім світом, у процесі якої відбувається його пізнання, засвоєння культурно-історичного досвіду і формування дитячої особистості. Вона є родовим поняттям по відношенню до гри [3, с. 18].

Ігрова діяльність як у роботі з дошкільниками так і у роботі з молодшими школярами здійснюється у 2 напрямках: як спосіб організації дозвілля та як форма організації навчальних занять.

Реалізуючи той чи інший напрям діяльності педагоги використовують різні види ігор: творчі (сюжетно-рольові, театралізовані, конструкторсько-будівельні), ігри з правилами (дидактичні, рухливі, спортивні), народні ігри (індивідуальні, колективні, сюжетні, побутові, театралізовані, рухливі) тощо [4, с. 11].

В освітньому процесі закладу дошкільних закладів доречним є використання навчально-ігрових або сюжетно-ігрових занять. Роль вищезгаданих форм діяльності полягає в організації пізнавальної активності, формуванні через систему ігрових завдань первинних навчальних навичок, забезпеченні високого рівня пізнавальної активності та інтересу протягом всього заняття, отриманні задоволення від спілкування, смислоутворюючої взаємодії тощо.

У Концепції НУШ висвітлено ряд особливостей організації освітнього процесу у початковій школі, пов'язаних з новою його структурою. Зокрема у школі І ступеня виділяють два цикли навчання:

І. Адаптаційно-ігровий (1-2 класи). Його мета – природне входження дитини у шкільне життя, послідовна адаптація до нового середовища. Особливості першого циклу початкової освіти такі: навчальні завдання і час розрахований на їх виконання залежать від вікових та індивідуальних

особливостей учнів; навчальний матеріал можна інтегрувати або ввести до складу предметів у вигляді модулів; обмеженість обсягу домашніх завдань; організація навчання через діяльність, гру не обмежуючись класною кімнатою; автономія вчителя у виборі навчальних програм у межах стандарту освіти; відмова від традиційного оцінювання на користь формувального; зосередженість на формуванні впевненості і мотивації учнів до процесу пізнання.

II. Основний (3-4 класи). Його мета – формування в учнів відповідальності і самостійності, підготовка до успішного навчання в основній школі. Суттєвими ознаками другого циклу є: використання методів навчання, які сприяють формуванню самостійності, зв'язку теорії з практикою, забезпечують можливість врахування індивідуальності учня; впровадження предметного навчання; частина предметів починає оцінюватись [2, с.20].

Як бачимо, в даному контексті варто звернути увагу на роль ігрової діяльності у школі I ланки, а особливо на першому її циклі.

Використання гри в освітньому процесі початкової школи зумовило розробку ігрових технологій навчання. Їх визначають як системний спосіб організації навчання, спрямований на оптимальну побудову освітнього процесу та реалізацію його завдань [3, с. 60].

Ігрові технології в початковій школі реалізуються за допомогою різноманітних методів і прийомів: словесних (розповідь про гру, вступний інструктаж, бесіда, коментоване читання змісту і правил гри, виразне читання рольових висловлювань персонажів, оцінювання ігрових дій учнів, постановка проблемних ігрових запитань тощо); наочні (організація роботи зі схемами, картками, об'ємною наочністю); практичні (показ способів виконання ігрових дій, виготовлення іграшок, моделювання педагогом змісту майбутньої гри); практично-уявні (перевтілення педагога в ігровий образ); технічні (організація роботи дітей у контексті гри з графічним і текстовим редактором, інтерактивною дошкою); музичні (музичні твори, спів, гра на музичних інструментах); прийоми невербальної комунікації (міміка, жести, пантоміміка); емпатійна педагогічна дія, що складається з афективних (емпатійне приєднання, співпереживання, слухання) когнітивних (усвідомлення) і поведінкових (дії сприяння) компонентів [там само].

Використання ігрових технологій навчання у початковій школі сприяє полегшенню процесу адаптації учнів до навчальної діяльності, підвищенню рівня пізнавальної активності, формуванню пізнавального інтересу до навчання, розвитку творчих здібностей, м'яких навичок, наскрізних умінь.

Підсумовуючи вище викладене варто зазначити, що використання ігрової діяльності у дошкільному та молодшому шкільному віці характеризується наступністю. Гра є природною формою пізнавальної діяльності дитини,

фундаментом для формування навчальної діяльності. Саме ігрова діяльність у дошкільному та молодшому шкільному віці здатна забезпечити умови для розкриття особистісного, інтелектуального, творчого потенціалу дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Нова українська школа: поради для учителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. – Київ : Літера ЛТД, 2018. – 160 с.
3. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: навчально-методичний посібник / за ред. Г. С. Тарасенко. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. – 320 с.
4. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. – 2-ге вид., зі зм. та доп. / авт.-упор. А. П. Бурова. – Тернопіль : Мандрівець, 2013. – 296 с.
5. Шапар В. Б. Психологічний тлумачний словник / В. Б. Шапар. – Харків : Прапор, 2004. – 640 с.

Дорошенко Т. М.
*асистент кафедри педагогіки
та психології дошкільної освіти
та гуманітарних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*
Середа О. С.
*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НАУКОВЦІВ І ПРАКТИКІВ НА ПИТАННЯ НАСТУПНОСТІ ЗДО І НУШ

Актуальність. Час змін – це період, коли треба швидше зорієнтуватися, розібратися в сутності змін та мати чітке розуміння того, що відбувається і як діяти далі. Реформа освіти передбачає суттєву перебудову системи освіти як такої. Ці зміни стосуються педагогів, дітей та батьків. Змінюються форми,

методи, засоби, ціннісні позиції та концептуальні засади організації освітнього процесу, а головне – результат: педагогіку знань змінює педагогіка компетенцій. Вирішального значення для дитини в її майбутньому дорослому житті набуде не багаж знань, а здатність ними скористатися, застосувати їх у конкретних умовах на користь собі, справі, громаді, країні. Ці зміни стосуються всіх учасників освітнього процесу закладів освіти [3].

Структуру Нової школи визначають вікові періоди життя дитини та відповідні рівні освіти, яку діти здобувають у закладах освіти різних типів. Основою є дошкільна освіта – *0 рівень*. За нею слідує загальна середня освіта, яка передбачає три рівні: 1 рівень – початкова, 2 рівень – базова середня, 3 рівень – профільна середня. Кожен рівень освіти об'єднує два цикли. Це дає змогу конкретизувати освітні завдання та враховувати фізичні і розумові можливості дітей. Структура Нової школи передбачає чітку послідовність здобуття дітьми освіти. Цю послідовність має забезпечити **наступність**, сутність якої в тому, що кожний наступний рівень освіти має спиратися на ті здобутки та надбання, які діти набули на попередньому. Не випереджати їх, не нівелювати їх, не замінювати, а ґрунтуватися на них та продовжувати рух уперед на своєму рівні освіти.[2] Педагоги закладів дошкільної освіти та початкової школи мають знати завдання та очікування результати свого рівня освіти, цікавитися змістом освіти попереднього та наступного рівня, адаптуватися о рівня досягнень дітей, їх обізнаності, змінювати освітнє середовище, розвиватися, самовдосконалюватися

Кожен рівень освіти слід розглядати як самодостатній. Він не є підготовчим до наступного. І в дошкільні роки, і в початковій школі дитина живе, а не готується до майбутнього життя. Наскільки якісно та цікаво вона проживає ці роки, залежить чи ефективним буде подальший розвиток і становлення особистості дитини.

Наступність – це послідовність, зв'язок етапів та ступенів розвитку, збереження окремих ознак чи цілих характеристик при переході від попереднього до наступного (нового). Наступність передбачає взаємозв'язок, систему роботи, опору на попередній результат, послідовне опанування нового та систематичність знань. Дотримання послідовності впорядковує, забезпечує безперервність освіти. Педагог має раціонально використовувати свій час взаємодії з дітьми. Важливо пам'ятати, що не можна пропускати кроки в розвитку, вихованні, навчанні дітей, ігнорувати досягнення кожної конкретної дитини, бо це неодмінно відіб'ється на подальших результатах. Закони розвитку дітей непорушні. Але умови, в яких зростають діти, постійно змінюються. Саме ці умови і визначають наступність. Аби забезпечити безперервність освіти, педагогу потрібно впливати на зону найближчого розвитку, актуальну площину розвитку, провідну діяльність. Деякі педагоги розуміють наступність дошкільної

та початкової освіти як «трошки школи в садочку і трошки садочка в школі». Аби забезпечити легкий перехід від однієї ланки до наступної, треба пристосувати дітей до нових соціальних умов, запобігти їхній дезадаптації. При цьому, на жаль часто відбувається підміна понять. Причиною є розбіжність у розумінні сутності понять: провідна діяльність, психологічна зрілість, формат взаємодії дорослого з дітьми [3].

У дошкільному періоді провідна діяльність – гра. Результатом оволодіння цією діяльністю є готовність дитини опановувати наступний вид провідної діяльності – учіння. Це не означає, що в школі гра зникає. Навпаки, у школі гра має набути нового рівня. Це новий рівень гри спирається на рівень сформованості таких ігрових умінь дітей: приймати роль, діяти за правилами, грати разом, розгортати сюжет. Новий рівень дитячої гри продовжує, розширює та поглиблює попередній. Гра у школі не замінює навчання. Вона покликана урізноманітнювати способи опанування навчальними діями – учінням. Тоді педагог може розраховувати на позитивний ефект під час навчання.

Вікова психологічна періодизація не співпадає зі структурою школи. У шість років (на сьомому році життя) дитина може розпочати навчання в школі. Але саму на сьомому році життя вона переживає чергову вікову кризу, переходить на якісно новий рівень розвитку. Саме в цей час у неї формується психологічна зрілість, виникає внутрішня позиція школяра. Під час зміни умов розвитку та навчання відбувається дозрівання дитини. Зміцнювання необхідні для успішного опанування навчальної діяльності здатності, вміння, навички, психічні процеси. І саме це потребує особливої уваги педагогів. Від рішення батьків залежить початок шкільного навчання. Період переходу від одного етапу розвитку до іншого штучно розтягується. Необхідно зіставляти та об'єднувати параметри розвитку старшого дошкільника з точки зору вихователя та учителя: фізичні, інтелектуальні, емоційні, психологічні, соціальні. Саме це допомогло б правильно визначити час переходу дитини у школу [1].

Вихователь і дошкільники, учитель та учні взаємодіють по-різному. У закладі дошкільної освіти діти перебувають в умовах, які наближені до домашніх. Вихователь організовує життєдіяльність дітей протягом усього дня: проводить заняття – прототипи майбутніх уроків, супроводжує режимні моменти. У школі умови зовсім інші. Там навчають. Учитель проводить уроки, організовує перерви між ними, визначає діяльність у другій половині дня з огляду на темп та результати діяльності в першій. У житті дитини вихователь і вчитель мають різні призначення. Об'єднати їх і забезпечити наступність в діяльності дасть змогу спосіб взаємодії з дітьми, який побудований на принципах педагогіки партнерства. [3] Педагогу треба усвідомлювати цінність кожного періоду життя дитини. Робити його проживання цікавим, якісним,

корисним, продуктивним для дітей. Постійно зважувати на результати їхньої діяльності, спілкування, взаємодії із суспільним оточенням та природним довкіллям. Пам'ятати про необхідність зображення досягнень дитини та опору на них під час наступних кроків.

Педагоги, які намагається бути в курсі реформи, прагнуть встигнути за чимось новеньким та неодмінно спробувати це в освітній роботі. Наразі ми маємо відкритий доступ до величезного обсягу інформації, яка стосується реформи освіти в Україні. Педагоги запозичують в Інтернеті та інших джерелах, адаптують у своїй роботі світові та європейські тенденції в освіті, моделі, підходи, конкретні методи та прийоми. Головне – не нашкодити дітям, не застосовувати все підряд. Треба вивчати і добирати те, що підходить саме вам, відповідає стилю вашої роботи, потребам ваших вихованців чи учнів. Необхідно врахувати реальні умови праці, можливості дітей і не засмучуватися, якщо певний матеріал не можете застосувати. А також, не перекладати відповідальність за якість освітнього процесу на когось чи на щось. Звісно, що перепони необхідно долати. Той, хто хоче, завжди шукає можливості, а не причини. Діти відчувають добрі наміри, прагнення і завжди відповідають взаємністю.

Забезпечити розумну наступність ЗДО і НУШ можливо. Для цього потрібен діалог – діалог партнерів. Позиція вертикалі «ви повинні» (*вихователі розуміють про що мова*) або «це ваша робота» (*тут вже вчителі знають про що йдеться*) неприпустима. У конструктивному діалозі центром уваги має бути Дитина, її потреби, інтереси, можливості. Вихователі й учителі мають ліпше орієнтуватися в результатах, до яких прагнуть; дотримуватися балансу – не прискорювати та не уповільнювати темпу розвитку дитини; правильно обирати шляхи: зміст, прийоми, методи, способи педагогічного впливу. Батьки й педагоги повинні довіряти одне одному, дослухатися одне до одного. Важливими є спільне розуміння та об'єднання зусиль. [4]

У початковій школі на сьогодні найголовнішим виступає компетентнісний підхід до освіти дітей, коли замість заучування дитина вчиться мислити самостійно і комплексно, новий матеріал сприймати системно. Саме це лежить в основі всіх змін в програмі – вперше у школяра повинна з'явитися власна думка, яку вчитель має поважати. [2] Уміння формувати і висловлювати цю власну думку потрібно розпочинати вже в дошкільні роки, в період підготовки до школи. І саме індивідуальний підхід до навчання дошкільників і лежить в основі формування цих умінь. Ідею індивідуального підходу до виховання і навчання дітей в різних формах і варіантах розробляли й реалізовували відомі педагоги минулого: Я. Коменський, Ж.-Ж. Руссо, Й.-Г. Песталоцці, Ф.Фребель, М.Монтессорі, К.Ушинський, С.Русова, В.Сухомлинський та ін. [4]

Таким чином, принцип наступності для дошкільної та початкової ланок освіти є освітнім процесом на етапі дошкільної та початкової ланок освіти, який повинен забезпечити плавний, природний перехід дитини від позиції дошкільника до позиції молодшого школяра.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник А.М. Богуш; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л. та ін. Київ, 2012. 26 с.
2. Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 // Урядовий кур'єр. – 2018. – № 38. – 43 с. 3.
3. Калмикова Л. Сучасні проблеми наступності та шляхи її вирішення // Наступність у навчанні й вихованні дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: Матеріали конференції. – Переяслав - Хмельницький, 2018. – С. 10–15.
4. Т.Рожок, В.Харматова Забезпечення наступності між дошкільним навчальним закладом та початковою школою // Журнал Вихователь – методист.-2018.- №8 - С.43-46.

Олійник І. О.
*старший викладач кафедри педагогіки
та психології початкової освіти
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С Макаренка
м. Кременчук*

КОНЦЕПЦІЯ НУШ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ НАСТУПНОСТІ МІЖ ДОШКІЛЬНОЮ ТА ПОЧАТКОВОЮ ОСВІТОЮ

Проблема наступності між дошкільною та початковою освітою була актуальною в усі часи.

У дошкільних закладах освіти реалізація принципу наступності виявляється у цілеспрямованій підготовці дитини до школи, а в початковій школі – в опорі, використанні та покращенні набутих в дошкільних закладах компетенцій. Наступність – це дидактичний принцип, який передбачає забезпечення оптимальних передумов до шкільного навчання.

Наступність між дошкільною та початковою освітою має забезпечити узгодженість мети, змісту, методів, форм навчання, врахування вікових

особливостей дітей. Такий підхід сприяє усебічному розвитку особистості вихованців, формуванню вмінь навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх.

Визначимо, в чому проявляється наступність та послідовність НУШ і закладів дошкільної освіти: наступність Державних стандартів, особистісно орієнтована модель освіти, виховання на цінностях, ігрова форма навчання, дотримання сучасних вимог до проведення занять, інтеграція освітнього процесу, компетентнісний підхід, орієнтація на дитину (дитиноцентризм), дисциплінування вихованців через систему правил і рутин, ранкові зустрічі у колі, коло вибору як засіб розв'язання конфліктних ситуацій, облаштування комфортного фізичного середовища, розташування столів, робота у центрах (осередках) розвитку дітей, робота командами, групами, парами, четвірками, індивідуально, добір розвивального матеріалу (інтелектуальні карти, лепбуки, малюнки, схеми, творчі роботи), відкритість і доступність розміщення матеріалів та ін.

Багато спільного є і в принципах побудови дошкільної та початкової освіти в рамках Концепції Нової української школи.

Це: гуманізм як прояв поваги до особистості; урахування вікових особливостей дітей і досягнень попереднього етапу розвитку; визнання самоцінності кожного вікового періоду; орієнтація на індивідуальні схильності, інтереси, темпи розвитку дітей; створення комфортних для розвитку пізнавальних та психічних процесів у дітей умов; розвиток спрямованості на активність вихованців у соціумі, усвідомлення мотивів власної поведінки, позитивної самооцінки, самоповаги, ввічливого ставлення до інших, забезпечення реалізації можливостей і здібностей дитини.

Порівняння ключових компетентностей випускника дошкільних закладів освіти і вимог, які ставить Нова українська школа до учнів, свідчить про реалізацію принципу наступності.

Ключові компетентності випускника сучасного ЗДО:

- Здоров'язберезувальна
- Особистісно-оцінна
- Родинно-побутова
- Соціально-комунікативна
- Природничо-екологічна
- Предметно-практична
- Художньо-продуктивна
- Ігрова
- Сенсорно-пізнавальна

- Математична
- Мовленнєва
- Комунікативна

Ключові компетентності Нової української школи:

- Спілкування державною і рідною (у разі відмінності) мовами
- Спілкування іноземними мовами
- Математична компетентність
- Основні компетентності у природничих науках, техніці і технологіях
- Інформаційно-цифрова компетентність
- Уміння вчитися впродовж життя
- Ініціативність, підприємливість і фінансова грамотність
- Соціальна та громадянська компетентності
- Обізнаність та самовираження у сфері культури
- Екологічна грамотність і здорове життя

Основою розвитку ключових компетентностей дітей у початковій школі є базові якості особистості, набуті в дошкільному віці. До останніх належать: допитливість спостережливість самостійність ініціативність відповідальність чуйність довільність креативність, міжособистісна позитивна комунікація та інші. У період від п'яти до шести (семи) років у дітей відбуваються цілісні зміни особистості, в ході ігрової діяльності формуються початкові компетентності, які сприяють переходу до нового етапу розвитку в інших соціальних ситуаціях. Головним завданням для старшого дошкільного віку є формування та розвиток особистісних якостей дитини.

Початкова школа, опираючись на набуття дошкільного дитинства, має забезпечити подальше становлення особистості дитини, її інтелектуальний, соціальний, фізичний розвиток. У початкових класах діти укріплюють: ціннісне ставлення до рідного краю, держави, української культури здатність до критичного мислення та творчого самовираження бережливе ставлення до здоров'я тощо.

Освітній процес у початковій школі (відповідно до положень нового Державного стандарту початкової освіти) організують за циклами, враховуючи вікові особливості фізичного, психологічного і розумового розвитку дітей 6-10 років.

Цикли початкової школи: адаптаційно-ігровий – 1-2 класи, основний – 3-4 класи.

Така циклічність сприятиме поступовому, психологічно комфортному переходу дитини від гри до навчання — провідних видів діяльності дошкільного та молодшого шкільного віку. Забезпечуючи наступність та перспективність у

роботі ЗДО і початкової школи, можливо створити умови для всебічного гармонійного розвитку ініціативної, компетентної та самодостатньої особистості.

Фізичне середовище у класі повинно бути:

- цікаве і спонукати дітей до творчості
- упорядковане і зручне
- облаштоване для роботи і спілкування (відпочинку)
- оформлятися впродовж навчального року з активним залученням дітей (малюнки, схеми, надписи від руки, лепбуки, інтелектуальні карти, творчі роботи тощо)
- меблі розташовувати так, щоб було зручно між ними ходити і вільно рухатися (парти розміщувати динамічно, переміщуючи у різні частини класу у відповідності до групування дітей)
- навчально-ігровий матеріал має бути доступним для учнів і відкритим
- облаштування класу має відображати вікові особливості дітей, їх інтереси та освітній контекст (тематику інтегрованого блоку, дня)

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. — К.: Видавництво, 2012. — 26 с.
2. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. — 206 с.

Ярова Т. П.

*викладач образотворчого мистецтва
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С.Макаренка
м. Кременчук*

АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ ЕМОЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ

Важливою складовою готовності дитини до школи є її психологічна готовність, яка містить наступні компоненти: соціальний; емоційно-вольовий; інтелектуальний; мотиваційний.

Розвиток емоційно-вольової сфери дошкільника сприяє формуванню впевненості у собі; переважанню позитивного настрою; прагнення стримувати негативні емоції; умінню керувати своєю поведінкою; розвитку емоційної стійкості; довільності поведінки — здатності робити не лише те, що цікаво, а й те, що потрібно, доводити розпочату справу до кінця.

У старших дошкільнят добре розвинені такі емоції, як заздрість, гнів, страх, переляк, сором, радість, любов, збентеження, сором'язливість.

Для успішної адаптації в школі необхідно вчити дитину виражати свої думки, емоції, бажання, «читати» емоції та настрої інших, намагатися враховувати це під час взаємодії з людьми. Дуже важливо навчити дітей способам приборкання своїх емоцій, щоб прояв дитячих емоцій був адекватним конкретній ситуації.

Емоційне благополуччя визначається умінням стримувати свої емоції.

Вагомим засобом емоційного виховання дошкільників є дитяча арт-терапія - простий і ефективний спосіб психологічної допомоги, що базується на творчості та грі. Основна мета арт-терапії полягає в гармонізації емоційного розвитку особистості через розвиток здатності самовираження і самопізнання.

Діти дуже люблять малювати. Використання нестандартних підходів та матеріалів доорганізації зображувальної діяльності захоплюють вихованців, викликають прагнення займатись такою цікавою справою, сприяють розкриттю креативних можливостей дитини, дозволяють відчувати фарби, їх характер і настрої. Серед інших слід назвати такі техніки як малювання гелем для гоління, ліплення з крохмалю та пінки для гоління, використання штампів із овочів; трафаретів із картону, пластику, монет; ватних паличок, поролону; опалого листя різних дерев, пір'я; зубної щітки; кам'яної солі, манної крупи, харчових барвників; клею ПВА, воскової свічки, ниток; зім'ятого паперу, тканини, марлі, губної помади, пластиліну.

Цікавим і ефективним методом емоційної саморегуляції дошкільників є кляксографія. Її технологія проста - навчити дітей робити плями (чорні і кольорові). Потім вчимо дитину бачити образи, предмети або окремі деталі.

Малювання пальчиками: дитина опускає в гуаш різного кольору пальчики і малює на папері точки, плями.

Малювання долонькою: дитина опускає в гуаш долоньку (всю кисть) або забарвлює її за допомогою пензлика (з 5 років) і робить відбиток на папері. Малюють і правою і лівою руками, пофарбованими різними кольорами.

Поролонові малюнки виконують за допомогою поролону, з якого вирізають різноманітні маленькі геометричні фігурки. Поролонові штампи можна вмочити в фарбу і методом прикладання малювати різнокольорові геометричні фігури.

Діти хаотично малюють фігури. Вихователь може запропонувати зробити з них найпростіші орнаменти.

Точковий малюнок виконується сірником або зубочисткою, на кінчик яких намотується невеликий шматочок вати. Потім такий імпровізований пензлик вмочують у густу фарбу. Розміщують сірник перпендикулярно аркушу паперу і малюють крапками.

Відбитки листям. На листочок з дерева наносимо фарбу, потім прикладаємо його забарвленою стороною до паперу, притискаємо і отримуємо відбиток. Можна зафарбовувати листочки різними кольорами. Для отримання нового відбитку використовують новий листочок.

Загадкові малюнки створюють за допомогою картону, нитки, густої фарби.

Беремо картон розміром приблизно 20х20 см., складаємо навпіл. Беремо напівшерстяну або вовняну нитку, довжиною близько 30 см, її кінець на 8 - 10 см занурюємо в густу фарбу і затискаємо всередині картону.

Потім водимо всередині картону цією ниткою. Витягаємо нитку, розкриваємо картон і отримуємо хаотичне зображення.

Чарівний малюнок виконується за допомогою воскової свічки, білого паперу та фарби. Спочатку кутом свічки на білому папері малюємо зображення. Потім пензлем, ватою або поролоном наносимо фарбу зверху на все зображення. Фарба не береться на віск, тому малюнок ніби поступово проявляється. Віск можна замінити господарським милом або канцелярським клеєм.

Монотипія передбачає використання целофану, білого паперу, фарб. На гладкому целофані малюємо густою яскравою фарбою з допомогою пензлика, сірником з ваткою, або пальцем. Поки не висохла фарба, перевертають целофан зображенням вниз на білий щільний папір, ніби промокають малюнок, а потім піднімають. Виходить два малюнка. Іноді зображення залишається на целофані, іноді на папері.

Малювання на мокрому папері виконуємо наступним чином: злегка мокрою ватою протираємо аркуш паперу, потім малюємо фарбами як звичайно.

Вправа «Мій настрій» сприяє формуванню умінь описувати свій настрій, розпізнавати настрої інших, розвивати емпатію. Дітям пропонується розповісти іншим про свій настрій: його можна намалювати, порівняти з якимось кольором, твариною, станом, можна показати його в русі – все залежить від фантазії й бажання дитини.

Вправа «Дерево емоцій». Дітям пропонують намалювати велике дерево (без листочків). Його розміщують на видному місці.

Окремо малюємо листочки з емоціями, кожна емоція має свій колір листочка. В залежності від свого настрою дитина зафарбовує листочок певним кольором.

Щодня в залежності від емоційного стану діти приклеюють «свій настрій» у вигляді листочків на дерево.

Можна для кожного вихованця зробити своє дерево або одне велике, а у кожного буде «своя гілка».

При застосування арт-терапевтичних методів дошкільник через власну художню роботу та діалог з вихователем знайомиться із власним внутрішнім світом, вербалізує пригнічені або витіснені емоції та почуття, тобто, відбувається самоусвідомлення власного емоційного стану. Таким чином, дитина вчиться саморегуляції, вираженню емоцій, встановленню контакту з іншими людьми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гайдак Н. Як пензлик для клею навчався малювати // Джміль. – 2006. – №1.
2. Іваницька О. Малюємо квачиком // Джміль. – 2001. – №1.
3. Прокопенко Л. Чарівниця Акватипія // Джміль. – 2008. – №2.

Непорада І. М.

*асистент кафедри педагогіки та психології
початкової освіти
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

ГРОМАДЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ТА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Питання виховання громадянина в сучасному українському суспільстві є актуальним, оскільки зумовлюється потребою розвитку та функціонування держави на засадах демократії, гуманізму, соціальної справедливості, що мають забезпечити усім громадянам рівні права для розвитку й використання їхніх потенціальних можливостей і здібностей, досягнення суб'єктивно привабливих і водночас соціально значущих цілей як умови реалізації найголовнішої морально-психологічної потреби особистості у самовизначенні та самоствердженні. Для України громадянське виховання відіграє особливо важливу роль ще й тому, що воно покликане сприяти формуванню соборності України.

Виховання громадянина – це процес формування громадянськості, під якою розуміють «інтегративну якість особистості, що дозволяє їй усвідомлено,

відповідально і ефективно користуватися громадянськими правами і свободами, виконувати обов'язки громадянина, займати активну громадянську позицію, поділяти цінності демократичного суспільства, бути патріотом своєї Батьківщини, шанобливо ставитися до народів і культур інших країн» [5, с. 75].

«Громадянськість – це насамперед відповідальність, обов'язок – та вища сходинка в духовному житті людини, на якій вона віддає себе служінню ідеалові» [2, с. 29].

Початковий етап соціалізації особистості починається в дошкільному віці, в якому формуються основи характеру, ставлення до навколишнього світу, людей до себе, засвоюються моральні норми поведінки й моральні якості особистості закладаються основи демократичної ментальності, формуються уявлення про основи політичної та правової культури.

Нова редакція «Базового компонента дошкільної освіти в Україні» передбачає виховання громадянських якостей у дітей дошкільного віку. В ході реалізації освітніх ліній відбувається формування моральних норм взаємодії з природним довкіллям, комплексу уявлень дитини про держави, народи, нації, розуміння себе громадянином. Дитина вчиться вільно володіти такими поняттями, як назва держави, вміти розповісти про державні символи, шанувати традиції рідного краю, знає свої права, обов'язки, може означити словами ці категорії, пояснити їх відмінність; перелічує свої елементарні права (на відпочинок, на захист, на розуміння дорослого, на підтримку, на повагу до себе та ін.), домагається їхнього виконання; називає та виконує свої основні обов'язки (самостійно виконувати те, що під силу; не робити шкоди іншому; дотримуватися режиму дня тощо, знає етичні еталони поведінки [1].

Як зазначено в освітній програмі «Дитина», метою дошкільної освіти є формування основ світогляду цілісної, життєво активної, гуманістично спрямованої особистості – громадянина(ки) демократичного суспільства, який(а) у своїй життєдіяльності буде сповідувати національно-культурні, загальнолюдські та громадянські цінності.

Для цього насамперед необхідно:

- сприймати дитину як вільну особистість, яка постійно розвивається у притаманних їй видах діяльності: ігровій, пізнавальній, практично-творчій;
- бути партнером дитини у пізнанні самої себе, світі і себе у світі;
- забезпечувати емоційний комфорт, стан благополуччя і залученості, до життя соціуму;
- створювати умови для індивідуальності траєкторії особистісного розвитку, формування цінностей, особистісних якостей та життєвих компетентностей [4].

Можна стверджувати, що громадянське виховання дітей дошкільного віку – це процес формування активної та відповідальної громадянської поведінки

дошкільника заснованої на почуттях громадянської гідності, толерантності, поваги та любові до інших, повагою до прав кожної людини.

Особливе значення у вихованні громадянської позиції, науковець А. Андресюк приділяє початковій освіті, яка стверджує, що «на першому щаблі (початкова освіта) закладаються основні моральні цінності, норми поведінки, починається формування особистості яка усвідомлює себе частиною суспільства громадянином своєї Вітчизни. Розвиваються комунікативні здібності дитини, які дозволяють їй інтегруватися у суспільство, сприяють формуванню уміння вирішувати конфліктні ситуації через діалог» [3].

Вирішення одного із головних завдань початкової освіти – розвиток творчого потенціалу молодшого школяра – допомагає сформувати особистість, здатну здійснити свій внесок в життя країни» [3].

Процес формування громадянськості молодших школярів ефективно здійснюється при дотриманні певних педагогічних умов: осмислення громадянознавчих понять, трансформація їх у погляди, переконання, звички; використання інноваційних технологій; потенціалу народної педагогіки і краєзнавчого матеріалу та ряду принципів: науковості, наступності, перспективності, національної свідомості й українського патріотизму, історизму, гуманності, демократизму, культуровідповідності, активності й ініціативності.

На нашу думку, реалізація принципів, зокрема, наступності та перспективності є основою формування особистості – носія розвиненої правосвідомості та правової культури, процес формування якої органічно включений у процеси морального становлення і громадянської соціалізації. Забезпечити його в умовах закладів дошкільної та початкової освіти дозволить створення відповідних умов для повного розкриття у процесі правового виховання потенційних можливостей кожного вихованця, формування у нього системи громадянських цінностей, розуміння і усвідомлення своїх прав і обов'язків, ціннісного ставлення до людини, її прав і свобод.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Кабінет Міністрів. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatochnij/>(дата звернення: 10.09.2019).
2. Докукина Е.М. Взаємодія сім'ї та школи в формуванні громадянської культури молодших школярів: Дис. ... канд. пед. наук. – К., 1993. – 134 с.
3. Задорожня А.С. Громадянська соціалізація і правове виховання дошкільників та молодших школярів на засадах наступності. Педагогіка і психологія. 2018. №УІ(64) С.64-67

4. Освітня програма «Дитина» для дітей від 2 до 7 років / Міністерство освіти і науки України. URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/osvitnya-programa-ditina-nmc> / (дата звернення 01.10.2019).
5. Український педагогічний словник / за ред. С. Головка. – Київ : Либідь, 1997. – 366 с.

Московець Л. П.
*асистент кафедри педагогіки та
психології початкової освіти,
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м.Кременчук*

ГОТОВНІСТЬ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Щороку до школи йде велика кількість дошкільників, які змінюють свою ігрову позицію на роль школяра. І хоча в умовах нової української школи велика увага приділяється адаптаційно-ігровому періоду з опорою на гейміфікацію, яка передбачає використання ігрових практик в неігровому контексті, проте питання готовності дошкільника до навчання залишається актуальним.

Метою адаптаційно-ігрового циклу навчання є природне входження дитини в шкільне життя, послідовна адаптація до нового середовища. У пораднику для вчителя виділено характерні особливості цього циклу: навчальні завдання і час на їхнє виконання будуть визначатися відповідно до (із урахуванням) індивідуальних особливостей школярів; навчальний матеріал можна буде інтегрувати в змісті споріднених предметів або вводити до складу предметів у вигляді модулів; обсяг домашніх завдань буде обмежено; навчання буде організовано через діяльність, ігровими методами як у класі, так і поза його межами; учитель матиме свободу вибору (створення) навчальних програм у межах стандарту освіти; буде запроваджено описове формувальне оцінювання, традиційних оцінок не буде; найважливіше завдання вчителя – підтримувати в кожному учневі впевненість і мотивацію до пізнання [2, с. 20].

Як спеціалісти дошкільних закладів освіти, так і батьки мають звертати увагу на готовність дитини дошкільного віку до навчання в школі, адже саме наявність у малюка необхідних характеристик буде сприяти успішному засвоєнню навчального матеріалу, формуванню в подальшому ключових компетентностей.

Психологічна готовність до шкільного навчання розглядається як складне утворення, до структури якого входить особистісна, інтелектуальна і соціально-

психологічна готовність, а також включає здатність дитини до прийняття нової «соціальної позиції» – положення школяра, здатність управляти своєю поведінкою, своєю розумовою діяльністю, певний світогляд, готовність до оволодіння провідною в молодшому шкільному віці діяльністю – учбовою (О. Любчук) [1, с. 118].

У психолого-педагогічній літературі виділяються різноманітні компоненти, які демонструють загальний рівень готовності. На нашу думку варто до уваги брати всі аспекти готовності (фізична, інтелектуальна, емоційно-вольова, комунікативна, мотиваційна, спеціальна), адже саме в комплексі вони здатні забезпечити успішність школяра.

Фізична готовність дошкільника, що передбачає задовільний стан здоров'я та достатній розвиток дрібної моторики рук, м'язів шії, тулуба, допоможе йому успішно виконувати завдання пов'язані з координацією рухів, вправ з роздатковим матеріалом, олівцем, ручкою, ножицями тощо.

Інтелектуальна готовність дитини відображає рівень розвитку психічних пізнавальних процесів: сприймання, мислення, уяви, пам'яті. Дошкільник уже в шестирічному віці здатний використовувати операції узагальнення, порівняння, демонструвати довільну, репродуктивну уяву тощо.

Особливої уваги заслуговує емоційно-вольова готовність, адже потрапляючи до школи дитина часто зустрічається з труднощами, які не спроможна подолати і, як наслідок, може відчувати себе некомфортно в новому середовищі. Цей компонент готовності передбачає здатність дошкільника адекватно виражати своїми емоції, долати перешкоди, розуміти емоції інших, прикладати вольові зусилля при виконанні завдань, адже для даного вікового періоду характерним новоутворенням є довільність поведінки.

До уваги варто брати мотиваційний компонент готовності, тому що останнім часом збільшується кількість дітей, які не бажають ходити до школи. Сучасні першокласники – це діти нового покоління, до яких варто шукати інші підходи. Цих дітей уже не назвеш «чомучками», тому що у них виникає інше запитання в процесі виконання певного виду діяльності: «навіщо?». Лише при наявності позитивного ставлення до школи, учителя, шкільних видів робіт буде підвищуватися мотивація першокласників.

Оскільки нинішні першокласники це діти покоління Z, а в подальшому «альфа», то вони відчувають проблеми із комунікацією, адже більше занурені у свій внутрішній світ, віддають перевагу спілкуванню з технікою, а не людьми. Тому варто звертати увагу і на комунікативний компонент готовності до школи, що передбачає володіння навичками взаємодії як з однолітками, так і з дорослими, а це забезпечить зменшення комунікативної відстані між співрозмовниками.

Для формування готовності дитини до школи необхідно дотримуватися таких порад:

1. Розвивати дрібну моторику руки, м'язи кисті, що сприятиме підвищенню фізичного компонента готовності.
2. Привчати до навичок самообслуговування: зав'язувати шнурки, застібати гудзики, пасок, самостійно одягатися і роздягатися, їсти, складати одяг.
3. Формувати позитивне ставлення до школи, розповідаючи цікаву інформацію про освітній процес.
4. Вчити правильно користуватися олівцем, ножицями, клеєм.
5. Формувати довільність поведінки шляхом привчання до виконання не лише цікавих і простих дій, а й таких, які потребують прикладання вольових зусиль.
6. Привчати дитину долати труднощі на шляху до поставленої мети.
7. У випадку неуспіху показувати на власному прикладі, що помилка це не страшно, а все можна повторити.
8. Привчати адекватно виражати емоції.
9. Розвивати інтелектуальну готовність дитини шляхом розвитку здатності порівнювати, аналізувати, узагальнювати.
10. Розвивати уяву дитини, створюючи ситуації для фантазування.
11. Привчайте спостерігати зміни, які відбуваються у навколишньому середовищі.
12. Підтримувати пізнавальну активність дитини.
13. Формувати адекватну самооцінку дитини.
14. Не порівнювати дитину з іншими дітьми, а співставляти її успіхи з попередніми досягненнями.
15. Розвивати навички комунікації дошкільника шляхом вироблення здатності звертатися із запитаннями як до однолітків, так і до дорослих.
16. Привчати слухати інших не перебиваючи.
17. Розвивати мовлення, уміння чітко висловлювати думку, а при виникненні дефектів – звертатися до логопеда.

Таким чином, достатній рівень готовності до навчання в школі допоможе дитині ефективно керувати своєю поведінкою у закладі освіти, спрямовувати пізнавальну активність на вирішення поставлених завдань, будувати ефективну взаємодію з іншими учасниками освітнього процесу на засадах рівності і поваги, буде привчати до саморегуляції. Володіючи усіма необхідними показниками готовності першокласник буде готовий учитися читати, писати, рахувати, пізнавати нове і отримувати задоволення від самого освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібник/ О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська. – Київ : Просвіта, 2001. – 416 с.
2. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red. N. M. Bibik. — Київ : Літера ЛТД, 2018. — 160 с.

Крупіна Л. В.

кандидат педагогічних наук,

заступник директора

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

Лисенко Т. І.

викладач інформатики

Кременчуцький педагогічний коледж

імені А.С. Макаренка

м. Кременчук

ЕЛЕКТРОННІ ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ АДАПТАЦІЇ ВИПУСКНИКІВ ЗДО ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ НУШ

Ігрова діяльність, за твердженням психологів [5], є провідною діяльністю дітей дошкільного віку. Заклади дошкільної освіти (ЗДО) орієнтуються на цю парадигму під час організації освітнього процесу. У Базовому компоненті дошкільної освіти визначено окрему інваріантну освітню лінію «Гра дитини», яка передбачає «розвиток у дітей творчих здібностей, самостійності, ініціативності, організованості в ігровій діяльності та формування у них стійкого інтересу до пізнання довкілля і реалізації себе в ньому» [1]. У той же час, однією з варіативних змістових ліній названа «Комп'ютерна грамота», у рамках якої одним із результатів освітньої діяльності передбачено формування елементарних прийомів роботи з комп'ютером у процесі виконання ігрових та навчально-розвивальних програм.

У багатьох ЗДО під час освітнього процесу вихователі реалізують завдання змістової лінії «Комп'ютерна грамота», ставлячи за мету [4]:

- подати інформацію на екрані монітора в ігровій формі, що відповідає основному виду діяльності дошкільника;

- яскраво, образно, у доступній формі мотивувати дошкільнят до ознайомлення з новим матеріалом, що відповідає наочно-образному мисленню дітей дошкільного віку;

- використовуючи можливості навчальної програми, заохочувати дітей до вирішення проблемних задач для розвитку їх пізнавальної активності та дослідницької поведінки.

Тому, коли випускники ЗДО починають навчатися в школі, для них процес адаптації буде простішим, якщо в навчальній діяльності використовуватимуться ігрові форми.

Адаптація – це процес пристосування організму до нових умов, у даному випадку – коли провідною діяльністю починає ставати навчальна, а не ігрова, властива до попереднього вікового періоду. У дітей можуть виникати психологічні проблеми, якщо цей перехідний період відбувається різко.

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо адаптаційного періоду для учнів першого класу в Новій українській школі, затверджених наказом МОН України № 923 від 20.08.2018р., для забезпечення успішності адаптаційного періоду важливе створення сприятливого середовища, що забезпечуватиме їй подальший розвиток, успішне навчання та виховання [3].

Наступність між дошкільним та початковим рівнями освіти розглядається на сучасному етапі як одна з важливих умов безперервної освіти людини. Саме тому є доцільним продовження змістової лінії «Комп'ютерна грамота» на заняттях у Новій українській школі, тим більше, що формування інформатичної компетентності молодших школярів передбачено, починаючи з першого класу.

Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій навчання в НУШ допомагає педагогам вирішувати різні завдання:

- наблизити умови навчання в школі до відповідних умов у ЗДО;
- створювати атмосферу невимушеності під час застосування в освітньому процесі ігрових форм з використанням комп'ютерної техніки;
- інтегрувати зміст кількох освітніх ліній під час опрацювання єдиного електронного освітнього ресурсу;
- розширювати коло інтересів і знань дітей молодшого шкільного віку;
- будувати розвиток та навчання дітей відповідно до вимог часу.

Використовуючи комп'ютер, школярі навчаються пошуку нової інформації та практичним способам роботи з нею, опановують комп'ютерну грамоту, в результаті чого підвищується мотивація до засвоєння знань у освітньому процесі.

Загалом можна виділити та впроваджувати наступні позитивні моменти використання ІКТ у навчанні в умовах НУШ:

- підвищення цілеспрямованості навчання;
- посилення мотивації навчання;
- застосування активних методів і форм навчання;
- прискорення темпу навчальних дій;

- забезпечення кращого запам'ятовування, відтворення матеріалу;
- забезпечення зворотного зв'язку в процесі навчання;
- інтенсифікація навчання, підвищення його ефективності;
- забезпечення пошуку інформації з різноманітних джерел;
- індивідуалізація навчання для максимальної кількості дітей із різними стилями навчання й різними можливостями сприйняття;
- моделювання досліджуваних процесів або явищ;
- організація колективної й групової роботи;
- здійснення контролю навчальних досягнень;
- створення сприятливої атмосфери для спілкування.

Комп'ютерна техніка на сьогодні стала доступною для застосування учнями початкових класів не лише в шкільних кабінетах інформатики. Педагогам можна розраховувати на використання учнями вдома стаціонарних комп'ютерів батьків, а також мобільних пристроїв – ноутбуків, планшетних комп'ютерів або смартфонів. При цьому особливо актуальним стає застосування електронних програмних засобів навчального призначення, розміщених у мережі Інтернет.

У той же час, для вчителів доступна недостатня кількість локальних та онлайн програмних засобів, що відповідають сучасній освітній програмі для учнів початкових класів:

- значна частина електронних навчальних ресурсів є іншомовною;
- багатомовні ресурси, зазвичай, не відповідають вимогам освітніх програм для НУШ;
- україномовні продукти, здебільшого, можна отримати лише на платній основі;
- окремі ресурси призначені для генерування навчально-ігрових завдань, які будуть використовуватись у паперовому вигляді.

Питання створення власних електронних освітніх засобів – дидактичних ігор – самими учителями початкових класів недостатньо розглянуто в науковій літературі або зведено до створення лише мультимедійних, а не інтерактивних засобів. Загалом, найчастіше використовують такі програмні засоби, як Power Point, Word, інтернет-ресурс LearningApps (<https://learningapps.org/>) та ін.

Тому ми розглянули можливість створення онлайн ресурсу з використанням онлайн середовища програмування Scratch [6].

Scratch не є новим для початкової школи. Дана програма призначена для створення анімованих та інтерактивних історій, моделей, ігор та інших засобів. Ними можна обмінюватися усередині міжнародної спільноти, яка поступово формується в мережі Інтернет. Scratch може бути корисним як для учнів, так і для вчителів. В останні роки дуже популярним при опануванні програмування стало саме програмне середовище Scratch. За даними статистичних досліджень,

воно посідає 25 місце серед усіх популярних мов програмування, включаючи такі, як C, Java, C++, C#, PHP та інші [7].

Однією з головних концепцій мови Scratch є розвиток власних задумів від постановки ідеї до кінцевого програмного продукту. У процесі створення власних розробок можна опанувати такі поняття: алгоритм, скрипт, програма, знайомство з якими передбачено державними освітніми програмами з інформатики для НУШ. В Scratch можна реалізувати розгалуження, цикли та підпрограми. Інтуїтивно зрозумілий інтерфейс дає змогу непідготовленому користувачеві розробити та виконати найпростіші алгоритми.

Розглянемо можливість розробки програмних засобів у середовищі Scratch для використання на уроках нової української школи в адаптаційний період.

Перш ніж створювати електронну вправу (додаток) у середовищі Scratch, потрібно вибрати навчальну тему та зміст вправи, продумати її візуальне оформлення та ігровий сценарій. Програма для реалізації сценарію вправи створюється шляхом з'єднання в єдиний алгоритм окремих візуальних блоків команд і передбачає опис окремих алгоритмів, які повинні виконувати об'єкти на екрані у відповідь на дії користувача (рис. 1, 2).

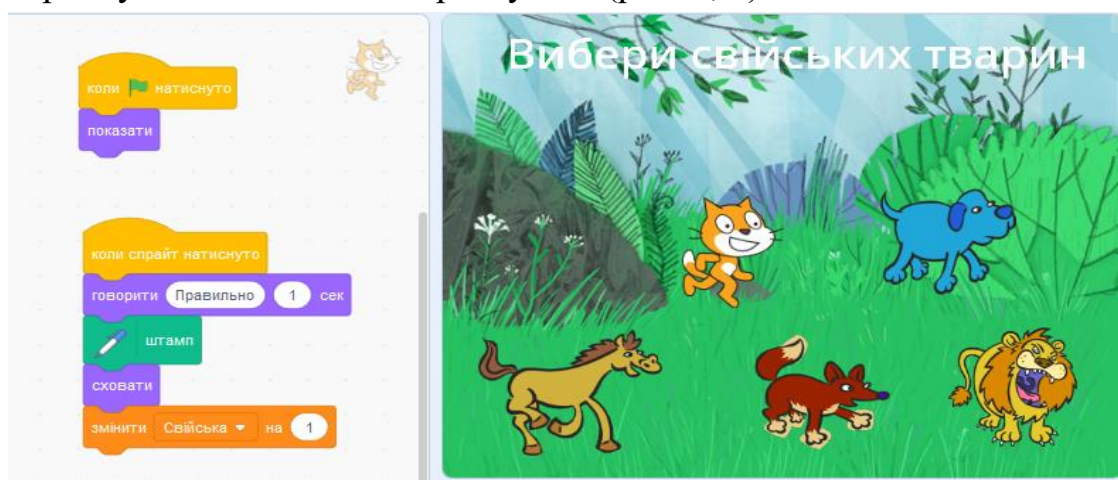

Рис. 1. Вікно вправи «Свійські тварини» та фрагмент програмного коду

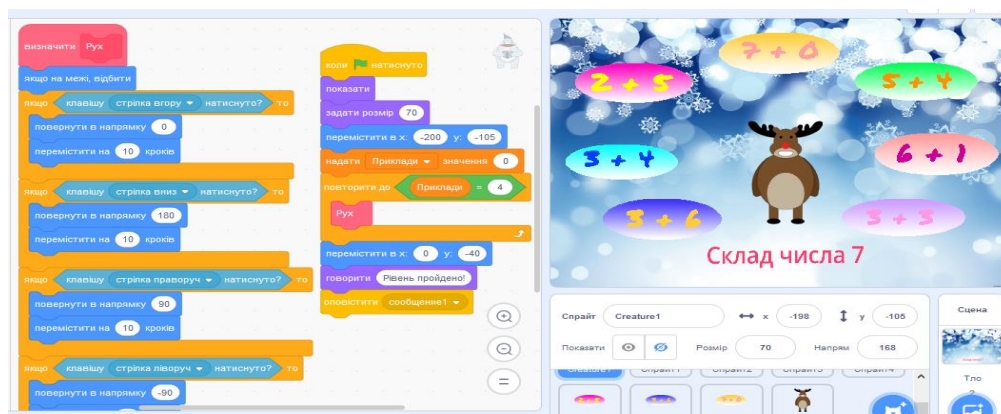

Рис. 2. Вікно вправи «Склад числа 7» та фрагмент програмного коду

Зі створенням власних додатків у середовищі Scratch учні будуть знайомитися на уроках інформатики, починаючи з третього класу, тому для вчителя початкових класів створення навчальних додатків у цьому середовищі не має становити значних складнощів, оскільки входить у коло професійних компетентностей.

Учитель має можливість розмішувати подібні розробки на своєму сайті або надавати доступ до них, використовуючи QR-коди або віртуальні класи.

Інтерактивні завдання, розроблені з використанням середовища Scratch, мають переваги порівняно зі традиційними мультимедійними засобами – презентаціями:

- є можливість не лише ілюструвати навчальний матеріал, а й залучити учнів до активної пізнавальної діяльності під час виконання створених вправ;

- під час використання презентації учні лише сприймають інформацію, а в середовищі Scratch можна не тільки її сприймати, але й перевіряти правильність виконання завдань та оцінювати відповіді учнів;

- за зразком учні можуть створювати власні інтерактивні вправи;

- всі нароби вчителя й учнів зберігаються онлайн, тому є можливість доступу до завдань з будь-якого пристрою та в будь-який час.

Отже, розробка та застосування інтерактивних онлайн вправ для учнів НУШ сприяє адаптації першокласників, підвищує ефективність роботи вчителя, робить процес навчання цікавим та корисним, залучає учнів до використання елементів дистанційного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богущ, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук. — К.: Видавництво, 2012. — 26 с.
2. Загальна психологія: Навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. - К.: А.Г.Н., 2002.
3. Методичні рекомендації щодо адаптаційного періоду для учнів першого класу. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/1-klas-nysh/nmo-923-dodatok.pdf>
4. Тимофєєва І. Я у світі комп'ютерної грамоти (методичні поради) /Тимофєєва І.Б. – ТОВ «ППНС», м. Маріуполь: 2017 р. – 136 с.
5. Фридман Л. М. Психологический справочник учителя / Л. М.Фридман, И. Ю. Кулагина – М. : Совершенство, 1998. – 432 с.
6. Scratch - Imagine, Program, Share. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://scratch.mit.edu/>
7. ТЮВЕ. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.tiobe.com/tiobe-index

СЕКЦІЯ 3. ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Коробко Ю.В.

*викладач дошкільних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С.Макаренка
м.Кременчук*

СПОСОБИ ТА МЕТОДИ КОРЕКЦІЇ СЕНСОРНОЇ ДЕЗІНТЕГРАЦІЇ

Вагому роль у розвитку дитини з особливими освітніми потребами відіграє здатність об'єднувати та аналізувати інформацію, що надійшла через кілька каналів сприймання, тобто, так звана, сенсорна інтеграція. Її дизфункція супроводжує чимало відхилень у розвитку дитини дошкільного віку. Їх причина полягає у сенсорній дезінтеграції. Який шлях трансформації сенсорної інтеграції, чому в цьому процесі відбуваються порушення та як їм зарадити?

Наприкінці 1960-х років ХХ століття американський ерготерапевт та психолог Анна Жан Ейрс розробила теорію порушення функціонування сенсорних систем – теорію *дизфункції сенсорної інтеграції*, яка привернула увагу багатьох фахівців, що займаються проблемами розвитку дитини. Зовні сенсорна дезінтеграція може проявлятися у дитини, як гіперактивність, через імпульсивну поведінку або аутичний спектр дії. Більше ніж у 70% дітей, які мають будь – які відхилення у розвитку мовлення, рухової та емоційної сфери, проблеми із спілкуванням, навчанням, виникають порушення роботи сенсорних систем організму.

Відомо, що ніякий відділ центральної нервової системи не працює сам по собі: інформація передається від однієї до іншої нервової зони. Дотик допомагає бачити, зір – утримує рівновагу, рівновага та координація – відчуття положення тіла у просторі та рухатися, а рух допомагає навчанням. Мозку необхідна постійна стимуляція, вона збуджує нервові зв'язки та створює у ньому функціональну активність. Таким чином, стає можливим процес дихання, харчування, мовлення, ходьби тощо. Достатня активізація та стимуляція веде до збільшення кількості взаємозалежностей між мозковими клітинами. Від народження діти повноцінно розвиваються тільки за умови постійної стимуляції відчуттям власного тіла та оточуючого світу. Щосекунди людський мозок оброблює масу інформації й сенсорних сигналів, і саме це сприяє нормальній діяльності нервової системи.

У людському тілі функціонують зовнішні та внутрішні сенсорні відчуття, які відповідають за переробку сигналів із навколишнього середовища. До

зовнішніх відносяться аналізаторні системи організму людини зір, нюх, смак, дотик, слух. А внутрішні сенсорні відчуття поділяються на: інтроцептивні, дотикові, пропріоцептивні та вестибулярні. Ці системи відчуттів діють безсвідомо і людина не здатна їх контролювати. Так, *інтроцептивна* система – це відчуття, що надходять від внутрішніх систем організму (частота дихання, відчуття голоду, збудження, зміна настрою, скорочення серцевих м'язів і т.д.).

Дотикова система – це відчуття, пов'язані із тиском, дотиком, діяльністю мимічних м'язів, артикуляцією, прийомом їжі тощо. *Пропріоцептивна* – полягає у відчутті власного положення тіла у просторі, суглобів, м'язів (проявляється у неповороткості, дизфункції моторних навичок та ін.). *Вестибулярна* система - це відчуття власного тіла, рівноваги, сили тяжіння (координація рухів).

Отже, *сенсорна інтеграція* – це такий процес, під час якого нервова система людини отримує інформацію від рецепторів всіх аналізаторів та відчуттів, організовує та інтерпретує їх, аби потім використати для цілеспрямованої діяльності. Іншими словами, це адаптаційна реакція, що служить для виконання певної дії, прийняття відповідного положення тіла, і т.д. При виникненні порушень обробки сенсорних сигналів з'являються дизфункції в моторному, пізнавальному розвитку, а також в поведінкових характеристиках дитини.

Метою терапії сенсорної інтеграції (СІ) є посилення, балансування і розвиток обробки сенсорних стимулів центральною нервовою системою. Сенсорна інтеграція пропонує нове розуміння причин поведінкових та когнітивних розладів у дитини і знайомить з новими стратегіями реабілітаційної роботи фахівців. Терапія сенсорної інтеграції особливо рекомендована дітям із затримкою психічного розладу, дітям з СДУГ, з дітьми з порушеннями ПФР (психофізичного розвитку), дітям з розладами аутичного спектру, у яких досить часто спостерігається порушення обробки сенсорної інформації. Сенсорно-моторна інтеграція надає можливість дитині сприймати зовнішні сигнали за допомогою органів чуття, поєднувати цю інформацію з іншими відомостями, що зберігаються в пам'яті та адекватно діяти у соціумі. Впершу чергу, сенсорна інтеграція стосується тактильного, вестибулярного, пропріоцептивного відчуття та надає дитині необхідний фундамент для подальшого гармонійного психічного розвитку.

Відчуття від аналізаторів дають людині інформацію про фізичний стан її тіла та навколишнє середовище. Мозок у такому разі виступає своєрідним комп'ютером, що допомагає органам чуття розпізнати інформацію, яка надходить до нього, а відтак зрозуміти, чого потребує тіло й віддати команду для правильної відповіді. Фахівці в галузі теорії сенсорної інтеграції називають цю відповідь адаптивною, тобто *адекватною реакцією тіла*, що дає змогу адаптуватися до змін навколишнього середовища. Наприклад, Дитині потрібно

піднятися на бордюр, а потім спуститися з нього. Щоб виконати таку просту щоденну дію, її організм має задіяти чимало органів чуття. Спершу дитина має добре відчувати своє тіло та розуміти, у якому положенні у просторі воно перебуває. Ці самовідчуття фахівці називають *пропріоцептивною, або глибокою чутливістю*. Потім мозок має розрахувати підйом ноги, аби вона не вдарилася об бордюр, проте і не піднялася надто високо, а також щоб дитина не втратила рівновагу і не впала. У такому разі до роботи, окрім пропріоцептивної системи, залучається вестибулярний апарат, що відповідає за рівновагу. Насамкінець, мозок має організувати послідовність дій – підняти одну ногу і приставити другу, а потім повторити ці самі дії для того, щоб дитина спустилася. Водночас мозок має вміло керувати зором та слухом, аби контролювати те, що відбувається. Приміром, якщо бордюр розташований побіля дороги, дитина має бути уважною, щоб не потрапити під колеса автомобіля.

Тож процес, під час якого мозок упорядковує, а потім і використовує відчуття від рецепторів, – і є *сенсорною інтеграцією*. Жодна частина центральної нервової системи не працює автономно – одна частина передає інформацію до другої. Фахівці вважають, що процес стимуляції відбувається на рівні стовбурових структур головного мозку, які виконують роль *своєрідного фільтра* – пропускають важливу інформацію вище до кори головного мозку, де формується моторна відповідь або відсіюється непотрібна інформація, яка стає так званим «фоновим шумом».

Традиційно фахівці виділяють два типи сенсорних каналів – *зовнішні та внутрішні*. До зовнішніх каналів належать зір, слух, нюх, смак і тактильні відчуття, або доторкання. Тактильні відчуття розвиваються в тісному зв'язку

із «внутрішніми» відчуттями (вестибулярною та пропріоцептивною системою). Ці три основні системи – тактильна, вестибулярна та пропріоцептивна – дають змогу мозку вибудовувати «схему тіла», тобто керувати усіма його частинами без участі зору. У такому разі дитина, приміром, може помішувати чай і водночас дивитися на маму та розмовляти з нею. У дитини, мозок якої функціонує не точно, виникає дисфункція сенсорної інтеграції, або порушення обробки сенсорної інформації.

Внаслідок тяжкої вагітності, ускладнень чи травм під час пологів, мозок дитини розвивається неправильно, тобто структури, що фільтрують інформацію, починають працювати неналежно, виникає порушення обробки сенсорної інформації. Фільтр може бути зовсім слабким і пропускати у верхні відділи мозку забагато зайвої інформації. Цей стан фахівці називають підвищеною чутливістю, або *гіперчутливістю*. Мозок дитини з гіперчутливістю «атакує» потік стимулів від органів, тож вона не може обрати, на що їй слід звернути увагу. Трапляється і протилежна ситуація – фільтр може «засмітитися»

і пропускати зовсім мало інформації. У такому разі дитина постійно перебуває наче у напівсні, а тому щоб звернути її увагу на щось, дорослому доводиться говорити гучніше і постійно повторювати або навіть повертати дитину до себе фізично. Цей стан фахівці визначають як знижену чутливість, або *гіпочутливість*. Мозок дитини з гіпочутливістю недоотримує інформацію, тож дитина замість того щоб, наприклад, сидіти на стільці прямо — сповзає з нього або зовсім лежить на столі.

Симптоми порушень сенсорних зон у дітей особливими освітніми потребами:

1. Слух - дитина боїться неочікуваних або гучних звуків, прикриває руками вуха, не може перебувати на шумній вулиці й здається неухважною у галасливому оточенні;

2. Зір - дитині подобається перебувати у темноті, вона уникає яскравого світла, їй важко долати сходи. Дитина напружено дивиться на людей чи предмети, уникає контакту «очі в очі»;

3. Нюх - дитина постійно нюхає неістівні предмети, не терпить міцних та різких запахів;

4. Положення тіла - дитина постійно пробує різні види рухової активності, хапається за інших людей, меблі чи предмети, має слабку мускулатуру, ходить навшпиньки, легко втомлюється;

5. Рухи – дитина стає невпевненою та тривожною, коли відчуває, що втрачає опору під ногами. Вона уникає підйомів, лазіння та стрибків, не любить гратися на спортивному майданчику, не усвідомлює небезпек, а тому наражається на них під час гри;

6. Дотики – дитина не терпить, коли до неї торкаються, й сама не любить чіпати людей та предмети. Вона боїться забруднитися клеєм, піском, фарбами і уникає ходіння босоніж, зокрема по траві чи піску. У дитини знижена больова й температурна чутливість, проте вона надмірно чутлива до певних тканин різної фактури одягу чи постільної білизни;

7. Увага, поведінка та спілкування - дитина швидко змінює одну діяльність іншою, проте це не заважає їй гратися. Вона погано концентрує увагу та здається тривожною. Під час взаємодії з іншими людьми вона афективна, схильна потрапляти до інцидентів, їй важко заводити друзів, висловлювати емоції.

Досить часто виникають й похідні симптоми: проблеми із саморегуляцією, сном, комунікацією, встановленням взаємин з іншими, харчуванням; різка зміна настрою, впертість; когнітивні порушення.

Аби допомогти дитині із дизфункцією сенсорної інтеграції, слід звернутися до ряду фахівців – дефектолога, сенсорного інтегроволога, нейропсихолога, реабілітолога, кінезіотерапевта та ерготерапевта. Існує чимало методів

сенсорної інтеграції. Це зокрема *ерготерапія* – сенсорна корекція, заснована на моторному плануванні. Цей метод популярний у Європі, а також у США. Найпоширеніший метод сенсомоторної корекції в Україні – *нейрокорекція*. Нейрокорекційний процес передбачає, що фахівець допомагає дитині повернутися назад по онтогенезу, тобто використовує принцип «замісного онтогенезу» і за допомогою спеціально дібраних вправ та завдань вибудовує програму психічного розвитку дитини.

Використання сенсорного обладнання дозволяє розкрити резервні можливості кожної дитини, є дієвим засобом профілактики вторинних дефектів. Важливо пам'ятати, що розвиток сенсорики дозволяє дитині навчитися краще пізнавати світ і відчувати його, а саме за допомогою цілого ряду методик ми формуємо у дитини необхідні для цього механізми. Більшість експертів схиляються до методики сенсорної інтеграції, рекомендують її застосовувати на основі індивідуального підходу. Коротко узагальнивши все вищесказане, бачимо, що не можна розвинути мову, якщо не сформована база для її розвитку, якої і є сенсорна інтеграція.

ЛІТЕРАТУРА

1. Питерси М. Маленькие ступеньки. Программа ранней педагогической помощи детям с отклонениями в развитии. Книга 1. Введение в программу / М. Питерси, Р. Трилор. – Москва: Ассоциация Даун-Синдром, 2007. – 33с.
2. Сенсорна інтеграція [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.childneurologyinfo.com/sensory.php>.
3. Сенсорна інтеграція: розкладаємо по полицках [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://epsiholog.mcfr.ua/678834>.

Дорошенко Т.М.

*асистент кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С.Макаренка
м. Кременчук*

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: ІДЕЯ, ПРАКТИКА І СУСПІЛЬНА ЦІННІСТЬ

Актуальність. Поширення в Україні процесу інклюзивного навчання дітей з обмеженими можливостями фізичного або психічного здоров'я є не лише відображенням часу, але й представляє собою ще один крок до забезпечення повної реалізації прав дітей з особливими потребами на якісну освіту.

Актуальність проблеми інклюзивної освіти пов'язана насамперед з тим, що число дітей, котрі потребують корекційного навчання, неухильно росте. І таких дітей в Україні понад 1 млн., що становить 12% від загальної кількості дітей у країні. В нашій державі відбувається реформування і модернізація освіти. Одним з глобальних чинників цього процесу є цивілізаційні процеси, пов'язані з еволюційним розвитком людства та зміною суспільства до осіб з особливими освітніми потребами. Зважаючи на це, реформування освіти в Україні сьогодні пов'язують із задоволенням освітніх потреб, інтересів і реалізацією потенційних можливостей розвитку особистості кожного члена суспільства, зокрема громадян з інвалідністю та особливими потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.[1]. Одним із ключових компонентів успішного впровадження інклюзії визначено наявність професіоналів, здатних задовольнити потреби всіх вихованців у інклюзивному освітньому середовищі.

Однак гіпотетичне уявлення й позитивне сприйняття людьми змін, які принесе впровадження інклюзії, пов'язане насамперед з тим, що вони висловлювались, не маючи досвіду реальної інклюзії. Цим досвідом у згаданому дослідженні ділилися педагоги експериментальних інклюзивних закладів освіти, які серед головних проблем визначили додаткове психологічне навантаження, брак спеціальних знань і досвіду, а також методичних матеріалів.

Отже, найскладнішими і найважливішими виявились проблеми, пов'язані з самими педагогами. Водночас досвід пілотних шкіл і закладів дошкільної освіти доводить, що педагоги й адміністрація спроможні подолати всі внутрішні бар'єри, якщо їм буде забезпечено науково обґрунтовану психологічну і методичну підтримку.

З метою розв'язання цієї проблеми в Україні створюється система інклюзивно-ресурсних центрів. Ці центри є установою нового типу, що мають на меті забезпечення права дітей з особливими потребами віком від 2 до 18 років на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, зокрема у закладах професійної(професійно-технічної) освіти, шляхом проведення комплексного психолого-педагогічного оцінювання розвитку дітей, надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних послуг та забезпечення їх системного кваліфікованого супроводу. Одне з основних завдань інклюзивно-ресурсних центрів – надання підтримки педагогам: участь педагогічних працівників інклюзивно-ресурсного центру в командах психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами у закладах загальної та дошкільної освіти; консультування та взаємодія з педагогами з питань організації інклюзивного навчання; надання педагогічним працівника, батькам або законним представникам дітей з особливими освітніми потребами методичної допомоги в організації психолого-педагогічної та корекційно-розвивальної роботи [1].

В Україні, як і в інших країнах, практичне впровадження інклюзії в систему закладів дошкільної та загальної середньої освіти відбувається досить непросто, що пов'язано з наявністю певних бар'єрів. Серед проблем, виокремимо такі:

◆ Відсутність системної співпраці центральних і місцевих органів виконавчої влади, громадських організацій у питаннях медичного, психолого-педагогічного та соціального супроводу дітей з особливими освітніми потребами, зокрема з інвалідністю, починаючи з раннього віку.

◆ Відсутність єдиної державної політики щодо педагогічного, медичного та соціального супроводу осіб з інвалідністю впродовж усього життя.

◆ Відсутність системного бачення проблем запровадження інклюзивної освіти та шляхів їх розв'язання у різних освітніх структурах.

◆ Недостатня підготовленість (дидактична, психологічна, особистісна) педагогів масової освіти до участі в інклюзивних процесах.

◆ Відсутність відповідного середовища, адаптованого для навчання дітей з особливими потребами, недотримання норм, щодо архітектурних доступності закладів освіти.

◆ Недостатнє фінансування інклюзивної освіти, наслідком чого є незадовільне матеріально-технічне, навчально-методичне та кадрове забезпечення освітніх закладів: відсутність адаптованих навчальних програм, методик та обладнання, недостатня кількість спеціально підготовлених фахівців для роботи з учнями, які мають особливі освітні потреби[1].

Попри окреслені труднощі та бар'єри, всі керівники закладів освіти і педагоги мають усвідомлювати: успіх упровадження інклюзії багато в чому залежить особисто від них, від рівня їхньої компетентності. Ця професійна компетентність являє собою динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистісних якостей, що визначає здатність фахівця до успішної професійної діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Розвиток соціальної моделі ставлення суспільства до осіб з інвалідністю та особливими освітніми потребами, запровадження соціально-інклюзивної моделі в освіті, утвердження сучасних міжнародних підходів до розуміння навчання впродовж життя зумовлюють потребу у відповідності педагога дошкільної освіти запитам сучасного суспільства[3]. Здійснений науковцями аналіз досліджень з вивчення компетентностей, необхідних педагогам для роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища, засвідчив значний інтерес європейського наукового співтовариства до цієї проблеми.

Компетентності педагога інклюзивної освіти:

1. Повага до різноманіття дітей, що розглядається як ресурс і актив освіти. В основі цієї компетентності лежить сформоване глибоке переконання, що всі діти мають право бути залученими до інклюзивних класів/груп.

2. Підтримка всіх дітей — сприяння їхньому академічному, соціальному та емоційному розвитку; володіння вмінням добирати і застосовувати методи, засоби та прийоми роботи для задоволення різних особливих потреб дітей.

3. Спільна робота. Командна робота і партнерство передбачають знання педагогом стратегій командної роботи, технологій спільного з фахівцями і батьками прийняття рішень стосовно процесу навчання, виховання і розвитку дитини.

4. Постійний особистісний і професійний розвиток — компетентність, без якої неможливо уявити успішного сучасного педагога [2].

Отже, інклюзивна освіта як соціальний та освітній феномен стає невід'ємним складником освітнього простору України. Особливість системи інклюзивної освіти полягає в тому, що вона, на відміну від масової (яка існувала з найдавніших часів) і спеціальної (що виникла на певному етапі розвитку суспільства), зародилася в останні десятиліття ХХ століття, коли демократичні зміни у суспільстві зумовили необхідність забезпечення основних прав і свобод, зокрема права на освіту, для всіх дітей, в тому числі з особливими освітніми потребами.

Інклюзивна освіта стала відповіддю на цивілізаційний виклик суспільству— необхідність стати кращим, толерантнішим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мартинчук О. Інклюзивна освіта / О. Мартинчук // Дошкільне виховання, 2018р.-№10. -С.5-6.
2. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія /А. А. Колупаєва. — К. : Самміт-Книга, 2017. — 272 с.
3. Карнаш І. Інклюзивна освіта - індивідуальний підхід до організації освітнього процесу / І. Карнаш // Вихователь-методист дошкільного закладу, 2017р. – № 2. – С.33-38.

Мацько В. В.

*асистент кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

Пустовіт Д. В.

*здобувач вищої освіти
освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ БАТЬКІВ НА ДИТЯЧУ ОБДАРОВАНІСТЬ

Проблема обдарованості є актуальною у наш час. У багатьох країнах обдарованість підтримує держава: створюють спеціальні умови для розвитку здібностей, допомагають спеціальним обладнанням, для здійснення розвитку творчості, залучають до роботи вже підготовлених в інших країнах обдарованих людей. У нашій країні обдарованих людей держава не підтримує. Все що вона зробила то це, у школах створювалися різноманітні гуртки, у яких кожна дитина мала можливість реалізувати свої здібності.[2]

Вивченням цієї проблеми займалися чимало вітчизняних та зарубіжних вчених: С. Рубінштейн, Дж. Гілфорд, К. Тейлор, П. Торренс, Дж. Рензулі, Д. Богоявленська, О. Кульчицька, Г, Костюк, В. Юркевич, В. Моляко, М. Холодна. Проблема обдарованості ще не є повністю розв'язаною але існуючі в сучасній психологічній науці відповідні знання.[1]

Велику роль у процесі розвитку і навчання обдарованих дітей відіграють батьки. Тому потрібно, щоб вони вчасно виявили обдарованість та активно сприяли розвитку, навчанню та вихованню таких дітей. Дуже важливо показати дитині, що її особливість – це нормально і не залежно від того, чи буде в подальшому проявляти свої таланти чи ні, все одно її любити та підтримувати. Розглянемо варіанти батьківського ставлення до обдарованості дитини.

Однією з головних психологічних проблем обдарованих дітей в сім'ї є те, що батьки бачать дітей лінивими, впертими, іноді аномальними. Ранній розвиток дитини вони не помічають. Це може бути у наслідок того, що дитина є однією в сім'ї, тому її нема з ким порівнювати.

Другий варіант батьківського ставлення – батьки не визнають свою дитину обдарованою. Тоді дитина самотійно вирішує питання в складних ситуаціях. В

результаті цього вона помічає в собі обдарованість і розуміє, що чимось відрізняється від інших.

Третій варіант батьківського ставлення – коли батьки відчують провину через те, що вони не достатньо виконують свої обов'язки щодо обдарованої дитини. Зазвичай це пов'язано з соціально-економічним статусом сім'ї.

Четвертий варіант батьківського ставлення – коли батьки вважають, що їхня дитина обдарована, але насправді це не так. Вони часто очікують від дитини щось «унікальне» й бачать бажане, а для дитини це надмірне навантаження.[5]

Найчастіше батьки використовують такі виховні стратегії:

- Стратегія прямого виховного впливу (пропонують різні розвиваючі ігри, вправи)
- Друга стратегія - коли батьків вважають, що розвитком їхньої дитини повинні займатися фахівці
- Третя стратегія – коли батьки дозволяють дитині зробити власний вибір та не контролюють розвиток здібностей.[6]

Дослідники вважають, що самооцінка високообдарованих молодших школярів нижче, ніж у третині їхніх однолітків, а соціальна впевненість нижче, ніж у чверті. У результаті можна сказати, що обдаровані діти вразливі та більш чуттєві в соціальному плані, тому важливо, щоб батьки формували в них адекватне ставлення до себе.

Найбільш важливим моментом у житті обдарованої дитини є її вступ до школи. Особливо, якщо це не спеціалізований навчальний заклад.

Дитина може стати «білою вороною» в класі, тому що однокласники будуть знущатися над нею за те, що вона розумніша й талановитіша, ніж вони. Такі діти дратують учителів тому що педагоги звикли орієнтуватись на середній рівень розвитку дітей. Це і є той випадок, коли дитина найбільше потребує батьківської підтримки та заохочення.

Головне завдання для батьків, щоб навчання їхньої дитини приносило їй радість та задоволення, а не страждання. Дитина, яка займається улюбленою справою, виявляє наполегливість, силу волі, критичне ставлення до загальновідомого.

Батьки повинні знати, що обдарована дитина прагне до спілкування з ними в якому хоче довіряти. Вона хоче бачити у батьках мудру дорослу людину, яка поповнить її уявлення про навколишній світ і про саму себе, допоможе в складних ситуаціях. Дітям не хочеться, щоб їх повчали, вони прагнуть рівноправного спілкування, щоб їх сприймали та реагували як на особистість.[3]

Отже кожна дитина по-своєму унікальна, і в її розвитку роль батьків є визначальною. Але дитину обов'язково потрібно підтримувати, заохочувати

та хвалити, тому що вона мусить відчувати радість пізнання. Дитину необхідно спрямувати до розвитку здібностей. У цьому допоможе особисто зорієнтований підхід у навчанні та вихованні.

Обдарована дитина володіє великим обсягом знань, значним словниковим запасом, здатністю робити висновки, умінням організувати й узагальнювати. Такі особливі малюки потребують й відповідного відношення до себе.[4]

Важливо, щоб розумова старанність дитини, її пізнавальна енергія зустрічали доброзичливе ставлення, підтримку з боку дорослих не тільки в ДНЗ, але і вдома. Сім'я здібної дитини має безпосереднє відношення до розвитку її особистості та обдарованості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова О.Є. Обдарованість: сутність, структура, перспективи розвитку / О.Є.Антонова// Актуальні проблеми психології : проблеми психології обдарованості: зб. наук. пр. ;за ред. С.Д. Максименка, Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія». – Харків, 2016. – Вип. 5526Р.О.Семенової. –Т. 6. –Вип. 3. –Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. –С. 48-51.
2. Кульчицька, О. І. Проблеми обдарованості в сучасній психології [Текст] / О. І. Кульчицька // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2001. – Ч. 1. – С. 263–268. – Бібліогр. в кінці ст.
3. Обдаровані діти і школа. Методика діагностики та педагогічний досвід. (Посібник для вчителів і психологів) / Автори-укладачі: Настенко Н.В., Білик Н.І., Моргун В.Ф. – Полтава: ПОПОПП. – 1998 – 120 с.
4. Терещенко Л. Роль сім'ї у вихованні і розвитку обдарованої особистості. / Л. Терещенко.
5. Юркевич В. Про окремі типи обдарованості // Завуч. – 2003. – №17-18. – С. 9-12.

Косяк Т. В.
вихователь-методист
Новоград-Волинський дошкільний навчальний
заклад №16 «Веселка» компенсуючого типу
м.Новоград-Волинський,
Житомирська обл.

Дейнеко В. А.
вихователь
Новоград-Волинський дошкільний навчальний
заклад №16 «Веселка» компенсуючого типу
м.Новоград-Волинський,
Житомирська обл.

Кучер Л. В.
музичний керівник
Новоград-Волинський дошкільний навчальний
заклад №16 «Веселка» компенсуючого типу
м.Новоград-Волинський,
Житомирська обл.

МУЗИКА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ГРУПИ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

*Діти повинні жити у світі казки,
краси, гри, малюнка, фантазії, музики, творчості.*
В.О. Сухомлинський

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні відбуваються зміни, де велика увага з боку держави і суспільства приділяється дітям з особливими освітніми потребами. Одним з основних завдань, яке стоїть перед освітянами - залучити таких дітей до освітнього процесу у закладах освіти та адаптувати їх до життя у соціумі. Як свідчить досвід інших держав, діти, які відвідують навчальні заклади, отримують якіснішу освіту, оскільки вони більш комунікабельні, відкриті для спілкування, ліпше пристосовані до життя у суспільстві, ніж ті, які отримують освіту вдома. [4, с. 4]

Наш навчальний заклад є закладом компенсуючого типу, в якому вже багато років (з 1999 року!) виховуються і навчаються діти з особливими освітніми потребами, які мають проблеми опорно-рухового апарату (ДЦП), синдром Дауна та інші вихованці з фізичними і психічними вадами. На базі закладу створені інтегровані групи, де одночасно перебувають здорові діти і діти з особливими освітніми потребами, Організація освітнього процесу у такій групі

вимагає особливої підготовки і пошуку нетрадиційних методів і прийомів, так як на занятті має бути цікаво всім дітям. Потрібно враховувати те, що у окремих малюків нестійка увага, підвищена збудливість, порушена слухова функція, у деяких дітей майже відсутня рухова діяльність через фізичні вади. Загальним для всіх цих діток є те, що певні порушення розвитку деформують особистість дитини, пов'язану з емоційною сферою, мовленням та індивідуальністю, що призводить до проблем соціалізації дитини, порушенню процесів сприйняття навколишнього світу та будувannya відносин з ним. [1, с.1].

«Музика, як будь-яке мистецтво, допомагає дітям пізнавати світ, виховує дітей», – так визначив роль музики у формуванні особистості композитор Дмитро Кабалевський. Вивчивши питання впливу музики на дітей, дійшли висновку, що музика є першим і дієвим нашим помічником у роботі з дошкільнятами, що потребують особливого підходу, так як, насамперед вона впливає на емоційну сферу дитини, виступає засобом невербальної комунікації та одним з можливих способів пізнання світу.

Використання музики в освітньому процесі дітей з особливими освітніми потребами дає змогу:

- ✓ змінити психофізичне здоров'я дітей;
- ✓ корегувати поведінку дітей, зокрема, гіперактивних та неконтактних;
- ✓ активізувати у дітей емоційну сферу;
- ✓ розвивати у дітей комунікативні, соціальні навички тощо.

Музика у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами у дошкільному закладі використовується упродовж усього дня. Важливою умовою в роботі з такими дітками є співпраця вихователів, практичного психолога, музичного керівника та батьків. Надзвичайно велике значення має також дружня атмосфера між дітками в групі, побудована на співпереживанні, взаємодопомозі та емпатії. Дітей зустрічаємо, укладаємо спати, будимо після денного сну під відповідну музику, використовуючи її як фон для занять та самостійної вільної діяльності. Варто зазначити, що на дітей з особливими освітніми потребами вона має не лише традиційний вплив, а й лікувально-оздоровчий. [2, с.25] Слухання такими малюками правильно підбраної музики підвищує настрій, позбавляє напруження, головного болю та болю у м'язах, відновлює спокійне дихання [3, с. 4-9].

Особливо подобаються дітям музично-імпровізаційні вправи, які базуються на повторенні дитиною рухів дорослого, що виступає ведучим. Дитина одночасно і спостерігає за дорослим, і намагається його копіювати. Дорослим зовсім не обов'язково мати хореографічну підготовку для рухових імпровізацій. Скоріш за все це буде приклад креативного руху, який доволі часто застосовується у вправах-імпровізаціях. Цей метод не потребує чіткого

виконання танцювальних рухів, а дозволяє дитині рухатися так, як вона реагує на текст і характер музики, що дуже важливо для дітей з особливими потребами.

Одним із нових видів музичного впливу на дітей з особливими освітніми потребами є медитація. Завдяки медитації діти здатні відчувати навколишній світ всіма органами чуття й частіше переживають щасливі миті. Впроваджувати медитацію для дітей з особливими потребами – надскладне завдання. Вона цікава та приваблива для них лише в ігровій формі. Діти легко входять у стан медитації, коли їх правильно спрямувати й підштовхнути до цього. Робити це примусово недоречно. Дошкільнята мають самі виявити бажання. Медитація, в свою чергу, дає змогу:

- заспокоїтися;
- позбутися негативних емоцій;
- покращити душевний стан;
- розвивати творчу уяву й фантазію.

Ігри-медитації мають різні сюжети й відрізняються за характером. Ми врахували рекомендації фахівців та створили авторські ігри-медитації у віршах для кожної пори року, а саме: «Осінні листочки», «Сніжинки-пушинки», «Весняні краплинки», «Сонячні промінчики».

Цікавою формою творчої роботи з дітьми з особливими потребами є також логоритмічні ігри. Використовуючи їх на музичних заняттях, ми надаємо змогу дітям опанувати весь комплекс виражальних засобів музики, так як вони розвивають емоційну виразність малюків, сприяють їх руховій активності. Музично-логоритмічні ігри ми створюємо у віршованій формі, враховуючи особливості цих дітей, так з'явилися наші авторські ігри «Білочка», «М'ячик», «На прогулянку», «Киця» тощо.

Сьогодні в суспільстві гостро акцентують увагу на питанні співпраці закладу освіти та сім'ї, визнаючи їх як найголовніші джерела розвитку дитини. Як говорив В.О.Сухомлинський «...Гармонійний і всебічний розвиток особистості можливий тільки там, де два вихователі – школа і сім'я – не тільки діють разом, висувають однакові вимоги перед дитиною, а ще й є єдиними, дотримуються єдиних принципів, не мають розбіжностей у цілях, методах і засобах виховання». Ми поділяємо цю думку, адже дитина для сім'ї – неоціненний скарб, для закладу освіти – основа діяльності.

До закладу дошкільної освіти вперше дитина приходить із сім'ї. Від того, як швидко педагоги й батьки знайдуть спільну мову в питаннях розвитку, виховання й навчання дитини (а дитини з особливими освітніми потребами особливо), залежить ефективність цих процесів. Тому одним із головних завдань є знайти підхід до кожної родини та залучити батьків малюків до активної співпраці.

Ідея проведення у дошкільному закладі музичних свят, розваг із залученням батьків не нова, бо саме на таких заходах діти разом із батьками мають змогу поринути у царину музичної творчості, розвинути свої здібності, відчутти на собі вплив незабутньої атмосфери любові, щирості і добра. Враховуючи стан фізичного розвитку діток з особливими освітніми потребами - це ще й можливість бути активними учасниками в цих заходах, а не просто глядачами. Існує багато різних форм роботи з батьками, які ми використовуємо – проведення спільних свят, участь в іграх-руханках, відкритих заняттях, масових заходах тощо. Все це допомагає формуванню у батьків реального образу дитини і розуміння її внутрішнього світу.

Проведення таких заходів починається з попередньої підготовки: розмови-бесіди з батьками про вплив музики на процес розвитку та становлення дитячої особистості, налаштування їх на співтворчість з дітьми тощо. Безпосередньо спільно обговорюється сюжет заходу, вносяться корекційні ремарки, підбираються театральні костюми. Саме завдяки творчій співпраці з батьками вихованців свято стає радісним, приносить безліч позитивних емоцій, відновлює духовні сили, заряджає позитивом, допомагає зрозуміти моральні цінності, дає змогу дітям розвиватися як особистість, розкриває в них бажання проявити й виразити себе у творчості.

Прикладом успішної співпраці є проведення розваги – «Дружба – це велика сила» та мюзиклу «Новорічна рукавичка», які також є нашим авторським доробком.

Робота з дітьми з особливими освітніми потребами потребує педагогічної майстерності в поєднанні з педагогічним тактом, творчого підходу та колосальних емоційних затрат. Але результатом такої кропіткої праці є перший відгук на музику, сформоване відчуття ритму, позитивна реакція на танцювальний рух. А найголовніше бачити емоційне задоволення дітей, щасливі оченята і радісні посмішки на обличчях від того, що ми робимо спільно. Важливо пам'ятати, що застосовуючи музику в роботі з дошкільнятами, можна створити оптимальні умови для розвитку дітей, прищеплюючи їм естетичні почуття та ціннісні орієнтації. Гармонійний вплив музики сприяє розвитку нових творчих здібностей у дітей, впливає на становлення характеру малюків, формує загальнолюдські позитивні якості. Музика – невід'ємна складова нашого буття. Вона робить життя змістовнішим, веселішим, цікавішим, збагачує різними емоціями. Це живе невичерпане джерело натхнення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бекетова Ю. В. Особливості впливу музики на дітей з особливими потребами /Ю. В. Бекетова. //2009. – 1 с.

2. Гавриш В. Слухання музики з дітьми в інклюзивних групах / В. Гавриш. // Музичний керівник. – 2012. – №11. – 25с.
3. Недериця Н. Музична терапія як засіб лікувального та розвивального впливу на дітей / Н. Недериця. // Музичний керівник. – 2011. – №5.
4. Шинкаренко В. Інклюзивна освіта: навчаємо і виховуємо разом / В.Шинкаренко . // Вихователь – методист дошкільного закладу. – 2010. – №11.

СЕКЦІЯ 4. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІНИ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ: ДОСЯГНЕННЯ, ПРОТИРІЧЧЯ, ПЕРСПЕКТИВИ

Яценко Т. В.

*кандидат психологічних наук,
завідувач кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Згідно з національною доктриною розвитку освіти України у ХХІ столітті, законами України „Про освіту” та „Про дошкільну освіту”, з’явилась необхідність у модернізації змісту дошкільної освіти. Модернізувати зміст дошкільної освіти – означає вдосконалити його, змінивши відповідно до вимог часу, залишаючи основу, збагатити новими, прогресивними ідеями. Така необхідність оновлення принципів, гуманізації цілей і завдань дошкільної освіти, відповідно до демократичних засад українського суспільства актуалізують проблему модернізації змісту першої ланки освіти, що виступає основою для подальшого культурного зростання особистості.

Сьогодні Держава ставить наступні *пріоритети в дошкільній освіті*:

- створення умов для здобуття дітьми, зокрема з ООП, дошкільної освіти;
- прогнозування, забезпечення розвитку дошкільної освіти та мережі закладів дошкільної освіти незалежно від типів і форми власності відповідно до освітніх запитів населення;
- підвищення якості дошкільної освіти.

Крім того, учасники освітнього процесу зіштовхуються з *проблеми в дошкільній освіті*:

- Недостатнє фінансування закладів дошкільної освіти (фінансуються з місцевих бюджетів);
- невідповідність мережі закладів дошкільної освіти потребам населення (черзі на влаштування до дитячих садків);
- переповнені групи (особливо в містах);
- низька заробітна плата педагогів і технічного персоналу (найнижча в освітній галузі).
- закриття закладів дошкільної освіти в ОТГ;
- діти з віддалених сіл не мають змоги отримати якісну дошкільну освіту в умовах освітнього закладу або за допомогою фахівців (охоплення дітей 3-5 років закладами дошкільної освіти – 56,2%);
- реорганізація та закриття санаторних, спеціальних груп, що призводить до порушення прав дітей з особливими освітніми потребами на здобуття якісної дошкільної освіти.

Задля вирішення ряду завдань дошкільної освіти важливо, щоб було підґрунтя, з якого вихователь міг би обирати, що йому найбільше подобається. Тож, МОН рекомендує: 11 комплексних програм; 26 парціальних; 20 програм і посібників; понад 200 методичних посібників і літератури.

Перспективи розвитку дошкільної освіти тісно пов'язані з народжуваністю у регіоні та країні в цілому. Так, загальновідомим є факт зменшення народжуваності дітей. За останні 5 років по Україні народжуваність зменшилась з 504 до 336 тис. дітей, по області – на третину (з 15 до 10 тис.).

Мережа закладів дошкільної освіти, які забезпечують потреби дітей дошкільного віку поступово зростає, хоча кількість дітей і зменшується. За останні 5 років на Полтавщині кількість закладів ЗДО зросла з 618 до 635, проте кількість дітей в них зменшилась з 51 тис. до 47 тис. вихованців.

У Кременчуці щорічно розширюється мережа дошкільних закладів (за останні 5 років на 3 одиниці), зростає кількість груп (за останні 5 років на 10 одиниць), з'являються нові типи груп (компенсуючого та інклюзивного типу) (табл.1).

Згідно даних наказів поступово збільшується кількість штатних одиниць працівників додаткових груп, які безпосередньо працюють з дітьми.

Динаміка відкриття санаторних, спеціальних груп у дошкільних навчальних закладах свідчить про збільшення потреби у вихователях-логопедах, організаторах з фізичного виховання.

Зкладами дошкільної освіти Полтавщини охоплено 91,1% дітей 3 – 5 років, 99,7% дітей 5 – 6(7) років. Різними формами дошкільної освіти охоплено 98,6% дітей 3 – 5 років та 99,9% дітей 5 – 6(7) років.

Із загальної кількості закладів дошкільної освіти (632) (станом на 01.01.2019 р.) в області:

628 – комунальної форми власності - 99, 3%, в них дітей – 46121 (99,4%);

3 – приватної форми власності, в них дітей – 79;

1 – підпорядковані іншим органам державної влади, в них дітей – 175.

Загальна чисельність дітей, які перебувають у закладах дошкільної освіти – 46 375 (станом на 01.01.2019 р.):

- до 1 року – 1 дитина
- від 1 року до 2 років – 430 дітей
- від 2 років до 3 років – 6 483 дітей
- 3 роки і старше – 39 461 дитина.

У зв'язку із зростанням мережі ЗДО відбувається зменшення черги до них: Станом на 01.01.2017 року -1812 осіб, на 01.01.2018 року - 1224 особи, 01.01.2019 року – 1083 особи, на 01.07.2019 року – 983 особи.

У області у 2017 році - створено 431 додаткове місце, у 2018 році - створено 378 додаткових місць, у I півріччі 2019 року - 62 додаткових місця. Проте у більшості заклади залишаються перенавантаженими.

У закладах дошкільної освіти Полтавської області працюють 5 080 педагогів.

Освіта традиційно вважається консервативною сферою, але розвиток технологій змінює наші уявлення про способи отримання знань і змушує переосмислити звичний підхід до навчального процесу, а це означає, що в майбутньому фахівці в галузі освіти будуть достатньо затребуваними [1].

По-перше, в освіті починають використовуватися інструменти навчання із застосуванням ІТ — онлайн-курси, симулятори, тренажери, ігрові онлайн-світи.

По-друге, нові технології дають змогу зробити освіту індивідуальнішою. Зникне потреба підлаштовуватися під загальний розклад та побажання групи — процес навчання досить легко буде адаптуватися до запитів конкретного учня та його індивідуальних особливостей.

Відстань теж більше не відіграє жодної ролі — курси багатьох престижних вишів уже зараз можна прослухати онлайн з будь-якої точки світу.

І нарешті, освіта перестає бути етапом на початку самостійного життя, а стає безперервним процесом, який супроводжує людину протягом усього життя. Поняття «професія» застаріває — йому на зміну приходить гнучкий набір навичок і компетенцій, необхідний для вирішення певних завдань. Цей набір можна доповнити новими вміннями та «перезібрати» з них іншу професію.

Наприклад, Soft skills (т.зв. “м’які навички”, “соціальні навички” чи “навички успішності”) дозволяють педагогу бути успішними на своєму робочому місці. До soft skills зараховують навички комунікації, лідерство, здатність брати на себе відповідальність, працювати в критичних умовах, вміння полагоджувати конфлікти, працювати в команді, управляти своїм часом, розуміння важливості deadline (вчасного виконання поставлених завдань), здатність логічно і критично мислити, самостійно приймати рішення, креативність і т.ін. Іноді до соціальних навичок також зараховують знання іноземних мов, в першу чергу англійської мови.

У перспективі, після 2020 р. з’являться нові професії.: координатор освітньої онлайн-платформи, ментор стартапів, модератор, ігромайстер, тьютор, організатор проектного навчання, екопроповідник, тренер по майнд-фітнесу, розробник освітніх траєкторій, ігропедагог, розробник інструментів навчання станів свідомості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванов І. Атлас професій URL: <http://profatlas.com.ua/catalog/obrazovanie/>

Шкляєва Г. О.

*кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА ЯК ПЕРЕДУМОВА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сучасна епоха характеризується переходом від індустріального до інформаційного суспільства, що супроводжується відповідною трансформацією всіх сфер культурного життя. Освіта за своїми характеристиками є могутнім чинником розвитку духовної культури людства, відтворенням інтелектуальних і продуктивних сил суспільства. Невідповідність індустріальної освітньої парадигми сучасним соціокультурним вимогам ставить перед освітянами проблему приведення методологічних засад і принципів організації освіти у відповідність з ознаками постіндустріальної культури.

У цьому контексті великого значення набуває теорія глобально-орієнтованої освіти, теоретичні положення якої поєднують загальнолюдський і локальний аспекти, філософське осмислення проблем сучасної цивілізації, культури і освіти, конкретні напрями реалізації гуманістичних ідей. Відповідаючи насущним потребам людства, ці ідеї розглядають світ як єдине ціле, як величезну глобальну общину, що існує у вигляді системи взаємозв'язків і взаємозалежностей, де благополуччя кожного залежить від благополуччя всіх.

Аксіологічна модель педагогічної системи глобально-орієнтованої освіти включає такі виховні цінності як: активна ініціативна людина, яка відповідає за життя на землі, приймає і поважає всіх людей на планеті. Викладач виступає як партнер і дослідник, який в спільній діяльності зі студентом прагне вирішити сучасні проблеми світу.

Аналіз змісту теоретичних положень глобальної освіти дозволив виявити основні підходи до інноваційного перетворення педагогічної системи:

- холістський підхід – принципи цілісності, системності, глобальності;
- каузальний підхід – принципи проблемності, історичності;
- принцип інтеграції дозволяє реалізувати вище названі принципи через вирішення глобальних проблем людства;
- культурологічний підхід – принципи полікультурності, діалогу культур, толерантності.

Ці підходи і принципи реалізуються у взаємозв'язку, єдності, взаємопроникненні. Інтеграція навчального матеріалу виступає засобом формування цілісного сприйняття світу, усвідомлення причинно-наслідкових зв'язків.

Дослідники визначають основні інноваційні підходи щодо здійснення інтеграції змісту сучасної освіти [2, 5, 6]:

1. «Злиття» (об'єднуються програми з історії та мови, утворюючи новий гуманітарний курс; всі предмети влітаються в єдиний тематичний блок, що сприяє розвитку «глобального мислення»).
2. «Вставка» – частина навчального курсу одного предмету входить в навчальний план іншого.
3. «Кореляція» – встановлення співвідношень в програмах навчальних предметів досягається за рахунок синхронізації процесу навчання та виявлення зв'язків між окремими елементами змісту.
4. «Гармонізація» – інтеграція досягається за рахунок того, що несумірні компоненти перетворюють на сумірні для полегшення освоєння навчального матеріалу.
5. «Міжпредметні зв'язки» і «міжпредметні курси».

6. «Тематична єдність». Засобом інтеграції при цьому підході можуть стати теми дослідницьких проєктів. Тематична єдність може бути концептуальною (спільність понять), феноменологічною (спільність даних явищ) та проблемною.

Так, для циклу суспільних наук В. Кніп пропонує 5 основних концептуальних тем, важливих для формування глобальної свідомості: «взаємозалежність», «зміна», «культура», «нужда і голод», «конфлікти» [3, 4].

Концептуальна модель інноваційної педагогічної системи глобально-орієнтованої освіти включає модель викладача. До педагогів, яким належить впроваджувати цю концепцію в дошкільну освіту, пред'являються певні вимоги. Дослідник Р. Фріман пропонує створювати стабільні колективи педагогів-розробників для спільного вирішення проблем. Модель педагога (за Р. Фріманом) включає:

виконання функціональних завдань (Task roles):

- уміння запропонувати вирішення нової ідеї, дати нове визначення проблеми, поставити нові цілі;
- уміння одержувати інформацію та додаткові відомості;
- уміння повідомляти інформацію: наводити факти, робити узагальнення, ділитися досвідом, формулювати і коментувати думки;
- уміння розвивати думку, уточнювати, наводити приклади, пропонувати іншу інтерпретацію ідеї, будувати гіпотези щодо реалізації ідеї;
- уміння координувати або класифікувати інформацію: виявляти зв'язки між різними ідеями, зводити їх в єдине ціле, об'єднувати різні види діяльності та функції їх виконавців;
- уміння підводити підсумки: звести воєдино і резюмувати зміст дискусії.

організація групової взаємодії (Group Maintenance Roles):

- забезпечення рівної участі: залучення до дискусії мовчазних членів групи, регламент виступу;
- заохочення: доброзичлива реакція на висловлювання, визнання важливості сказаного іншими;
- визначення критеріїв змісту і процедури групової співпраці;
- здатність стежити за ходом дискусії: готовність погодитися з думкою більшості, осмислити переконливість чужих ідей, бути уважним слухачем;
- уміння підсумовувати позицію групи;
- здатність виступити як посередник: уміння сформулювати суть конфлікту, знайти компроміс або принципово новий підхід до вирішення проблеми [1].

Отже, сучасний педагог має володіти комплексом здібностей: мислити глобально; бачити світ у всій різноманітності, цікавитися іншими культурами.

Орієнтуючись на те, що робота педагога завжди орієнтована на майбутнє, він використовує широкий спектр технологій викладання; зацікавлений у формуванні цілісної особистості; намагається досягти відповідності між способом подачі змісту і самим змістом освіти; створює у підростаючого покоління упевненість у своїх можливостях; виходить за рамки окремого предмету; підвищує свій професійний рівень.

Підсумовуючи зазначене вище, можна зробити висновок, що особливість цілісності інноваційної педагогічної системи, її гуманістичний характер полягає, перш за все, в спільній практичній діяльності викладачів і студентів. Ця діяльність спрямована на вирішення глобальних проблем, об'єднує педагогів і студентів, наповнюючи їх взаємодію ціннісним змістом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Freeman R. E. Organising Teams to Carry Out Global Education Projects //Promising Practices in Global Education: A Handbook with Case Studies /Ed. by R. E. Freeman. N.Y., 1980.
2. Global Education: From Thought to Action. Alexandria: ASCD, 1990.
3. Kniep W.M. Program Priorities and Organization //Next Steps in Global Education: A Handbook for Curriculum Development /Ed. by W.M. Kniep. N.Y.; The American Forum, 1987.
4. Kniep W.M. Social Studies Within a Global Education //Next Steps in Global Education: A Handbook for Curriculum Development /Ed. by W.M. Kniep. N.Y.: The American Forum, 1987.
5. Next Steps in Global Education: A Handbook for Curriculum Development /Ed. by W.M. Kniep. N.Y.: The American forum, 1987.
6. Promising Practices in Global Education: A Handbook with Case Studies /Ed. by R.E. Freeman. N.Y., 1980.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ТА ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ДОШКІЛЬНИКАМИ. ДІТИ-ШУЛЬГИ

Одна з найвагоміших передумов реалізації моделі гуманістичної, особистісно зорієнтованої освіти – це індивідуалізація та диференціація освітнього процесу.

Індивідуалізація освіти – це створення педагогічних умов, максимально сприятливих для розвитку індивідуальності дитини. Диференціація освіти – це форма її індивідуалізації, коли подібні за певними індивідуальними особливостями діти поєднуються в реальні або умовні спільноти. Іншими словами, диференціація полегшує індивідуалізацію освітнього процесу, особливо в умовах відносно великої наповненості сучасного державного закладу дошкільної освіти.

З'ясовано й доведено, що ліворукість – це не примха дитини, а психофізіологічне явище, зумовлене відмінностями у розподілі функцій між півкулями мозку.

Функціональна асиметрія головного мозку – нерівномірний розподіл функцій між його правою та лівою півкулями. Дослідженнями, початок яких поклав у ХХ столітті відомий американський нейрофізіолог Р. Сперрі, встановлено, що права півкуля оперує переважно образним матеріалом, відповідає за сприймання простору, музики, невербальних сигналів, за інтуїтивні процеси а творчість; ліва – обробляє в основному вербально- знакову інформацію, відповідає за мовлення та лічбу, характеризується логічно - послідовним, аналітичним стилем мислення.

В окремих випадках може виявлятися більш чи менш яскраве домінування якоїсь однієї півкулі – правої («художній» тип) або лівої («мисленнєвий» тип), при цьому більшість «правопівкульних» осіб є шульгами (ліворукими). Відносна частка ліворуких у суспільстві є майже незмінною і складає у середньому 10-13 %. Домінування певної півкулі є генетично запрограмованим феноменом, що, отже, майже не піддається корекції, тому останнім часом педагогічна громадськість справедливо відмовилася від колишньої вимоги «перенавчання» дітей зі схильністю до ліворукості. Як правило, така домінантність виявляється ще в немовлячому віці – досліджено, що саме на

провідній кінцівці дитини швидше втрачає типові рефлекси новонародженого (наприклад хапальний рефлекс); остаточно ж ліворукість визначається саме до завершення дошкільного віку.

За рядом параметрів свого психічного розвитку особи –шульги можуть навіть випереджати так званий «середній» тип: вони нерідко демонструють чималу ерудованість, досягнення в математиці, музиці, живопису, легко адаптуються у ненормативній діяльності, що потребує ініціативи та інтуїції, виявляють здатність до поліконтекстного сприйняття і прогнозування подій. Проте, оскільки ліворукість інколи корелює з певними мозковими дисфункціями та часто зустрічає опір дорослих або ровесників, нерідко у таких дітей розвиваються неврози та інші порушення афективної сфери психіки, спостерігаються певні девіації в поведінці, а пізніше навіть може виникнути шкільна неуспішність.

Отже, вихователь повинен бути обізнаним з індивідуальними особливостями дитини – шульги, щоб мати змогу вчасно надати їй належну психолого-педагогічну допомогу.

О.В. Пуляєвська описує особливості не тільки типових ліворуких, а й праворуких осіб. Згідно з даними її досліджень, діти з вираженою міжпівкульковою асиметрією мають певні специфічні особливості окремих психічних функцій. Зокрема, у типових парворуких частіше зустрічаються ознаки несформованості довільної регуляції пізнавальних процесів, у ліворуких – фонематичних функцій та слухової мовленнєвої пам'яті; у той самий час обидві ці категорії осіб нерідко демонструють недостатність розвитку просторових функцій (шульги – практично всі).

У ліворуких пізніше у школі виникає висока ймовірність виникнення специфічних труднощів в оволодінні навичками читання, писання та лічби. Тому ще в закладі дошкільної освіти педагог повинен враховувати наступне: увага дитини – шульги менш стійка, важче розподіляється та переключається; така особа схильна застрягати на деталях, оскільки має переважно аналітичний стиль мислення, натомість цілісна картина світу для неї часто залишається неточною та спотвореною; вона відстає від своїх ровесників у розвитку дрібної моторики, нерідко спостерігається тремор, сповільненість, скутість і незграбність рухів; у дитини-шульги виявляються більші труднощі в розрізненні правого та лівого, верхнього та нижнього напрямків простору; також вона емоційно чутливіша, тривожніша, більш вразлива та образлива, має дещо підвищену стомлюваність.

При роботі з ліворукими дошкільниками вихователіві варто:

– якщо дитина пробує працювати обома руками, обережно підштовхувати її до дій тільки правицею, проте, якщо помітна виразна тенденція щось виконувати

лише лівою рукою, ні в якому випадку не переучувати та не сварити чи соромити;

- переконати шульгу в тому, що вона не є якоюсь нестандартною, «не такою, як усі нормальні діти», що ліворуких чимало «на білому світі», а також навести приклади видатних таких особистостей (Олександр Македонський, Наполеон, Марк Твен, Чарлі Чаплін та ін.);
- враховувати той факт, що при роботі за столом світло для ліворукої дитини повинне падати з правого боку;
- цілеспрямовано використовувати вправи, спрямовані на вдосконалення просторових і кінестетичних функцій, зорового сприймання, фонематичного слуху, слухової мовленнєвої слухової мовленнєвої пам'яті;
- при організації запам'ятовування спиратися, насамперед, на яскраву образну пам'ять, вводити інформацію в контекст реальних подій;
- готувати провідну руку дитини – шульги до майбутнього навчання, розвивати її дрібну моторику (наприклад, за допомогою якісного розфарбування окремих деталей на малюнках);
- використовувати будь – які види музичних імпровізацій, інтонування, слухання музики;
- проводити відповідні профілактичні бесіди з праворукими дітьми групи, а також з батьками вихованців.

У будь-якому випадку педагог повинен пам'ятати, що ліворукість – це не відхилення від норми, а індивідуальний варіант розвитку людської особистості, пов'язаний зі специфічною організацією роботи її головного мозку. Отже, такі діти, як і усі інші, просто потребують відповідного індивідуального підходу до себе.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баглаєва Н. Різні діти – різний підхід: майстерність вихователя як одна з передумов індивідуально – диференційованого виховання і навчання // Дошкільне виховання. -1996. -№9.- С. 12-13.
2. Захожа Л. Ще раз про проблеми дошкільника // Психолог. - 2009. - №1. – С. 26-28.
3. Савелюк Н.М. Психологія педагогічна.: Навчальний посібник. – Кременець: КОГПІ ім. Тараса Шевченка, 2012. – 121-129с.
4. Сіроштан С., Меліченко Т. Система роботи з неординарними дітьми // Психолог. – 2004. - №47. – С. 5-8.

5. Чупріков А., марценківська І. Ліворука дитина: яка вона? // Дошкільне виховання. – 1996. - № 6. – С. 22-23.

Ситюк Р.О.

*викладач суспільних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м. Кременчук*

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Зміни в суспільстві викликають і зміни в освіті. Цей процес природнім чином торкнувся всіх ланок освіти: дошкільної, середньої та вищої. Так Концепцією НУШ передбачено формування ключових компетентностей серед яких передбачена ініціативність та підприємливість.[4] Зміна освітньої парадигми викликала необхідність змін у системі підготовки педагогічних кадрів зокрема вихователів закладів дошкільної освіти.

Значні зміни відбулися в економічній системі. Ці зміни зумовлюють необхідність формування економічної компетентності майбутніх вихователів ЗДО.

Економічна компетентність визначається як «економічні знання і досвід, набуті завдяки навчанню і вихованню, зорієнтовані на становлення учня як суб'єкта життя й культури, його активну інтеграцію в суспільство» [5, с.10]. аналізуючи складові економічної компетентності ми можемо визначити категорії які утворюють її: [3, с.114]

1. Економічні знання та економічне мислення.
2. Використання економічних знань та економічного мислення у життєвих ситуаціях.
3. Здатність генерувати економічно обґрунтовані оціночні судження.

Аналізуючи перший складник ми приходимо до розуміння того, що він є результатом економічної освіти. При цьому економічна освіта передбачає формування не лише професійних, а й загальножиттєвих компетентностей. Економічна освіта це той базис на якому разом з економічним вихованням формується економічна компетентність.[3, с.116] Особливістю економічного виховання є те, що воно ґрунтується не на методах прямої передачі знань, а на широкому використанні практичного досвіду. [3, с.116]

Елементи економічної освіти повинні бути використані і в процесі виховання дошкільника. Так Р. Жадан визначено наступні складові економічної компетентності дошкільника:

Дитина старшого дошкільного віку має уявлення:

- про першочергові потреби людини (їжа, вода, житло, безпека тощо);
- про особисті потреби самої дитини, оточуючих людей, рослин, тварин, птахів; про основні ресурси та їх обмеженість;
- чому людина не може мати все, що бажає;
- чому необхідно робити вибір;
- для чого людям потрібні гроші;
- що значить дорого чи дешево;
- про бюджет сім'ї (доходи і витрати);
- про працю дорослих: кожна людина повинна працювати на роботі і вдома;
- чому потрібні всі види праці;
- чому необхідні і корисні різні продукти і страви; – про правила культури поведінки.

Дитина старшого дошкільного віку має уміння:

- визначати першочергові потреби своєї сім'ї;
- пояснити причину існування обмеженості;
- робити вибір;
- порівнювати і оцінювати товари (якість, ціна),
- співвідносити потреби і можливості сім'ї;
- вибирати товари у відповідному магазині;
- орієнтуватися в світі товарів за допомогою реклами;
- визначати предмети і засоби праці;
- пояснити результати праці людей різних професій (товар або послуга).

Дитина старшого дошкільного віку має розуміння того, що:

- людина повинна постійно працювати (на роботі і вдома);
- людина не може мати все, що хоче;
- при здійсненні вибору від чогось треба відмовитися;
- економія і ощадливість необхідні як в родині, так і в закладі;
- природа має дари, які віддає людям (красу, дармових блага, природні ресурси) і що до неї треба ставитися дбайливо [2].

З дошкільного віку дитина починає включатися в економіку, що є складовою процесу соціалізації. Так Н.Дудник зазначає: «Формування економічної компетенції дітей дошкільного віку є важливим завданням сучасної дошкільної освіти, вирішення якого дозволяє не тільки наближати дитину до реального дорослого життя, навчати її орієнтуватися в сьогоденні, пробуджувати економічне мислення...» [3, с.106]

Виходячи з цього важливим стає формування економічної компетентності майбутніх вихователів ЗДО. Таке формування повинно відбуватися під час професійної підготовки та включати в себе підготовку до реального життя. Ознайомлення з основними знаннями та формування вмінь і ціннісних ставлень до економічних питань. Ці завдання покликаний вирішити курс «Фінансова грамотність», яку спрямовано на формування відповідної компетентності в студентів. Важливою особливістю цього курсу є його практична спрямованість, побудова не практичних методах вивчення предмету. Такий підхід надає можливість не тільки сформувати економічну компетентність, а й, певною мірою, підготувати випускників до роботи з надання елементарних економічних знань та економічної соціалізації дошкільників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дудник Н. Формування економічної компетенції дошкільників як психолого-педагогічна проблема / Н. Дудник // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. – 2014. - Ч. 3. - С. 103-109. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpudpu_2014_3_15.
2. Жадан Р. Економічна освіта дітей старшого дошкільного віку / Р. Жадан, Г. Григоренко. – Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2006. – 116 с
3. Завгородня А. І. Системоутворюючі категорії економічної компетентності / А. І. Завгородня. // ВІСНИК ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ. Серія «ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ». ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ.. – 2015. – №1. – С. 113–118.
4. Концепція Нова Українська школа – Київ, 2016. – 40 с.
5. Шпак О. Формування життєво важливих економічних компетентностей у навчальній діяльності / О. Шпак, С. Булавенко, Н. Примаченко. // Молодь і ринок. – 2018. – №8. – С. 6–11.

Остапко Л.О.
старший викладач
кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м.Кременчук

Коробко Ю. В.
викладач дошкільних дисциплін
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А.С. Макаренка
м. Кременчук

НАРОДОЗНАВЧА СПРЯМОВАНІСТЬ У ВИКЛАДАННІ ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН ПРИ ПІДГОТОВЦІ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО

Формування особистості дитини як майбутнього громадянина Української держави, значною, і досить часто визначальною мірою, залежить від педагога, який його навчає та виховує. Проблема патріотичного виховання молоді від року до року стає все більш актуальною та вагомим. Будучи важливою складовою морального виховання, патріотичне впливає на формування особистості дитини чи молоді людини, її соціальну компетентність, що визначає майбутнє держави.

Народна педагогіка увібрала у себе і зберегла унікальний досвід виховання і навчання дітей дошкільного віку, що витримав багатовікову перевірку на дієвість і дотепер не втратив своєї актуальності. Якщо шкільна практика відразу професіоналізувалася, розвивалася на наукових засадах, набувала системності, організованості, то дошкільне виховання дітей тривалий час, за незначними винятками, було справою сім'ї, більше опиралося на народні, сімейні традиції. Саме на цьому ґрунтуються твердження, що одним із найважливіших джерел дошкільної педагогіки є етнопедагогіка [1, с. 12]. Актуальною проблемою на сучасному етапі розвитку системи освіти, зокрема вищої, є впровадження народознавчого підходу у професійну діяльність педагога вищої школи, що, в свою чергу, є умовою ефективного формування майбутнього патріота Української держави.

Народна педагогіка була об'єктом уваги багатьох мислителів, учених різних галузей науки. У різні періоди вивчення проблеми патріотичного виховання розглядалися в роботах відомих педагогів: Я. Коменського, К. Ушинського, О. Духновича, С. Русової, Г. Ващенко, В. Сухомлинського, М. Стельмаховича,

О. Воропай, Г. Волкової та ін. У психології поняття патріотизму досліджується І.Бехом, М.Боришевським, Л.Долинською, О.Киричуком, В.Котирло Ю. Трофімовим, О.Роменцем, О.Чебикіним та ін., однак більшість учених розглядають формування патріотизму у контексті виховної роботи, не враховуючи особливості освітньої діяльності педагога при викладанні дисциплін професійно-практичного циклу.

Основою патріотичного виховання та органічною складовою усієї системи освіти України є національне виховання. Державна політика визначає його як головний пріоритет розвитку освіти України. Головна мета - виховання свідомого громадянина, патріота, набуття молоддю соціального досвіду, високої культури міжнаціональних взаємовідносин, формування у молоді потреби та уміння жити в громадянському суспільстві, духовності та фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, трудової, екологічної культури.

На думку К. Ушинського центральною ідеєю всієї педагогічної системи є ідея народності, що поєднується із принципами моральності й гуманності, а найважливішим засобом народного виховання є вся народна культура як єдине ціле. Всі елементи народної культури: мова, казки, духовні й літературні традиції впливають на формування базових якостей особистості дитини[3, с. 15-16].

У теорії української дошкільної освіти знайшли своє продовження ідеї сучасних класиків педагогіки. Так, А. М. Богущ при визначенні пріоритетів у народознавчій роботі з дітьми дошкільного віку акцентує увагу на потребі оптимального поєднання загальнонаціонального та регіонального аспектів української культури [4, с. 96].

За останні роки досліджено ефективність використання народної педагогіки у трудовому (Ю. В. Коломієць, Т. П. Мацейків), моральному (Л. І. Степаненко, С. О. Стефанюк, К. І. Плівачук, О. Є. Гордійчук), екологічному (Л. М. Різник, В. В. Скутіна), патріотичному (В. Р. Каюков), естетичному вихованні (Р. І. Дзвінка, Г. І. Карась, В. В. Пабат), у процесі формування національної самосвідомості (Г. Т. Кловак) та ін.

Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015р. №641 «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді» наголошує на необхідності здійснення комплексної і цілеспрямованої діяльності органів влади, громадських організацій, сім'ї, освітніх закладів, інших соціальних інститутів з формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, соціальної держави [5].

Т.І Поніманська стверджує, що справжні патріотичні почуття дошкільників здатний виховати високоосвічений, інтелігентний педагог-патріот. Він зуміє допомогти дітям усвідомити, що патріотизм є благородною пристрастю людини, який не має нічого спільного і національним егоїзмом [1, с. 255-256]. Щоб успішно виховувати дітей на народних засадах, педагогам необхідно знати ту предметну галузь, на якій базується їх діяльність - народну педагогіку. Відомо, що патріотизм у дошкільників не є вродженим, він формується під впливом дорослих, на основі довіри до них, через вияви емоцій та почуттів. Сформувати дошкільника-патріота власної держави може тільки вихователь-патріот.

Здійснюючи навчально-виховний процес викладачі Кременчуцького педагогічного коледжу спираються на народознавство, як основу предметів професійного циклу. Засоби народознавства розглядаються під час вивчення методики розвитку мовлення через методику ознайомлення з малими жанрами фольклору, народною казкою, національно-побутовою культурою. Адже у роботі з розвитку зв'язного мовлення дошкільників метою для вихователя повинно стати не тільки засвоєння дітьми певного обсягу комунікативно-мовленнєвих умінь, а також вміння застосовувати їх у власній мовленнєвій діяльності. Твори усної народної творчості, починаючи з колискових, потішок, і закінчуючи казками, прислів'ями, на все життя дають дітям уроки фізичної і моральної порядності, дружби, теплоти у стосунках, взаємодопомоги.

На заняттях з методики ознайомлення дітей з природою студенти вчать знайомити дітей з природою рідного краю, її пам'ятками. Як зазначають Н. Гавриш, К. Крутій, найважливіший аспект у роботі з виховання патріотизму – орієнтація дітей на цінність творення, творчої праці. Праця в природі є одним з найефективніших засобів. Піклуючись про довкілля, діти проявляють свої патріотичні почуття, усвідомлюють істинну суть патріотизму [6, с. 4].

Однією із умов ефективності патріотичного виховання дошкільників є доцільне та педагогічно обґрунтоване матеріальне забезпечення процесу виховання патріотизму засобами мистецтва. Під час вивчення методики зображувальної діяльності студенти знайомляться з традиціями декоративно-прикладного, ужиткового мистецтва, техніками народного живопису та розпису.

У вихованні дошкільників надзвичайно важливе значення мають і народні свята, з особливостями проведення яких студенти знайомляться на методиці музичного виховання. За своєю природою вони виконують важливу роль у формуванні морально-естетичних почуттів, смаків, відносин у людей.

Успішному формуванню у дітей дошкільного віку початкових математичних уявлень сприяє використання народної дидактики. Студентів навчають використовувати у роботі з дітьми народні способи лічби та обчислення: на пальцях, за допомогою вузликів та ін. У ході ознайомлення дітей

з елементами народної математики педагоги особливу увагу приділяють відображенню математичних понять у народних загадках, прислів'ях, приказках, лічилках, мирилках, дражнилках; практичному використанню народних математичних знань у побуті; закріпленню основних математичних термінів у народних іграх.

Становленню дошкільника-патріота сприяють народні ігри та забави, характерні особливості яких вивчають студенти у курсі методики фізичного виховання. Саме забезпечення активного рухового режиму, розвиток фізичних якостей та основних рухових вмінь є одним із основних завдань у вихованні здорового громадянина України. Народні засоби загартування, оздоровлення та зміцнення здоров'я людини є досить актуальними і сьогодні.

Найширше елементи народознавства розглядаються під час вивчення педагогіки: 87 % тем з педагогіки базуються на народному виховному потенціалі. Це підтверджує слова провідного науковця у галузі української етнопедагогіки М. Г. Стельмаховича: «Якщо ми умовно уявимо всю педагогіку, скажімо, у вигляді книги на тисячу сторінок, то в ній сторінок вісімсот займе народна педагогіка» [7, с. 3].

Для більш глибокого вивчення студентами народних традицій та звичаїв уже багато років працює факультатив з народознавства. Теми факультативних занять обрані згідно розділів посібника Лозинської Є.Ф. «Українське народознавство дітям дошкільного віку» [8]. Теоретичні заняття факультативу чергуються з практичними, на яких забезпечується формування компетентності майбутніх вихователів.

На підставі здійсненого аналізу педагогічної діяльності можна стверджувати, що формування патріотизму у майбутніх вихователів методами народної педагогіки під час викладання предметів професійно-практичної підготовки є важливим компонентом національно-патріотичного виховання наступних поколінь. Так як вищий навчальний заклад готує не лише професіоналів, а і нову українську інтелігенцію, важливою складовою навчально-виховного процесу повинно стати формування національної самосвідомості педагогічних працівників дошкільних установ. Це прискорить процес формування української політичної нації, сприятиме зміцненню держави та консолідації суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А. М., Лисенко Н. В. Українське народознавство в дошкільному закладі. — К., 2002.
2. Гавриш Н., Крутій К. «Національно-патріотичне виховання у ситуації

- соціального неспокою: змінюємо підходи» / Н. Гавриш, К. Крутій // Дошкільне виховання. – 2015. - № 8.
3. Духнович О. Народна педагогія // О. В. Духнович. Вибрані твори / [за ред. Д. М. Федак]. — Ужгород : ВАТ Видавництво “Закарпаття”, 2003. — 566 с
  4. Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4068->
  5. Лозинська Є.Ф. Українське народознавство дітям дошкільного віку» – Львів: Оріяна–Нова, 2008.–208 с.
  6. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Академвидав, 2006. — 456
  7. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори : у 2 т. — К. : Рад. школа, 1983.
  8. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка. - К.: Рад. школа, 1985. - 312 с.

Носкіна Н. О.

*викладач трудового навчання
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В КУРСІ ВИКЛАДАННЯ ХУДОЖНЬОЇ ПРАЦІ

Інтенсифікація процесу навчання в коледжі ставить перед викладачем нелегке завдання: студент у відведений навчальним планом час повинен не тільки одержати і засвоїти максимум знань, оволодіти визначеними вміннями та навичками, але й навчився використовувати їх у роботі із дітьми раннього і дошкільного віку.

Для цього ми, викладачі, повинні іти від пасивних, по своїй сутності, занять, коли викладаються лише "готові" знання, до активних методів навчання, що викликають інтерес до навчального матеріалу, що розвивають розумові й пізнавальні здібності здобувачів освіти. Одним зі шляхів рішення даної проблеми у викладанні художньої праці на відділенні дошкільної освіти є використання сучасних інноваційних технологій.

На заняттях з художньої праці ми застосовуємо наступні сучасні інноваційні технології: інтернет-орієнтовані педагогічні технології, авторські презентації, відеоролики, кольоротерапію, музикотерапію, казкотерапію.

Застосовуємо оздоровчі технології терапевтичного спрямування: арттерапію, пісочну терапію, сміхотерапію, ігрову терапію, психогімнастику, кінезіологію, біоенергопластику, пальчикову гімнастику.

Із задоволенням студенти проводять вправи на формування сприятливого психологічного клімату, які допомагають налаштуватися на продуктивну роботу, формують впевненість у собі, доброзичливе ставлення один до одного.

Застосовую сучасні інноваційні технології під час проведення лекцій, семінарських, практичних і лабораторних занять, під час організації самостійної роботи та контролю знань.

Організуючи заняття з художньої праці, ми працюємо над проблемою посилення техногенного навантаження на студентів під час організації і проведення практичних занять.

Інформативне середовище майбутнього вихователя є стрижнем освітнього процесу, тому місце здоров'язберігаючих технологій ми шукаємо саме у ділянці організації практичного заняття у курсі викладання «Художньої праці».

Сучасну підготовку майбутнього вихователя неможливо уявити без інформаційно-комунікаційних технологій. У наш час практично всі навчальні заклади оснащені комп'ютерною технікою, мають свої локальні мережі, доступ до мережі інтернет. Це дозволяє організувати навчання, контроль за засвоєнням знань у віртуальному освітньому просторі.

На заняттях з художньої праці використовую наступні нижче описані інтернет-орієнтовані педагогічні технології.

– Індивідуальне навчання. Менторство. (індивідуальне наставництво). Мережевий ментор – це професіонал у певній предметній галузі, який допомагає студентові самостійно освоїти те чи інше питання як в рамках навчальної програми, так і поза нею. Менторство закінчується тоді, коли студент справляється із завданням або розбирається з темою.

– Парне навчання. Репетиція. Два учасники групи спільно готуються до підсумкової презентації (подання проекту). Кожен з них підготував свою власну презентацію. Однак перед ними ставиться нове завдання – «програти» один перед одним ці презентації, а потім обговорити їх якість, поставити один одному якомога більшу кількість запитань, намагаючись передбачити, які ситуації можуть виникнути під час майбутньої офіційно запланованої презентації перед усією групою.

Після попереднього перегляду й обговорення здобувачі освіти коректують свої матеріали, допомагають один одному в їх доопрацюванні (переробці). Здобувачі освіти глибше вникають у суть досліджуваного питання, зайвий раз тренуються у використанні мережних ресурсів і технологій (наприклад, при участі у відеоконференції або чаті).

– Спілкування через інтернет. Листування по електронній пошті, спілкування в чатах дуже ефективні, коли будуть поставлені конкретні завдання,

їх діяльність вписується в навчальний курс і здійснюватися за планом.

– Спільна творча робота. Здобувачі освіти отримують одне творче завдання на двох і починають роботу над ним як співавтори. При цьому можливі різні схеми спільної діяльності, які студенти можуть вибрати самі або їм це може підказати вчитель.

Зміна технології отримання знань на основі таких важливих дидактичних властивостей комп'ютера, як індивідуалізація і диференціація навчального процесу при збереженні його цілісності; веде до корінної зміни ролі педагога. Головною його компетенцією стає роль помічника, консультанта, навігатора, як у світі знань, так і в становленні у студента цілісної якості бути особистістю.

На практичних заняттях використовуємо наступні нижче описані здоров'язберігаючі технології:

Кольоротерапія – це цілеспрямований вплив кольором на самопочуття, фізіологію людини; активізація кольором діяльності органів і систем; метод психологічного лікування з метою розслаблення, зняття стресів, підняття настрою та тону за допомогою кольорів. Наприклад, пропонується студентам створити найпростішу мандалу з кольорових ниток. Якщо студент використав 5-6 кольорів, то це говорить про нормальний середній емоційний розвиток. Якщо палітра кольорів більш ширша, то це говорить про натуру чутливу, багату емоціями. А ось якщо було використано тільки 1-2 кольори, це скоріш за все вказує на негативний стан у цю хвилину: тривога (синій), агресія (червоний), депресія (чорний).

Музикотерапія -використовується не тільки в лікувальних (підвищує імунітет, знімає головний біль та біль в м'язах, відновлює спокійне дихання) або психокорекційних цілях: зниження напруженості і роздратованості, для зменшення почуття страху, для подолання депресії, відчуття самоти, для формування упевненості в собі. А також допоможе під час створення іграшок встановити асоціації між характером музики і іграшковим героєм. Так як музичною інтонацією можна передати художній смисл виробу. Для прикладу пропонується студентам прослухати п'єсу Володимира Ребікова «Ведмідь» (не називаючи назву п'єси). І створити з паперу образ персонажа, який вони уявили.

Казкотерапія - під час створення і використання казкового персонажа дитина «вживається в образ» це і передає свій емоційний стан створеній власноруч іграшці, який не може проявитися в повсякденному спілкуванні з дітьми та дорослими.

Як показує мій досвід роботи, застосування сучасних інноваційних технологій в освітньо – педагогічному процесі педколеджу значно поліпшує засвоєння матеріалу. Створений комплекс сучасних інноваційних технологій для

підготовки студентів із художньої праці посідає гідне місце в системі формування професійної компетентності студентів відділення дошкільної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Світлана Стрілець Інтернет-орієнтовані педагогічні технології // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <gkobernik.at.ua/load/internet_orientovani_pedagogichni_tekhnologiji/1-1-0-24>
2. Кисла О., Кошель А. Формування здоров'язберезувальної компетентності у дітей дошкільного віку засобами здоров'язберезувальних технологій. *Проблеми підготовки сучасного вчителя* 2014. № 9 (ч.2).

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

- 1. Барда С. І.** – асистент кафедри педагогіки та психології початкової освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
- 2. Безруких В. С.** – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
- 3. Берун К. О.** – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
- 4. Білаш К. Ю.** – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
- 5. Бровата О. Б.** – завідувач відділення Дошкільної освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)
- 6. Величко В.В.** – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
- 7. Дейнеко В. А.** – вихователь Новоград-Волинського дошкільного навчального закладу №16 «Веселка» компенсуючого типу (м. Новоград-Волинський, Житомирська обл.)
- 8. Дика І. П.** – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)
- 9. Дорошенко Т.М.** – асистент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
- 10. Зімакова Л. В.** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, доцент кафедри дошкільної освіти (м. Полтава)
- 11. Корнєєва Д. С.** – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
- 12. Коробко Ю. В.** – викладач дошкільних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)
- 13. Косяк Т. В.** – вихователь-методист Новоград-Волинського дошкільного навчального закладу №16 «Веселка» компенсуючого типу (м. Новоград-Волинський, Житомирська обл.)

14. **Крамаренко В.О.** – аспірант кафедри дошкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка(м. Полтава)
15. **Крупіна Л. В.** – кандидат педагогічних наук, заступник директора Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
16. **Кучер Л. В.** – музичний керівник Новоград-Волинського дошкільного навчального закладу №16 «Веселка» компенсуючого типу (м. Новоград-Волинський, Житомирська обл.)
17. **Латишева Н. П.** – завідувач ЗДО «Малятко» (с.Куми, Ланнівська ОТГ)
18. **Лисенко Т. І.** – викладач інформатики Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
19. **Маєвська М. Р.** – викладач інформатики Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
20. **Матлаш К. М.** – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)
21. **Мацько В. В.** – асистент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
22. **Московець Л. П.** – асистент кафедри педагогіки та психології початкової освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
23. **Непорада І. М.** – асистент кафедри педагогіки та психології початкової освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
24. **Носкіна Л. М.** – викладач дошкільних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)
25. **Носкіна Н. О.** – викладач трудового навчання Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)
26. **Олійник І. О.** – старший викладач кафедри педагогіки та психології початкової освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
27. **Остапко Л.О.** – старший викладач кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
28. **Пристап В.В.** – викладач дошкільних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А.С. Макаренка (м. Кременчук)

- 29. Пустовіт Д. В.** – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
- 30. Рак В. С.** – здобувач освітньо-кваліфікаційного ступеню «Молодший спеціаліст» спеціальність 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
- 31. Рассохіна О. В.** – викладач дошкільних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
- 32. Серета О.С.** – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
- 33. Ситюк Р. О.** – викладач суспільних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
- 34. Станіченко О.Ф.** – аспірант Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка (м. Полтава)
- 35. Стегній П.А.** – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
- 36. Федорець В.О.** – здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 012 Дошкільна освіта Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
- 37. Шкляєва Г. О.** – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
- 38. Ярова Т. П.** – викладач образотворчого мистецтва Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)
- 39. Яценко Т. В.** – кандидат психологічних наук, завідувач кафедри Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)